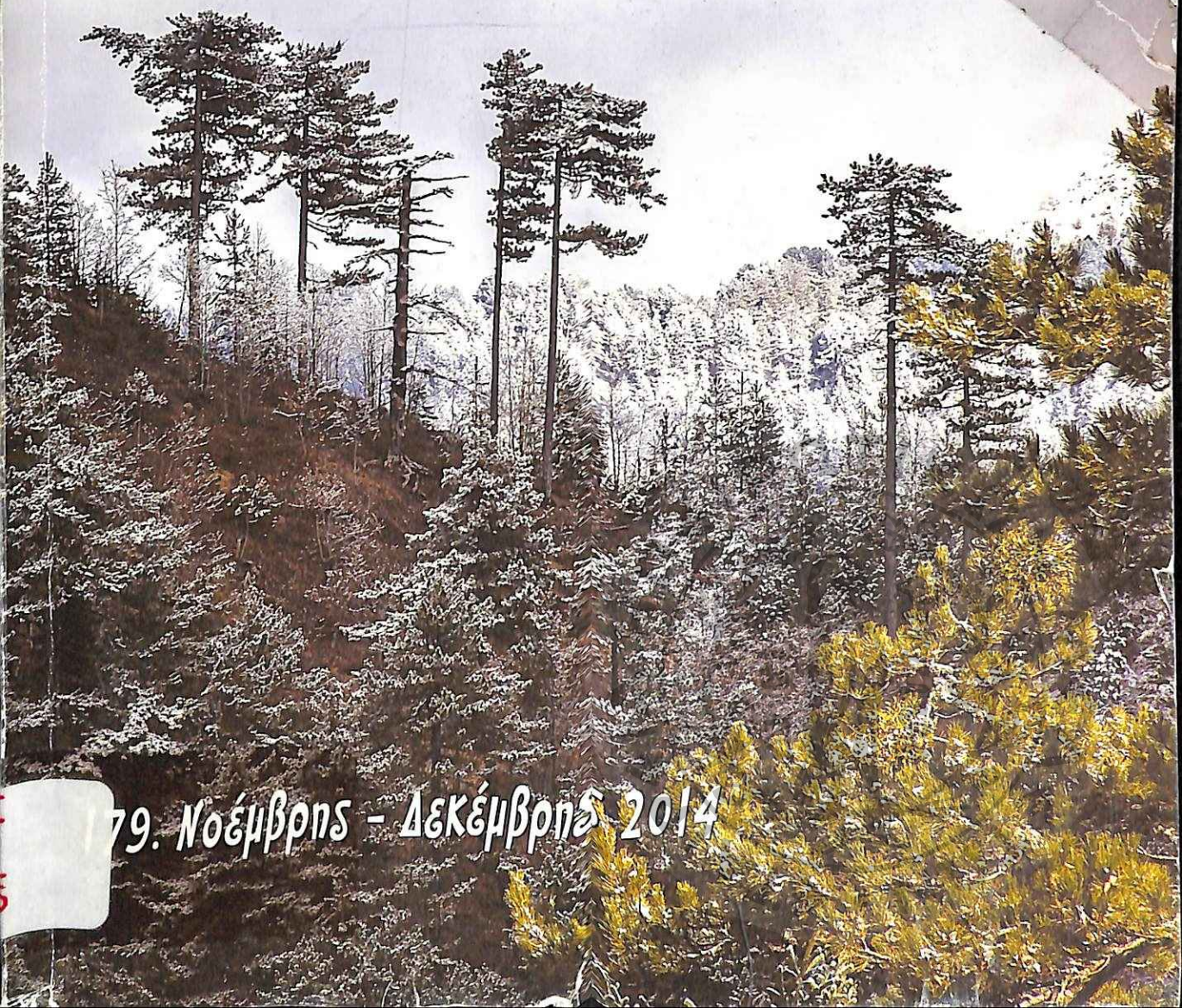
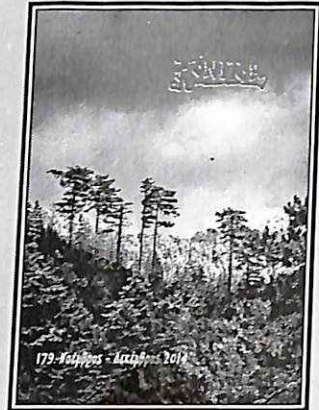

ΚΟΝΙΤΣΑ

179. Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2014

Θωτ. εξωφ. Π.Σ.Τ. (Τοπίο στη Σιουσνίτσα)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ · ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Kiv. 6979138737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάνγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές
στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 179 Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2014 • Euro 3

Περίεχόμενα

Σελ.	
385	Αγγελικό μήνυμα, Σ.Ε.
386	Στην άχνη του χρόνου, Τ. Κανάτση
387	Δρομολόγιο Κόνιτσας -Κολόνια, Θ. Ζιώγα
392	Πρόγραμμα Εκδηλώσεων
393	Κων/νος Πάκος, Β. Τσιαλιαμάνη
395	Μουσικές νοσταλγίες, Η. Ανδρέου
398	Να σώσουμε ό,τι απόμεινε, Κ. Πύρρου -Γ. Μάρραιη
399	Απάντηση ενός πολίτη, Β. Τσιαλιαμάνη
402	Η εφημερίδα και ο Τύπος, Π. Λαζαρόπουλου
405	Ένας αξιοπρεπής θάνατος, Χ. Ρούβαλη
407	Η θεατρική ομάδα της Ε.Π.Ο.Ν., Ν. Φασούλη
415	Δεν ήταν όνειρο, Α. Παπαχρήστου
417	Καθημερινά αδιόρθωτα, Δημ. Παπαλάμπρου
419	Παισιές Γέφυρες, Χ. Γκούτου
424	Ποιός έχτισε το Γεφύρι Κόνιτσας, Α. Πετρονώτη-Β. Παπαγεωργίου
435	Αναμνήσεις μιας δασκάλας, Δ. Καρβέλη
437	Για την εκτροπή Αώου, Γ. Μάρραιη
438	Ιαματικά Ύδατα Κόνιτσας, Χ. Ανδρεάδη
439	Ημέρα Ενόπλων Δυνάμεων, Ι. Δάφνη
441	Ένα βράδυ στο Λυκόμορο, Π. Μπούνα
443	Η διατροφή στο Πληκάτι, Αν. Ζιώγα
445	Επίδαυρος, Α. Τζιομάκα
448	Εισόδια Θεοτόκου, Γ. Παναγιώτου
447	"Νόστιμον ήμαρ" (ποίημα), Α. Πασχάλη
448	Η αξιοπιστία των πολιτικών, Χ. Ζάνη
449	Εκδήλωση στη Βίγλα, Σ.Τ.
450	Σχόλια, Σ.Τ.
450	Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΔΗ

Γαριβάλδη 10,
45221 Ιωάννινα
τηλ. 26510 77358
e_theodo@otenet.gr

Αγγελικό μήνυμα και πραγματικότητα

[... Το μήνυμα των Αγγέλων για την
“επί γης Ειρήνην και την εν ανθρώποις Ευδο-
κία, διακαής πόθος της ανθρωπότητας από
καταβολής κόσμου, πλανάται ανά τους αιώνες,
χωρίς, δυστυχώς, να βρίσκει δικαίωση.

Αγώνας, του καλού ενάντια στο κακό. Αναλαμβάνεις για μια δίκαιη ανθρώπινη κοινωνία στο μικρό μας πλανήτη και απογοήτευση των λαών γιατί κάθε φορά που πλησιάζει αυτό το όραμα να γίνει πραγματικότητα οι σκοτεινές δυνάμεις του κακού το απομακρύνουν και η ανθρωπότητα βολοδέρνει στο “Σισύφειο” δράμα της...].

Αυτά γράφαμε σε παλιότερο τεύχος του περιοδικού μας. Δυστυχώς, κάθε χρόνο η κατάσταση είναι ίδια και χειρότερη. Ενώ ο άν-

Θρωπος, κατάφερε να εξημερώσει τα θηρία και πολλά απ' αυτά έγιναν πολύτιμοι σύντροφοι και βοηθοί του, δεν κατάφερε να εξημερωθεί ο ίδιος.

Οι πόλεμοι τα ανθρωποφάγα εγκλήματα, η εκμετάλλευση από διεστραμμένους εγκεφάλους συνεχίζονται και οι λαοί δεν μπορούν να δουν “άσπρη μέρα”.

Τι νόημα έχουν κάποιες αστραφτερές παροδικές γιορτές που μάς δημιουργούν την ψευδαίσθηση μιας πρόσκαιρης ευδαιμονίας, αφού όταν σβήσουν τα φώτα θα βρεθούμε στη σκληρή πραγματικότητα;

Στη γέννηση του Χριστού οι τρεις καλοί Μάγοι ξεκίνησαν από την Περσία φέρνοντας πολύτιμα δώρα.

Οι παρωμένοι κακοί Μάγοι της “Τρόικας” έρχονται από την πολιτισμένη Ευρώπη και μας φέρνουν δώρα την ανεργία, την ακρίβεια, τη φτώχεια...

Ας βοηθήσει ο νεογέννητος Σωτήρας να μας σώσει απαλλάσσοντάς μας από την απο-
κρουστική παρουσία τους. Κι εμείς ευχόμαστε στους συνεργάτες, φίλους και συνδρομητές
του περιοδικού μας για τον καινούργιο χρόνο να 'χουν υγεία και αυτοχή στέλνοντας την
ταπεινή συνδρομή τους μήπως καταφέρει και το περιοδικό μας ν' αντέξει σ' αυτές τις δύ-
σκολες συνθήκες...

[illegible]

Στην άχνη του χρόνου...

Χιονίζει· όπως στους παιδικούς χειμώνες· όπως -αργότερα- στις παλιές ρώσικες ταινίες του κινηματογράφου.

Φτάνουν ως τα χείλη της μέρας μελωδίες και ύμνοι. Κάπου μακριά οι καμπάνες χτυπάνε τον ερχομό του νέου έτους.

Βοσκοί τυλιγμένοι στις μάλλινες κάπες τους, στον καφεéné πίνουν το πόντζι τους, απ' το παρathyρί κοπάζοντας τον... κακό (τους) καιρό. Θα "ξεκόψει,". Το κοπάδι πεινάει κλεισμένο στο στάβλο κι οι τροφές σώθηκαν στον αχυρώνα...

Γυναίκες ζαλικωμένες των σπιτιών τη φροντίδα:

θα ζυμώνουν ροκίσιο ψωμί, θα γαστρίσουν φαί, τα "ζωντανά" θα παχνίσουν. Μπορεί και να κλάψουν κρυφά, για τ' άλλα που πόθησαν, γι' αυτά που δεν ήρθαν...

Τα παιδιά θα καθίσουν ολόγυρα στη στρόγγυλη τάβλα και θα φάνε στα τσίγκινα πιάτα τους.

Μετά, θα φορέσουν τις λαστιχένιες γαλότσες τους και θα βγούνε στις στράτες. Θα στήσουνε τσιόπνες να πιάσουν πουλιά, θα παίξουν αμάδες και μούκα.

Τρέχουνε τώρα, φωνάζουν, ρίχνουν χιονόμπαλες. Κοκκίνησε η μύτη τους κι οι πατούσες τους βράχτηκαν, καθώς μπήκε το χιόνι απ' τις τρύπιες τους σόλες.

Στις παγωμένες παλάμες τους λάμπουν οι δεκαρούλες, που στα κάλαντα μάζεψαν. Στου χωριού το μπακάλικο τρέχουν χαρούμενα. Με "τσισκολάτες", "μπισκότες", θα γιομίσουν τις τσέπες τους.

Ύστερα θα τρέξουν στο τζάκι, να πυρώσουν τα παγωμένα τους μέλη, θα φυλλομετρήσουν το άλμπουμ. Των γηπέδων και των πάγκων φωτογραφίες παλιές. Αχ, πως θα 'θελαν να μοιάζαν στον κοντούλη εκείνον με το τρυφύλλι στο στήθος ή και στον άλλον με τη φανέλλα την κόκκινη, που σουτάρει με δύναμη και κάνει τον αντίπαλο τερματοφύλακα να τρέμει.

Κάτω απ' το χαμπλό φως της κερόλαμπας, θα γίνουν μικροί ήρωες, μαζί με το Γιώργο Θαλάσση, το αγαπημένο τους "παιδί-φάντασμα". Στην Αντίσταση θα ριχτούνε μαζί του, τους κατακτιπές απ' την πατρίδα να διώξουν...

Θα κοιμηθούν ... θα ξυπνήσουν μεγάλοι, σε μίαν άλλη εποχή. Σ' άλλα Χριστούγεννα τώρα, με φώτα πολύχρωμα, αστραφτερά αυτοκίνητα, προθήκες γεμάτες καλούδια, αγορές που υπόσχονται... Με άλλα πια πράγματα, που θα πάρουν τη θέση αυτών που θυμούνται...

Και θα χαρούνε ξανά, σαν παιδιά, στη χαρά των δικών τους παιδιών κι ας γνωρίζουνε πια, πως και τότε και τώρα, πίσω απ' της γιορτής τη χαρά κρύβονταν λύπες μεγάλες, πως πίσω απ' της ευωχίας τα φώτα ουρλιάζει η σκοτεινιά της ανάγκης.

*

Χιονίζει· όπως στους παιδικούς χειμώνες.

Κάπου μακριά, οι καμπάνες σημαίνουν τον ερχομό της καινούργιας χρονιάς. Της χρονιάς -που σαν και τις άλλες χρονιές-

«τάζει ανταμώματα, χαρές

απώλειες και πάθια·

τάζει ματώματα ξανά

και μετερίζια νέα».

Τάσος Κανάσης

Δρομολόγιο Κόνιτσα - Κολόνια¹ - Κοριτσά², έτους 1851

Επιμέλεια Θωμά Β. Ζιώγα

Εισαγωγή του επιμελητή

Η επαρχία Κόνιτσας, σε όλο το μήκος των σημερινών συνόρων με την Αλβανία, έχει κοινά όρια μόνο με την επαρχία Κολόνιας, με αρχή τη Μολυβδοσκεπάστη και πέρας την κορυφή Γράμμος (2.520 μ). Η ψηλή κορυφοσειρά που χωρίζει τις δυο επαρχίες ήταν πάντα ένα φυσικό εμπόδιο στην επαφή των κατοίκων τους. Παρόλα αυτά, μέχρι τον 1ο βαλκανικό πόλεμο 1912/13 που οι περιοχές αυτές ανήκαν ακόμη στο τουρκικό κράτος, υπήρχε σημαντική επικοινωνία των δυο πλευρών, και πολλοί δικοί μας είχαν επιχειρήσεις και δουλειές εκεί. Τα πράγματα δυσκόλεψαν πολύ κατά την εμπόλεμη περίοδο 1913/18. Μετέπειτα, λόγω της έξαρσης των εθνοτικών διαφορών, και κυρίως του νεοφώτιστου εθνικισμού των Αλβανών, που βρέθηκαν στην πλευρά των νικητών του 1ου παγκοσμίου πολέμου, οι δυο κοινωνίες χωρίστηκαν πλήρως. Η κατάσταση αυτή συνεχίστηκε δεινότερη, με απόλυτη σφράγιση των συνόρων από το καθεστώς του Εμβέρ Χότζα, κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου 1946/1990. Αποτέλεσμα αυτών είναι οι Κονιτσιώτες να έχουν πλήρη άγνοια για την γειτονική Κολόνια, όπως και οι Κολονιάτες για τους όμορους Κονιτσιώτες, σαν να βρίσκονταν σε διαφορετικούς πλανήτες. Επί πλέον, τους Κονιτσιώτες φόβιζαν ακόμη τα ακούσματα των γερόντων και οι γραφές των ιστορικών για τους άγριους Κολονιάτες ληστές. Και δεν είχαν άδικο, όπως παρακάτω θα διαβάσουμε. Τα πράγματα άλλαξαν τα τελευταία χρόνια και το μόνο εμπόδιο να πάει κάποιος στη Κολόνια είναι η κακή κατάσταση του οδικού της δικτύου. Αλλά και αυτό βελτιώνεται σταδιακά.

Το 1850/51, ο λοχαγός/μηχανικός Β. Νικολαΐδης, για τις ανάγκες πληροφόρησης του Ελ-

ληνικού Υπουργείου Στρατιωτικών, περιόδευσε στην Κολόνια και την περιγράφει με λεπτομέρεια. Καταχωρίζω παρακάτω το σχετικό κείμενο, για να έχουμε και μια παλιότερη εικόνα της γειτονικής επαρχίας, της εποχής που Κόνιτσα και Κολόνια υπάγονταν ακόμη στο τουρκικό κράτος. Αρύομαι τη γραφή από το χειρόγραφο τεύχος του Νικολαΐδη, που επιγράφεται «ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ της ευρωπαϊκής Τουρκίας, και ιδίως των ομόρων της Ελλάδος επαρχιών, ήτοι Θεσσαλίας, Μακεδονίας, Ηπείρου και Αλβανίας - εν Αθήναις 1851, συντεταγμένη επί τη βάσει περιηγήσεων και διαφόρων άλλων πληροφοριών», (ώρα εικόνα εξώφυλλου), για το οποίο έγινε λόγος και σε προηγούμενες δημοσιεύσεις μου.

Οι εμφιατικές γραφές και οι εντός αγκυλών [] συμπληρώσεις, με ελληνικά ή λατινικά γράμματα, είναι όλες δικές μου, για την κατατόπιση των αναγνωστών. Αυτό έγινε κυρίως για την αναγωγή των ονομάτων στη ισχύουσα τώρα ονοματολογία. Ίδου το κείμενο:

§ 140. Η οδός εξελθούσα της πόλεως Κονιτζίς, παρακολουθεί τας δυτικές υπωρείας του όρους αυτής, διευθύνεται προς άρκτον και εις 1^{1/4} ώρ. αναβαίνει εις ύψωμα ένθεν φαίνεται το χωρίον Λισκοβίκι [Leskovik]· δεξιά 3/4 ώρ. το χωρίον Καβάσιλα με 20 Έλληνες, αριστερά το όρος Νέμερτζκα [Nemercikē], εις τας ανατολικάς υπωρείας του οποίου κείται τα εξ (6) τουρκοελληνικά χωρία ονόματι Καραμουράτια, έκαστον περιέχον 25 κτίρια, κατακεκτημένα από του εκ Κολωνιάς καταγομένου Τουρκαλβανού Καραμουράτ εκ των χειρών των αδυνάτων τότε Ελλήνων, δια πυρός και μαχαίρας.

Εις 2 ώρ. η οδός διαβαίνουσα κατάσκια υπό θάμνων, όρυών, κτλ. δόση, φθάνει εις τον πο-

ταμόν **Λούπιτζκα**³ (**Σαραντάπορον**), ένθα κατακόρυφος βράχος διαχωρίζει τα δύο όρη, και δίδει δίοδον εις την διαzeugνύουσαν του ποταμού τούτου **λιθίνην γέφυραν**⁴, συνισταμένην εξ ενός μεγάλου θόλου. Η διάβασις αύτη είναι δυσκολοτάτη, ως ελίσσομένη περίξ κλιμακωτών βράχων, και αδύνατος αν κατέχεται υπ' ολίγων ανδρών· υπάρχει όμως και αλλαχόθεν διάβασις. Ο ποταμός έχει πλάτος χειμάρρου από 20 – 150 μ, ορμητικός όμως και αδιάβατος εν καιρώ χειμῶνος.

Προς ανατολάς της οδού φαίνονται διάφορα ελληνικά χωρία της Κονίτζης, οίον **Πιπιλάρι** [*Πηκλάρι/Πεκλάρι*], **Κουρτνίστα** [*Κορτίνιστα*] και πλήθος άλλων, περί ων θέλει γίνει λόγος εις τα αφορώντα την επαρχίαν Κονίτζης.

Η οδός διαβαίνει τον ποταμόν, παρά τη δεξιά όχη του οποίου υπάρχει πηγή ψυχρού μεταλλικού ύδατος και υδρόμυλος. Εντεύθεν παρακολουθεί την δεξιάν όχθη του ποταμού, τείνουσα προς δύσιν, και εις 3 ώρ. από Κονίτζης στρέφει προς άρκτον, ανωφερίζει προς το χωρίον **Λιασκοβίκον** [*Leskonik*] και εις 3^{1/4} ώρ. διέρχεται το χωρίον **Κουκιέσι**⁵ [*Kuqësh*] με 15 ελληνικά κτίρια, αριστερά του οποίου 1/2 ώρ. το χωρίον **Σαραντάπορον**⁵ [*Sarandaporo*] με 10 ελλην.· πέραν δε τούτου μόλις 2 ώρ. το υπερήφανον όρος **Μέρτσικα** (το πάλα Αίροπον) [*Νεμέρτσικα*].

Προς την ροήν του ποταμού, 1/2 ώρ. εντεύθεν, φαίνεται **γέφυρα**⁶ με 3 κυκλικούς θόλους, εις δε την αριστεράν όχθη του ποταμού το χωρίον **Πέτρα του Μελίση** [*Μελισσόπετρα*] με 10 ελλην.. Η οδός αύτη είναι η από Ιωαννίνων εις **Γκιόρτζιαν**⁷ [*Korça*].

Η οδός βαίνει επί ανωμάλου εδάφους και εγκαταλείπουσα εκατέρωθεν τα χωρία **Μμπομπίσκα** [*Bobicke*], **Ραδαπή** [*Radat*], **Γλίνα** [*Glinë*], και το **Μουλιшти** [*Mollisht* ;:] με 50 ελλην. οικογενείας, αναβαίνει εις 5 ώρας εις την κορυφήν του όρους ένθα πηγάζει εξαίρετον ύδωρ διοχε-

τευόμενον προς την κώμην Λιασκοβίκον, κειμένην 1/4 ώρ. δυτικώς της πηγής. Κατά το μέρος τούτο ενούται η από Ιωαννίνων εις **Γκόρτζιαν** [*Korça*] αμαξωτή οδός.

Η κώμη **Λιασκοβίκον** [*Leskonik*] κείται εφ' υψηλού μέρους και επί των ανατολικών προπόδων ενός υψηλού 300 μ βράχου, έχοντος σχήμα καμηλορράχως. Περιέχει 500 τουρκαλβανικά κτίρια αξιόλογα και οχυρά, και είναι αρκούντος ευπρεπισμένη. Επί του βράχου τούτου είχαν οχυρωθεί προ 15 ετών ο Σιλικτάρ-Πόντας, εντός τριών μικρών οχυρωμάτων κατασκευασθέντων υπό του ιδίου, μετά 1.000 περίπου ανδρών, και εφοδιασθείς δια τροφών και ύδατος εν δεξαμεναίς, αρκούντος δι' εξ μήνας, αντέστη επί πολύ εις την πολιορκίαν, της οποίας αρχηγός ήτο ο Εμίν-Πασιάς επί κεφαλής 30.000 στρατού, συγκεκριμένου αναλόγως εκ των διαφόρων όπλων. Επί τέλους συνθηκολογήσας και απελθών εις Κέρκυραν ημνηστεύθη υπό του Σουλτάνου, και μεταβάς εις Κωνσταντινούπολιν εκατατομήθη.

Επί τούτοις το χωρίον Λιασκοβίκον [*Leskonik*], μετά του κατέχοντος αυτό βράχου, είναι σημείον αξιόλογον διαβάσεως, ως κείμενον επί της οδού μεταξύ Αλβανίας και Ηπείρου (προς το Κονιτζιώτικον μέρος), και λίαν οχυρόν εκ φύσεως. Το σημείον τούτο απαιτείται να καταληφθή.

Η οδός εξελθούσα του Λιασκοβίκου [*Leskonik*] διευθύνεται προς ΒΑ, διαβαίνει επί της ειρημένης πηγής, εχούσης 6^ο θερμοκρασίαν, και διερχομένη μεταξύ των χωρίων **Βρέσκα** [*Vrepckë*], **Λιάσοβον** [*Lashonë*], **Ποστένανι** [*Postenanë*], κτλ. φθάνει εις 1^{1/4} ώρ. επί τινος στρογγύλου οροπεδίου και καλλιεργουμένου, δι' ου αναβαίνει προς το όρος· εγκαταλείπουσα δε τα χωρία **Ράδανι** [*Radanj*], **Οσέτσκα** [*Hosheckë*], **Πόντα** [*Podë*] (πατρίδα του Σιλικτάρη, περιέχον 60 κτίρια), φθάνει εις 8 ώρ. από Κονίτζης εις το σύνορον του κύκλου αυτής, κείμενον επί κατωφερούς μέρους του όρους τούτου. Η οδός αύτη είναι ορεινή, περιβαλλομένη υπό δασών οξυν,

δρυών, κτλ., τον δε χειμώνα καλύπτεται υπό της χιόνος μέχρι κορυφής των δένδρων επί 5 ακεραίους μήνας· αντ' αυτής όμως υπάρχει άλλη οδός διαβαίνουσα δια Λιασκοβίκον [*Leskonik*], **Πόντα** [*Podë*], **Σανιόλα** [*Sanjollasi*], **Παρμάσχι** [*Barmash*] και **Μπορόβα** [*Borovl*], ένθα ενούται μετά της περιγραφομένης οδού· είναι όμως λίαν ορεινή και τραχεία και λιθώδης.

Εις 8^{3/4} ώρ. από Κονίτζης, η οδός καταβαίνει εις εν ρεύμα από ανατολών προς δυσμάς, εκβάλλον εις τον Αών και διαχωρίζον την επαρχία Κονίτζης από την του Πρεμετίου· εκείθεν δε προχωρούσα εν τω μεταξύ των χωρίων **Δερμένι** [*Gërmen*], **Καμενίκι** [*Kamnik*], **Σιάλεσι** [*Shalës*], κτλ. κατοικούμενα υπό Χριστιαναλβανών, κατα-

βαίνει εις δεύτερον ρεύμα, παράλληλον του πρώτου, και εzeugμένον δια γοθτικής **μονοτόξου γεφύρας** 10 μ μήκους και 2 1/2 πλάτους.

Εκ του σημείου τούτου η οδός ανωφερίζει πάλιν, διέρχεται 1/4 ώρ. δυτικώς του χωρίου **Σιάλεσι** [*Shalës*], διαβαίνει μεταξύ των χωρίων **Λέσνια** [*Leshnjë*], **Μπαρμάσχι** [*Barmash*], **Καμενικό** [*Kamnik*], κτλ. και εις 10^{3/4} ώρ. καταβαίνει εις την είσοδον μιάς μεγάλης κοιλάδος, ήτις είναι η της **Κολώνιας** [*Kolonjë*], έχουσα σχήμα στρογγύλου, διάμετρον 3 ώρ. και 20 χωρία κακών ανθρώπων, ληστών και πενεστατών, μόλην την ευφορίαν της στενής γης αυτών. Τα χωρία ταύτα εισί τα ακόλουθα:

Δησούκτι	[Vithkuq;:]	οικογ.	50	χριστιαν. & μωαμεθ.
Ρίμπας	[;:]	»	32	» »
Απάνω Ιάσχι	[Taç i sipër/lart]	»	150	μωαμεθ.
Ρεχόβα	[Rehovë]	»	32	χριστιαν.
Στάρια	[Starjë]	»	300	μωαμεθ.
Σκοροβότι	[Skorovot]	»	50	»
Μπεζιάνι	[Bezhan]	»	54	χριστιαν.
Μπούτκα	[Butkë]	»	52	χριστιαν. & μωαμεθ.
Ελμάς	[Helmës]	»	25	μωαμεθ.
Κοϊνού	[Qinam]	»	76	»
Σελενίτζα	[Selenicë]	»	75	»
Ψάρι	[Psar]	»	50	»
Ερσέκα	[Ersekë]	»	36	»
Κόδρας	[Kodras]	»	36	χριστιαν.
Τάσχι-Πόστ	[Taç i posht]	»	65	μωαμεθ.
Νοβοσέλλα	[Novoselë]	»	85	»
Καδίνας	[Kagjinas]	»	45	»
Μπερόβα	[Borovë]	»	10	χριστιαν.
Πρόδανι	[Prodan]	»	21	χριστιαν. & μωαμεθ.
Στίκα	[Shtikë]	»	66	» »

Όλον 1.310 οικογένειαι.

Η οδός διέρχεται την κοιλάδα ταύτην κατά μήκος, και προς μεν την δεξιάν κείται τα χωρία Γκιούτζι [Gjonz], Ιάτσι [Taç], Ρίφι [;:], Αγαλίδες [Agalli], Ρεχόβα [Rehon], Ψάρι [Psar], Μπούτκα [Butkë], Στάρια [Starjë] (διαιρούμενον εις διαφόρους μαχαλάδες με 300 Τουρκαλβανούς), Σκοροβότι [Skoronot], Μλάτσι [Millec], Μπέζιανι [Bezhan], Στίκα [Stikë], κτλ· προς αριστεράν της οδού κείται τα χωρία Μπορόβα [Borovë], Χαγιέ-κιόι [;:], Ιάτσι-κάτω [Taç i Poshtë], Νισίσκα [Mesickë], Μπεηχόβα [Bejkonë], Σελενίτζα [Selenicë], Κίναμι [Qinam], Μπέζιανι [Bezhan], Βοδίστα [Vodicë], Καβζέζι [Qafzëz] (με 200 Τουρκαλβανούς Πρεμετινούς, πατρίς του περιφήμου Μουστά-μπέη), Μπελούσι [Blush], Γκοστιβίτζι [Gostivisht] (με 200 χριστιανούς και Τούρκους κλέπτας κακούς), Βόσχανι [Boshanë], Ψάρι-Ζή [Psar i zi], Λιμπόνια [Lubonjë], Ρεχόβα [Rehonë], κτλ· επί δε της οδού κείται, εις 6^{1/4} ώρ. από Λιασκοβίκον [Leskonik] το χωρίον **Βρενέζι** [Vrenezi]· εις 6^{3/4} ώρ. το **Αγαλίδες** [Agalli] με υδρόμυλον· εις 7 ώρ. το **Ερσέκα** [Ersekë], ένθα γίνεται αγορά εκάστην Τετάρτην και κατοικεί ο τοποτηρητής του καημακάμη Καστοριάς και διοικητής Κολωνίας· εις 7^{1/4} ώρ. **Σάρι** [Mësar]· εις 8^{1/3} ώρ. το **Σελενίτζα** [Selenicë]· εις δε 10 ώρ. από Λιασκοβίκον [Leskonik] και 16 από Κονίτζης η οδός διέρχεται περί τα δυτικά έπακρα του χωρίου **Ελμάς** [Helmës] με 30 ωραία κτίρια εφ' υψηλού μέρους και σημείον διαβάσεως. Εις 1/2 ώρ. περαιτέρω καταβαίνει εις εν ρεύμα απ' ανατολών προς δυσμάς, το οποίον διαβαίνει επί **μονοτόξου γεγύρας** 7 μ εκροής, καλουμένης του **Δούπα**, ανωφερίζει, και εις ολίγα βήματα φθάνει εις ρευματιάν τινά, ένθα λήγει το σύνορον της Κολωνίας και άρχεται το της **Γκόρτζας** [Korça].

Η οδός εν τη κοιλάδι ταύτη είναι ομαλή· τα πλείστα των χωρίων κείται παραπλησίως των περιβαλλόντων την κοιλάδα ορέων, και τα μεν ανήκουσιν εις την Κολώνιαν, τα δε εις **Περμέτι**

[Përmet].

Άπαντες οι κάτοικοι της **Κολωνίας** [Kolonjë] συμποσούνται εις 1.310 οικογενείας, ων αι 350 μόνον εισί χριστιανοί Αλβανοί, μη διαφέροντες δε ει μη κατά την θρησκείαν μόνον, εισίν αγαθοί πολεμισταί και ζηλωταί διάπυροι των κινδύνων, μισθούμενοι στρατιώται, εις τούτα μάλα προσενεγκόντας, άνευ διακρίσεως σκοπού ή αισθήματος. Απόδειξις των λεγομένων είναι ότι κατά τον ελληνικόν αγώνα πολλοί τούτων επολέμουν εις τας τάξεις των Τούρκων κατά των Ελλήνων, και άλλοι τουναντίον.

Προς ανατολάς της Κολωνίας κείται η κοινότης του **Δεβόλι** [Devoll], συνισταμένη εκ τερπνών τινών κοιλάδων και περιέχουσα 1.000 περίπου οικογενείας Αλβανών διεσπαρμένων εις διάφορα χωρία, το πλείστον των οποίων μωαμεθανοί και συμφωνούντες καθ' όλα μετά των κατοίκων Κολωνίας.

Ο κατακτητικός στρατός θέλει εύρη ενταύθα μισθωτούς ή μάλλον ωνητούς στρατιώτας καυχομένους δια την ανδρείαν και ωμότητά των, άνευ ουδενός άλλου αισθήματος ει μη της αργυροληψίας.

Εις 11 ώρ. από Λιασκοβίκον [Leskonik] η οδός αναβαίνει εις το όρος, προς βορράν της Κολωνίας, ένθεν φαίνεται η κοιλάς της **Γκόρτζας** [Korça] και το όρος Σπιριδών·

Σημειώσεις επιμελητή

1. Προτιμώ τη γραφή «Κολόνια», προερχόμενη από το Λατ. colonia (= αποικία), ως ορθότερη από τη συνήθη γραφή «Κολώνια», η οποία δεν έχει καμιά βάση. «Έστι δε Colonia και κύριον όνομα αποικιών τινών της Ρώμης ...», γράφει ο Στεφ. Κουμανούδης στο «Λατινοελληνικόν λεξικόν» του. Μερικοί γράφουν, όπως ο Β.Δ. Ζώτος-Μολοσσός, ότι οι εποικιστές της γειτονικής Κολόνιας ήσαν **Αβρούζοι Ιταλοί**, χωρίς τεκμηρίωση, μάλλον κατ' αναλογία προς το γε-

γονός ότι οι Κολονιάτες είναι ορεινός, αρειμά-νιος, πολεμικός λαός, όπως ακριβώς και οι ανυπόταχτοι στους Ρωμαίους αρχαίοι κάτοικοι των Αβρουζίων ορέων, στην κεντρική Ιταλία, δηλ. κατά το λεγόμενο «una faccia, una razza».

2. Προτιμώ την απλούστερη γραφή «Κοριτσα», αντί της καθιερωθείσας «Κορυτσα» με υ, η οποία δεν έχει καμία γλωσσολογική στήριξη. Για την πιθανή ερμηνεία της πρώτης ιδέ σημείωση 7.

3. Δεν γνωρίζουμε από καμιά άλλη πηγή το όνομα «Λούπιτζκας/Λούπτσκας/Λούψκας» του ποταμού Σαραντάπορου. Το πιθανότερο είναι να συνδέεται ερμηνευτικά με το όνομα του χωριού **Λούψικο/Λούσκο/Λούσκο**, διότι οι παραποτάμιοι κάτοικοι παρά την εκβολή του στον Αώο θα νόμιζαν, εσφαλμένα βέβαια, ότι από την περιοχή του χωριού αυτού πηγάζει ή πορίζεται τα νερά του. Για τον ίδιο λόγο, παλιά, σε ένια Μαστοροχώρια τον ονόμαζαν και «Ζερμωτ'νό ποτάμι», δηλ. προερχόμενο από το χωριό Ζέρμα. Το χωριό Ζέρμα [τώρα Πλαγιά] είναι γειτονικό με το χωριό Λούψικο [τώρα Κεφαλοχώρι]. [Ιδέ λήμμα «Κλειδί», σελ. 264, στο βιβλίο «ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ», του Χαραλ. Ν. Ρεμπέλη, Αθήνα 1953, επανέκδοση 2005].

4. Πρόκειται για τη γέφυρα Δερβενίου – Σκορδίλη, την οποία, κατά το έτος 1948, ανατίναξε ο ελληνικός στρατός, για λόγους στρατιωτικούς, στη διάρκεια του ελληνικού εμφυλίου πολέμου. [Όρα «Πέτρινα γεφύρια στη Βόρεια

Ήπειρο», του Σπ. Μαντά, Αθήνα 2008, σελ. 299].

5. Το γνωστό στους Κονιτσιώτες γένος «Κουκιέσης» κατάγεται από τούτο το χωριό. Το οικωνύμιο Kuqsh ερμηνεύεται από το ελληνογενές Αλβ. kuq/kuqe (= το χρώμα του κόκκου πρίνου, ερυθρό, κόκκινο) > Αλβ. kuqësh (= σύνολο κόκκινων ανθρώπων, πολλοί ερυθροί μαζί), οπότε αποδίδεται ως «οι Κόκκινοι | οι Ερυθροί». Στους αρκετά λεπτομερείς αυστριακούς χάρτες του 1910 σημειώνονται ως υπαρκτά τα χωριά «Κουκιέσι» και «Σαραντάπορο».

6. Πρόκειται για τη **Μεσογέφυρα**, η οποία όμως, από τον ίδιο συγγραφέα, στη σελ. 992 περιγράφεται με 4 θόλους. Η γέφυρα ανατινάχτηκε από τον ιταλικό στρατό το δεύτερο δεκαήμερο του Νοέμβρη του 1940, κατά την οπισθοχώρησή του προς Λεσκοβίκι. [Όρα «Σουλιώτικες παραφιάδες στο Λεσκοβίκι», σελ. 179, Ιωάννινα 2013, του ιατρού Δημ. Κήτα].

7. **Γκόρτζια/Κόρτζια**: Έτσι λέγεται στην αλβανική η «Κοριτσα», ήτοι Korça/Korçë/ Korcha, και δεν είναι γνωστό τι ακριβώς σημαίνει. Το πλέον πιθανόν είναι να σχετίζεται με το νέο Ελλ. «γκορτσιά» (= αγριοαχλαδιά) και το ομόσημο Αλβ. gorricë-a < παλ. Σλ. gorjska kruška ή gorjca hruska (= ορεινή ήτοι άγρια αχλαδιά). Ίσως, ένα τέτοιο χαρακτηριστικό δένδρο θα σήμαινε την τοποθεσία κατά την πρώτη ίδρυση του οικισμού. Όρα και σημείωση 2.

Από το περιοδικό μας εκδόθηκε το βιβλίο «ΚΟΝΙΤΣΑ» για τα 100 χρόνια από την απελευθέρωση, με ιστορικό περιεχόμενο.

Για τους φίλους του περιοδικού η συμβολική

τιμή 5€ + 3€ έξοδα αποστολής.

Πληροφορίες: Τηλ. 26550 22212 & 6979138737

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

16/12/2014 - Έναρξη Εκδηλώσεων Τρίτη 6 το απόγευμα. Ανάβουμε το Χριστουγεννιάτικο δέντρο, λέμε τα κάλαντα με την παιδική χορωδία του Δήμου.

17/12/2014 - Παζάρι Αλληλεγγύης

Στο Δημαρχείο από 10:00 π.μ. έως τις 14:00 συμμετέχουν όλα τα σχολεία, νηπιαγωγεία και παιδικοί σταθμοί της Κόνιτσας, το ΚΔΑΠ, η Δημόσια Βιβλιοθήκη, το ΚΕΠΑΠΑ και οι Σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων των σχολείων.

22/12/2014 - Γιορτή χαράς

Δευτέρα 6 το απόγευμα στην αίθουσα της Δημοτικής Αστυνομίας.

Με θεατρικό παιχνίδι, ταχυδακτυλουργό, τις χορωδίες του Δήμου και την Μουσική Παραδοσιακή ορχήστρα του Σ. Δερδέκη.

Συνδιοργανώνουν Δήμος Κόνιτσας, Μητρόπολη, ΕΦΕΠ, ΚΕΠΑΠΑ.

23/12/2014 - Ζωγραφίζουμε στην πλατεία Στην Πλατεία της Κόνιτσας 11 το πρωί με τα παιδιά του ΚΔΑΠ κάνουμε ζωγραφική και χειροτεχνίες.

28/12/2014 - Μπάντα Θεσπρωτικού

Σημείο έναρξης η Πλατεία και ώρα 5 το απόγευμα Μουσικό οδοιπορικό στους δρόμους της Κόνιτσας.

Στις 6 το απόγευμα στο Δημαρχείο Μουσική εκδήλωση της μπάντας με επίκαιρα τραγούδια.

29/12/2014 - Μουσική παράσταση & Δώρα του Αη Βασίλη στα παιδιά

Δευτέρα 12-2-το μεσημέρι στην Κεντρική Πλατεία Κόνιτσας.

Συνδιοργανώνουν Εμπορικό Επιμελητήριο Ιωαννίνων - Δήμος Κόνιτσας

31/12/2014 - Ο Αη Βασίλης μοιράζει δώρα

Στην πλατεία της Κόνιτσας 2 το μεσημέρι ακολουθεί 4 το απόγευμα ο Χορευτικός Όμιλος Κόνιτσας με μουσικοχορευτική παράσταση.

Με μουσικοχορευτική παράσταση.

Φωτ. Π. Τσιγκούλη

Κωνσταντίνος Πάκος (1908-1987), Διευθυντής του Ορφανοτροφείου Κόνιτσας
(Οκτώβριος 1949 - Φεβρουάριος 1963)

Ο Κωνσταντίνος Πάκος γεννήθηκε στο Μαργαρίτι Θεσπρωτίας το έτος 1908. Ο πατέρας του πέθανε νέος το έτος 1916 και τον άφησε ορφανό σε ηλικία 8 ετών. Με την μητέρα του και τον μικρότερο αδελφό του ήρθαν στα Ιωάννινα, όπου έλαβε και την εγκύκλια μόρφωση. Ως ορφανός εισήχθη το 1923 στο νεοϊδρυθέν για την περίθαλψη και μόρφωση ορφανών και απόρων μαθητών Εθνικό Οικοτροφείο Αρρένων Ιωαννίνων, όπου έμεινε για 5 χρόνια, αποφοιτώντας συγχρόνως από το Τριτάξιο Διδασκαλείο Ιωαννίνων με βαθμό άριστα. Υπηρέτησε στο Στρατό ως ορφανός επί 4μηνο και κληθείς στις 8-10-1940 υπό τα όπλα πολέμησε στο μέτωπο μέχρι το τέλος του Ελληνοϊταλικού πολέμου.

Ο Κωνσταντίνος Πάκος έλαβε το πτυχίο της Παντείου Ανωτάτης Σχολής Πολιτικών Επιστημών τον Μάρτιο του έτους 1942 και το πτυχίο της Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών τον Δεκέμβριο του έτους 1952. Με υποτροφία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και της Σουηδικής Κυβερνήσεως μετακινήθηκε στην Ολλανδία και Σουηδία σε θέματα προστασίας του παιδιού και ιδίως του ορφανού, απόρου και εγκαταλειμμένου παιδιού και παρακολούθησε εκεί την διοίκηση και λειτουργία Ιδρυμάτων κλειστής περίθαλψης, όπως Ορφανοτροφείων, Οικοτροφείων κλπ. Με αίτησή του παρέμεινε εσωτερικός στο Ορφανοτρο-

φείο του Αμστερνταμ της Ολλανδίας. Κατόπιν έστειλε έκθεση στην αγγλική γλώσσα στον ΟΗΕ, στις Κυβερνήσεις Σουηδίας, Ολλανδίας και Ελλάδας με τις διαπιστώσεις του και για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις στο ελληνικό σύστημα παιδοπροστασίας. Γνώριζε και ομιλούσε τρεις ξένες γλώσσες, την αγγλική, την γαλλική και την γερμανική.

Διορίστηκε ως παιδαγωγός το 1929 στο Εθνικό Σταγιοπούλειο Αγροτικό Ορφανοτροφείο Αρρένων Πατρών τριετούς φοιτήσεως. Τον Οκτώβριο 1949 μετετέθη στο Εθνικό Ορφανοτροφείο Αρρένων Κόνιτσας ως διευθυντής. Το προσωπικό και οι τρόφιμοι του Ορφανοτροφείου Κόνιτσας βρισκόταν στα Ιωάννινα λόγω των πολεμικών γεγονότων, στις κτιριακές εγκαταστάσεις του, που είχαν υποστεί μεγάλες ζημιές, στεγάζονταν ξένες προς το Ιδρυμα Υπηρεσίες. Με συντονισμένες προσπάθειές του αποδόθηκε το κτίριο στα ορφανά παιδιά, επισκευάστηκε πλήρως και λειτούργησαν εργαστήρια επιπλοποιίας-ξυλουργικής, ραπτικής και υποδηματοποιίας. Σε λίγο χρόνο επεκτάθηκαν οι κτιριακές εγκαταστάσεις και προστέθηκαν εργαστήρια ηλεκτροτεχνίας, μηχανοτεχνίας, ραδιοτεχνίας κλπ. Οι αποφοιτούντες μετά από τρία χρόνια θεωρητικής μάθησης και πρακτικής άσκησης τεχνίτες αποκαθίσταντο αμέσως επαγγελματικά, μέχρι και εργοστασιάρχες έγιναν, και είχαν στην ζωή τους καλή

πορεία με τα εφόδια, σωματικά και ψυχικά, που αποκτούσαν στο Ιδρυμα. Τον Φεβρουάριο 1963, παρά την σφοδρή αντίδραση του τότε Δημάρχου Κόνιτσας υπέρ του «υπερόχου Διευθυντού», αιμνήστου Κωνσταντίνου Ρούση, προς το Υπουργείο Κοινωνικής Προνοίας, μετέβη στο Εθνικό Ορφανοτροφείο Καλαμάτας που αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα λειτουργίας. Τον Αύγουστο 1965 συνταξιοδοτήθηκε. Και κατά την συνταξιοδότησή του η Πολιτεία τού ανέθεσε την διεύθυνση του Ορφανοτροφείου των μεγάλων ευεργετών Γεωργίου και Αικατερίνης Χατζηκώστα στην Αθήνα.

Το 1961 εκπροσώπησε την Ελλάδα στο Συμβούλιο της Ευρώπης στο Στρασβούργο στα θέματα διακρατικών υιοθεσιών και το σχέδιο διεθνούς συμβάσεως και οι απόψεις του αποτέλεσαν την βάση του νόμου έτους 1964 «περί υιοθεσίας ανηλίκων κάτω των 18 ετών». Το 1964 εκπροσώπησε στο Παγκόσμιο Συνέδριο Κοινωνικής Προνοίας στην Αθήνα την χώρα μας.

Ο ασκητικός Κωνσταντίνος Πάκος, που ορφάνεψε σε ηλικία 8 ετών, υπηρέτησε περίπου 40 έτη το ορφανό παιδί είτε με την ιδιότητα του παιδαγωγού είτε με την ιδιότητα του Διευθυντού Ορφανοτροφείων, αφοσιωθείς πλήρως στο λειτούργημά του, παραμείνας άγαμος και άτεκνος, με βαθιά γνώση της παιδικής ψυχής και ικανότητα διοικήσεως και υποδειγματική συμπεριφορά, με απέραντη αγάπη και στοργή για τα παιδιά, μεγαλύτερες από του φυσικού γονέα. Ενέπνεε με την δράση του τους υφισταμένους

του, τα ορφανά του και ολόκληρο τον κοινωνικό του περίγυρο.

Ο Κωνσταντίνος Πάκος τιμήθηκε για την ευσυνείδητη εκτέλεση των καθηκόντων του από την Ελληνική Πολιτεία με παράσημα, ευαρέσκειες και εύφημες μνείες. Αναφέρω σύντομη περιγραφή από την από 1-7-1960 διαταγή του Υπουργείου Προνοίας «περί ανακοινώσεως απονομής ευαρεσκείας» «... απενεμήθη υμίν ευαρέσκεια δια την εξαίρετον και πέραν της εκ των καθηκόντων επιβαλλομένην επίδοσιν, καθόσον υπό πατριωτικής εξάρσεως και αγάπης ελαυνόμενος κατεδαπανήσατε ως **Διευθυντής του Εθν. Ορφανοτροφείου Αρρένων Κόνιτσας** την φλόγα της ψυχής και της καρδιάς σας δια τους νεαρούς βλαστούς, αφιερώσαντες εαυτόν εις το ιερόν έργον και παραιτηθέντες πάσης δι εαυτόν ευδαιμονίας, πλην της εκπληρώσεως ενός μεγάλου και υψηλού καθήκοντος τόσον πικρού συχνώς, τόσον δυσχερούς πάντοτε, αλλά και τόσον εθνωφελούς και χρήσιμου δια τα δύστηνα ορφανά, **ών κατέσπτε ο πρεσβύτερος αδελφός και πραγματικός πατήρ**». Το τελευταίο εδάφιο, ότι υπήρξε ο πρεσβύτερος αδελφός και πραγματικός πατέρας των ορφανών παιδιών περικλείει ολόκληρη την ζωή και το έργο του Κωνσταντίνου Πάκου, αναδεικνύει το ύψος και το μέγεθος του ανδρός και αποδεικνύει την μεγάλη του καρδιά και την αγία του ψυχή.

Ο Κωνσταντίνος Πάκος πέθανε στις 24-12-1987.

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Μουσικές εξαίσιες, νοσταλγικές

Του ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΕΟΥ

Η γενιά μας είχε την αγαθή τύχη να διαμορφωθεί μουσικά από τα ακούσματα των κορυφαίων νεοελλήνων μουσικοσυνθετών Χατζηδάκη, Θεοδωράκη, Ξαρχάκου. Ενθυμούμαι το 1964 ο τραγουδιστής Πατέσος σε μιά του συναυλία στο Γυμνάσιό μας κατόπιν επιθυμίας του αιμνήστου καθηγητή και μετέπειτα Γυμνασιάρχη Χριστόφορου Γκαρβελά τραγούδησε την «Μυρτιά» του Μίκη Θεοδωράκη. Αλλά και τα φοιτητικά μας χρόνια σηματοδεύτηκαν από το νεορομαντικό τραγούδι που εν συνόλω χαρτογραφήθηκε ως «Νέο Κύμα». Τραγουδιστές όπως ο Βιολάρης, Πουλόπουλος, Χατζής, Αστεριάδη, Κουμιώτη, Αρλέτα και άλλοι γέμισαν την ζωή μας με έναν πρωτόγνωρο ρομαντισμό. Η πρόσληψη όλων αυτών των μουσικών ακουσμάτων γινόταν από το ραδιόφωνο και από τα ελάχιστα πικ-απ και μαγνητόφωνα. Αγαπημένος χώρος συνάθροισης ήταν το εξωκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας όπου κάποιος της παρέας θα είχε ένα φορητό ραδιόφωνο, άλλως τρανζίστορ. Ένα πολιτιστικό αγαθό της εποχής εκείνης ήταν και το «Σινέ-Πάνθεον» των Αδελφών Πηγαδά πρωτοπόρων επαγγελματιών της δεκαετίας του '60. Στα διαλείμματα η αίθουσα γέμιζε με μουσική των εκλεκτών μουσικών Μάνου, Μίκη και Σταύρου Ξαρχάκου.

Έκρινα σκόπιμη την μικρή αυτή εισαγωγή αναφορικά με τη μουσική ατμό-

σφαιρα που επικρατούσε στην πόλη μας την δεκαετία του '50 και '60 χωρίς φυσικά να ξεχνούμε τους σπουδαίους λαϊκούς συνθέτες Τσιτσάνη κ.α. Στις μεταεμφυλιοπολεμικές δεκαετίες η πόλη μας και η επαρχία της βρισκόταν σε ακμή πριν αρχίσει η αιμορραγία της αστυφιλίας. Η απογραφή πληθυσμού του 1961 κατέγραφε πληθυσμό είκοσι δύο (22) χιλιάδες. Τα χωριά τροφοδοτούσαν με μαθητές το Γυμνάσιο σε μια νεοφανή έκρηξη της μάθησης. Νοσοκομείο με μέγιστη προσφορά στον τομέα της υγείας και περίθαλψης του καταπονημένου από την εργασία και τις στερήσεις πληθυσμού. Το 583 τ.π. ζωντανό όσο άλλοτε, παρεμβατικό και κοντά στην κοινωνία μας.

Κοσμήματα της πόλης μας, κοινωνίες ολοκληρωμένες μέσα στην κοινωνία της Κόνιτσας η Αναγνωστοπούλειος Σχολή και το τότε αποκαλούμενο Ορφανοτροφείο, σημερινό ρημαδιό, Κέντρο Παιδικής Μέριμνας.

Από το ζενίθ του σπουδαίου παιδαγωγού Πάκου και των άλλων δασκάλων ελεύθερων επαγγελματιών σταδιακά και ανεπαίσθητα κατέληξε στην σημερινή ανυπαρξία.

Εκεί που άλλοτε οι σπουδαίοι μύστες κρεμούσαν τα άρματα της γνώσης σήμερα κρέμεται το τίποτε.

Χάρis στον αιμνήστο Πάκο και τον δάσκαλο της μουσικής αιμνήστο Ελευθέριο Παγγέ η πόλη μας ήταν πολύ περήφανη για την μουσική μπάντα της των

είκοσι δύο ατόμων. Την συγκροτούσαν μαθητές του Ιδρύματος που τους χαρακτήριζε η πειθαρχία, ο σεβασμός των δασκάλων τους και η έφεση για μάθηση και οι σκοπός τους να ανέβουν όσο το δυνατόν πιο ψηλά αφήνοντας πίσω τους την φτώχεια και την μιζέρια.

Τον κωριανό μου Παλαιοσελλίτη, τον Θανάση Μούχο, όταν φοιτούσα στη Νομική Θεσσαλονίκης τον συνάντησα Διευθυντή-Μαέστρο της μπάντας του Γ' Σώματος Στρατού.

Ξεκίνησε από το Ορφανοτροφείο μαθητής του Ε. Παγγέ και σε μια φωτογραφία είναι αυτός με το ταμπούρλο.

Πολλά νοσταλγούμε από την Κόνιτσα της εποχής εκείνης, αλλά αυτή η μπάντα είναι η κορυφαία νοσταλγία μας.

Μικρά παιδιά τότε τρέχαμε ξοπίσω της όπως στον Μαγικό Αυλό. Τα πρώτα μουσικά ακούσματα σταδιακά μας οδήγησαν στα ακούσματα της κλασικής μουσικής, αυτά που μας προκαλούσαν ρίγη συγκίνησης όπως η ωδή στην Ελευθερία της 9ης Συμφωνίας του Μπετόβεν σε

ποίηση του Σίλερ.

Διακαής πόθος μου ήταν έστω και μέσω φωτογραφιών να επανασυνδεθώ με την μπάντα, μέγιστη νοσταλγία των παιδικών μας χρόνων. Όσο και να αναζητήσα φωτογραφίες εδώ στην Κόνιτσα αυτό δεν κατέστη δυνατόν. Ότι δεν βρέθηκε στην Κόνιτσα ήρθε από την φιλόμουση Κέρκυρα. Τις φωτογραφίες που έχουμε την χαρά να δημοσιεύουμε στο Περιοδικό μας, ευγενώς μας τις προσέφερε ο κ. Ιωάννης Πιέρρος τον οποίον τυχαία γνωρίσαμε εδώ στην πόλη μας, παλαιό μαθητή του Ορφανοτροφείου και μουσικό στην μπάντα.

Οι ευχαριστίες μας προς αυτόν είναι άπειρες.

Ευχόμαστε στο Αντιδήμαρχο Γεώργιο Καλλιντέρη, το εγχείρημά του για δημιουργία μπάντας στον Δήμο να έχει καλή τύχη. Προτρέπουμε τους γονείς να εντάξουν τα παιδιά τους στην μπάντα με το σκεπτικό πως η καλή μουσική εξευγενίζει τον άνθρωπο.

Η παρέλαση της Μπάντας

ΝΑ ΣΩΣΟΥΜΕ Ο,ΤΙ ΑΠΟΜΕΙΝΕ

Η Κόνιτσα δεν νομίζουμε ότι μπορεί να είναι ικανοποιημένη από τον τρόπο που διασώθηκαν και διατηρούνται πολλοί χώροι και μνημεία με ιστορικό και παραδοσιακό ενδιαφέρον.

Δεν έχει νόημα να ανατρέξουμε στις συνθήκες που συνέτειναν, ούτε στις βάσιμες ή μη αιτιάσεις, για τις καταστροφές ελληνικών και οθωμανικών κτισμάτων και μνημείων, ακόμα και στο πρόσφατο παρελθόν.

Επειδή ευτυχώς υπάρχουν ακόμη μερικά, οριακά και περισσότερα «διατηρητέα», που πρέπει χωρίς καθυστερήσεις να διασωθούν χρειάζεται άμεση κινητοποίηση των αρμοδίων αλλά και όποιων ενδιαφέρονται για την Κόνιτσα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε το αρχοντικό του Σίσκου, τα κτίσματα στου Ζεϊνέλ Μπέν, πατέρα της Χάμκως, το τζαμί του Σουλτάν Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή και τους «Τουρμπέδες» (Μαυσωλεία), που όλα έχουν κηρυχθεί Διατηρητέα Μνημεία.

Έχουν εναπομείνει τέσσερις από αυτούς σε διάφορα σημεία της πόλης (Κινανίδη, Μουρεχίδη-Ντίν, Κεφσερίδη και δίπλα

στο τζαμί).

Ένας στην Κάτω Κόνιτσα, φερόμενος ως ιδιοκτησία Κεφσερίδη, εντοπίσθηκε από κάποιους ενδιαφερόμενους Κονιτσιώτες, πνιγμένος κυριολεκτικά από κισσούς και αγριους βάτους.

Με φροντίδα και δαπάνες τους, τον περασμένο Αύγουστο, αποκαλύφθηκε και αναδείχθηκε όπως προκύπτει και από τις σχετικές δυο φωτογραφίες που στέλνουμε.

Ο Δήμος γνωρίζει τις ενέργειες που πρέπει να κάνει για να καταστούν όλα αυτά τα μνημεία επισκέψιμα και προσιτά.

Περιττεύει επίσης να επαναλάβουμε τις επαφές που έγιναν στην 8η Εφορεία Βυζαντινών Μνημείων και να υπενθυμίσουμε τις υποσχέσεις των αρμοδίων για προώθηση των ήδη υπαρκτών προγραμματισμών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ίσως η πόλη της Κόνιτσας να αποτελέσει ενδιαφέροντα προορισμό για πολλούς, πράγμα που δεν έγινε κατορθωτό μέχρι σήμερα.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΥΡΡΟΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΡΑΙΗ

Απάντηση ενός πολίτη σε ένα «παλαϊκό» αίτημα

α. Στο τεύχος Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου 2014 του περιοδικού «ΚΟΝΙΤΣΑ» δημοσιεύεται αίτημα συμπατριωτών μας, που κατά τους ίδιους, εκφράζουν την άποψη όλων των κατοίκων της Κόνιτσας, αλλά και των εκτός συνόρων της, προς το Δημοτικό Συμβούλιο Κόνιτσας «**με ΘΕΜΑ: Πρόσβαση προς την Ι. Μονή Στομίου**» ζητώντας «**να ληφθούν πρωτοβουλίες και να γίνουν ενέργειες έτσι ώστε νομικά να λυθεί το θέμα πρόσβασης στην Ι. Μονή Στομίου κάτι που ενδιαφέρει τόσο την Ι. Μονή όσο και την κοινωνία της Κόνιτσας**». Στην πρώτη ανάγνωση φαίνεται θολό το αίτημα χωρίς συγκεκριμένη πρόταση για την πρόσβαση στο Μοναστήρι. Να βρει την «λύση» το Δημοτικό Συμβούλιο, οι αιτούντες βάζουν μόνο το πρόβλημα στο τραπέζι, θα λέγαμε. Δεν είναι όμως έτσι τα πράγματα διότι το κείμενο συνεχίζει: «**Πέραν των ανωτέρω για τους τακτικά και κάθε Κυριακή Εκκλησιαζόμενους στην Ι. Μονή Στομίου μεσοπρόθεσμα θα ήταν καλό να τους δοθεί η δυνατότητα και πάντα ελεγχόμενα να πηγαίνουν με τα οχήματά τους μέχρι το Φράγμα ώστε να παρευρίσκονται εγκαίρως στη Θεία Λειτουργία**». Να λοιπόν το ντροπαλό «φώλι» της πρότασης για πρόσβαση στο Μοναστήρι. Αφού είναι καλό να πάμε με τα αυτοκίνητά μας μέχρι το Φράγμα μεσοπρόθεσμα (γιατί το «καλό» το περιορίζουν χρονικά), **πιο καλό είναι**, αφού έτσι θα μηδενίσουμε τον χρόνο, να πάμε με τα αυτοκίνητά μας μέχρι το Μοναστήρι και έτσι θα προλαβαίνουμε και τον «όρθρο» στην Θεία Λειτουργία και όχι βέβαια «μεσοπρόθεσμα» αλλά «**νυν και αεί**». Για όσους δεν έχουν δικό τους αυτοκίνητο για την ισοτήτα των ευκαιριών, συμπληρώνω το «υπόγειο» αίτημα, να δρομολογηθεί λεωφορείο ή έστω λεωφορειάκι από την Πέτρινη γέφυρα μέχρι το Μοναστήρι. Γιατί όμως το προνόμιο της χρήσης του αυτοκινήτου το επιφυλάσσει το αίτημα μόνο

για τους εκκλησιαζόμενους, να είναι για όλο τον εποχούμενο λαό, και τους μη εκκλησιαζόμενους. Το αίτημα όμως υποβάλλεται φιλεύσπλαχνα και για λογαριασμό των «**ανήμποροι και εμπερίστατοι πιστοί θα ποθούν ένα προσκύνημα και κανείς δεν μπορεί να τους το αρνηθεί**». Σίγουρα δεν αρκεί για τους ανήμπορους και τους εμπερίστατους να φθάνει το αυτοκίνητο μέχρι το Φράγμα (από κει και πέρα το κείμενο δεν δέχεται μεταφορά με το γαϊδουράκι που εξοβελίζεται ως αναχρονιστικό) πρέπει ο δρόμος να φθάνει μέχρι το Μοναστήρι και πρέπει να είναι σύγχρονος, δηλαδή πλατύς με δυο λωρίδες κυκλοφορίας χάριν ασφαλείας και ασφαλοστρωμένος για να μην ταρακουνάει. Το κείμενο έχει και το «κερασάκι» να πάμε λέει με τα αυτοκίνητα μέχρι το Φράγμα «**ελεγχόμενα**». Ποιος, πού, πότε και το σπουδαιότερο τι θα ελέγχεται, γιατί δεν μας το λένε οι αιτούντες; Εννοούν «μεσοπρόθεσμα» να ελέγχονται τα αυτοκίνητα να φθάνουν μέχρι το Φράγμα και να μην φθάνουν μέχρι το Μοναστήρι; Αλλά θέμα του αιτήματός τους είναι η πρόσβαση στο Μοναστήρι και όχι στο Φράγμα. Γιατί τότε θολούρα στο κείμενο; Τα πριν από το «**δια ταύτα**» στο κείμενο δεν έχουν καμιά σχέση με το «**δια ταύτα**», θέλουν απλώς να δημιουργήσουν κλίμα για να γίνει δεκτό το «υπόγειο» αίτημα, **δηλαδή η ελεύθερη κυκλοφορία των οχημάτων στην χαράδρα, που η ψυχή τους ξέρει γιατί δεν το ζητάνε ευθέως**.

β. Ας δούμε το υπάρχον νομικό καθεστώς της χαράδρας. Με το Προεδρικό Διάταγμα 213/1973 (ΦΕΚ φύλλο 198, τεύχος πρώτο της 31-8-1978) κηρύχθηκε η περιοχή Βίκου-Αώου **Εθνικός Δρυμός**. Αναφέρει το 1ο άρθρο «Προς προστασίαν της περιοχής Βίκου-Αώου Ιωαννίνων ήπης, ως εκ της ορεογενεσεώς της, παρουσιάζει αξιολόγου επισημονικού ενδιαφέροντος και υψηλού σκηνογραφικού κάλλους χαράδρες αφ' ενός και αφ' ετέ-

ρου ποικίλης συνθέσεως χλωρίδα και πανίδα, των οποίων επιβάλλεται η διατήρησις δια την αισθητική, ψυχική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξιν της περιοχής και την διενέργειαν πάσης φύσεως επιστημονικών ερευνών, κηρύσσεται Εθνικός Δρυμός». Στα άρθρα 2 και 3 το Π.Δ. ορίζει τα όρια με φυσικά σημεία του Δρυμού, του πυρήνα του και της ζώνης περί τον πυρήνα. Η χαράδρα μέχρι την θέση «Δέση» ανήκει στην περιφέρεια του Εθνικού Δρυμού που αρχίζει από την Πέτρινη γέφυρα.

Με την Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας 164686/2772 (ΦΕΚ 531, τεύχος Β, της 16-9-1985) εγκρίθηκε ο Κανονισμός Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου.

Με την Υπουργική Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας 23069 (ΦΕΚ 639, τεύχος Β, της 14-6-2005), συστάθηκε το **Εθνικό Πάρκο Βόρειας Πίνδου** στους ορεινούς όγκους της Βόρειας Πίνδου και στο οποίο Πάρκο περιλαμβάνεται και η χαράδρα του Αώου «ως περιοχή προστασίας της φύσης». Στο άρθρο 1 της Υπουργικής Απόφασης αναγράφεται «ότι σκοπός της Απόφασης είναι η προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης και του τοπίου, ως φυσικής κληρονομιάς και πολύτιμου εθνικού φυσικού πόρου σε χερσαία τμήματα της περιοχής «Ορεινοί Όγκοι Βόρειας Πίνδου», που διακρίνονται για την μεγάλη βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική και παιδαγωγική τους αξία, με το χαρακτηριστικό τους ως Εθνικό Πάρκο. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διατήρηση και διαχείριση των σπανίων οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας που απαντώνται στην συγκεκριμένη περιοχή και η θεσμοθέτηση διαδικασιών και μέτρων για την εξασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης ανθρώπου και φύσης στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης.»

Η χαράδρα Αώου ανήκει σε περιοχή που προστατεύεται από το δίκτυο **NATURA 2000**

Η χαράδρα Αώου ανήκει και στο **Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο Γεωπάρκο Βίκου-Αώου**.

Κατόπιν αιτήματος του Συνδέσμου Αποφοίτων Γυμνασίου-Λυκείου Κόνιτσας με Πρόεδρο

του Διοικητικού Συμβουλίου του τον αείμνηστο Σπύρο Γκότσο προς το Δασαρχείο Κόνιτσας κινήθηκε υπηρεσιακά η διαδικασία και με την 57538/4796/15-10-2012 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας (2960 φύλλο ΦΕΚ, τεύχος δεύτερο, της 5-11-2012) απαγορεύτηκε η κυκλοφορία καθόλη την διάρκεια του έτους και επ' αόριστον όλων των τροχοφόρων οχημάτων από την Πέτρινη γέφυρα μέχρι την Δέση με την τοποθέτηση μπάρας και ενημερωτικών πινακίδων «με σκοπό την προστασία της αυτοφούρας χλωρίδας, της άγριας πανίδας και των βιοτόπων της και κυρίως για την προστασία του αγριόγιδου ως προστατευόμενου είδους».

γ. Με μεγάλη χρονοτριβή υλοποιείται το έργο «**ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΑΩΟΥ**», προϋπολογισμού 1.100.000 ευρώ, που δημοπρατήθηκε στις 22-6-2010 και υπογράφηκε σύμβαση με τον ανάδοχο ύψους 607.270 ευρώ. Το έργο γίνεται με βάση τις αρχές του «οικοτουρισμού» για δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής. Συντάχθηκε μελέτη σύμφωνα με τις από 5-7-2006 «Οδηγίες για την χάραξη-κατασκευή-συντήρηση μονοπατιών και προδιαγραφές σχετικών μελετών» και από 17-10-1983 «Οδηγίες συντάξεως μελετών διαχείρισης προστατευόμενων φυσικών περιοχών και χώρων υπαίθριας αναψυχής» του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και εγκρίθηκαν οι θεματικές μελέτες του έργου, η περιβαλλοντική, η αρχιτεκτονική, η δασική, με τις 139/2009, 190/2009, 225/2009 αντίστοιχες αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, που επικυρώθηκαν από την Διοίκηση. Οι ήπιες παρεμβάσεις που προβλέπονται συνοπτικά στην διαδρομή Πέτρινη γέφυρα-Μοναστήρι (η διαδρομή ονομάστηκε με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου «**Μονοπάτι χαράδρας Αώου-Μονοπάτι Γέροντα Παΐσιου**» αφορούν την μετατροπή του υπάρχοντος τρακτερόδρομου σε πεζόδρομο, την βελτίωση του παλιού μονοπατιού, έργα εξυπηρέτησης και προστασίας των επισκεπτών, διαμορφώσεις θέσεων θέας, διαμορφώσεις

χώρων υπαίθριας αναψυχής σε θέσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλή αισθητική και οικολογική αξία, κατασκευή πέτρινων βрусών, θέσεις ανάπαυσης, διαμόρφωση χώρου υπαίθριου γυμνασίου στην «Λεπτοκαρυά», σήμανση του χώρου και τοποθέτηση πινακίδων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κατασκευή πέτρινων καθισμάτων κλπ. **Σε απόσταση 100 μ. από την Πέτρινη γέφυρα θα κατασκευασθεί πετρόκτιστο φυλάκιο και μπάρα απαγόρευσης πορείας** και μέχρι το σημείο εκείνο θα γίνει επίστρωση με χονδρότλακες και θα είναι ο χώρος της πρώτης συνάντησης των επισκεπτών. Το οικολογικό-περιβαλλοντικό μονοπάτι θα έχει πλάτος περίπου 1,60 μ. ούτως ώστε να κινούνται δύο αντιθέτως κινούμενα άτομα. Σκόπιμα και μακριά από την είσοδο του μονοπατιού, σε απόσταση περίπου 300 μ. από την Πέτρινη γέφυρα κατασκευάστηκε ήδη χώρος στάθμευσης αυτοκινήτων επί πλακοστρωμένης επιφάνειας 715 τ.μ. για 60 οχήματα. Η προϋπολογισμός του έργου προβλέπει κονδύλιο για την μεταφορά των υλικών, απαγορευμένης της εισόδου αυτοκινήτων κατά την κατασκευή και κατά την λειτουργία του μονοπατιού. **Κατά τα παραπάνω η τοποθέτηση μπάρας για απαγόρευση κυκλοφορίας τροχοφόρων στην χαράδρα, και αν δεν είχε γίνει από την Δασική Υπηρεσία, θα γίνει υποχρεωτικά από τον Δήμο με την λειτουργία του οικολογικού-περιβαλλοντικού μονοπατιού, διότι διαφορετικά καταργείται η λογική, η φιλοσοφία, ο στόχος του αναπτυξιακού έργου, με άλλες λέξεις καταργείται αυτό το έργο.**

δ. Ερωτώνται οι αιτούντες, το αίτημά τους εντάσσεται στους σκοπούς, που εξυπηρετούνται με την κήρυξη της ευρύτερης έκτασης, περιλαμβανομένης και της χαράδρας Αώου ως Εθνικού Δρυμού, ως Εθνικού Πάρκου, ως NATURA 2000, ως Ευρωπαϊκού και Παγκόσμιου Γεωπάρκου; Ερωτώνται οι αιτούντες το αίτημά τους εντάσσεται στις αρχές που κατά τα παραπάνω διέπουν τον Εθνικό Δρυμό, το Εθνικό Πάρκο, την NATURA 2000, το Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο Γεωπάρκο; Ερωτώνται οι αιτούντες δεν θέλουν την υλοποίηση του αναπτυξιακού έργου

«**ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΑΩΟΥ**», που θα φέρει, μετά από κατάλληλη προβολή, καθημερινά μια «Κόνιτσα» επισκεπτών στην Κόνιτσα (πληροφορηθείτε για την επισκεψιμότητα στο Φαράγγι της Σαμαριάς στην Κρήτη), πιστούς που θα επισκέπτονται το Μοναστήρι που μόνασε επί τριετία ο αγιασμένος Γέροντας Παΐσιος και φυσιολάτρες; Όσο πιο αυστηροί οι κανόνες λειτουργίας, όσο πιο πολλές οι απαγορεύσεις, όσο πιο μεγάλη η προστασία, τόσο ανεβαίνει η βιολογική, οικολογική, αισθητική, επιστημονική, γεωμορφολογική, παιδαγωγική, οικονομική αξία της περιοχής και συνειδητοποιεί ο επισκέπτης την μοναδικότητα, την σημαντικότητα και τέλος την ιερότητα του χώρου. Αυτής της πιστοποιημένης «με πτυχία» ποιότητας οικοτόποι συγκεντρώνουν παντού πλήθος επισκεπτών, ελλήνων και ξένων, και προάγουν την τοπική οικονομία με τον οικότουρισμό, πολύ περισσότερο στην δική μας περίπτωση που θα αναβαθμιστεί ο πνευματικός ρόλος του Μοναστηριού μας και θα γίνει θρησκευτικός προορισμός ομοδόξων μας.

Θα περίμενε κανείς η συζήτηση τώρα για το υλοποιούμενο έργο να ήταν σε άλλη κατεύθυνση, για συμπληρωματικά έργα συμβατά με το κύριο έργο, όπως ας πούμε η κατασκευή μουσείου χλωρίδας και πανίδας της χαράδρας στα υπόγεια του Μοναστηριού, η επισκευή και ο καθαρισμός του παλιού δρόμου από τον χώρο στάθμευσης αυτοκινήτων μέχρι την Πέτρινη γέφυρα, η σύνταξη κανονισμού λειτουργίας του μονοπατιού κ.ά.

Ο Δήμος Ιωαννιτών ακολουθώντας την οικολογική θέση στην Ελλάδα και την Ευρώπη πεζοδρόμησε το κέντρο του, απαγορεύοντας την κυκλοφορία των αυτοκινήτων και η πόλη ανέβηκε πολλούς πόντους. Στην Κόνιτσα αντί να συζητάμε σε ποια σημεία του οικισμού μας θα απαγορεύσουμε την χρήση οχημάτων ζητάμε την ελεύθερη κυκλοφορία τους και στον δρυμό της χαράδρας του Αώου... Απικνεν της βλαστημίας.

Αρχές Δεκεμβρίου 2014

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Η εφημερίδα και ο Τύπος

Θηλυκό το γένος της. Την πιάνουμε στα χέρια μας, τη καϊδεύουμε, την ψηλαφούμε, παίζουμε μαζί της, παρέα πίνουμε τον καφέ, τη σπίνουμε απέναντι μας και την εξετάζουμε προσεκτικά, σπιθαμή προς σπιθαμή. Κάποτε μας φτιάχνει την όρεξη, κάποτε μας τη χαλά και κάποτε μας κάνει να "κατεβάζουμε τα μούτρα και κάποτε αγανακτισμένοι την πετάμε και της λέμε άει σικτίρ.-Τι κάνουμε; Χτυπάμε το σαμάρι ενώ φταίει ο γάιδaros.

Η απόλαυσή της δεν κρατάει πολύ. Μια μέρα και πολύ της πάει. Την άλλη, την αλλάζουμε. Κι αυτή η καμμενούλα όλα τα δέχεται. Δεν ξέρει τι θα πει αντίσταση. Ενώ κάτι άλλα θηλυκά, Θεός να σε φυλάει! Σου βγάζουν γλώσσα, σου δείχνουν τα δόντια και τα νύχια, σε μουντζώνουν, σε στέλνουν στον αγύριστο και ξεπερνούν ακόμα και το Δαυίδ στις ψαλμωδίες. Προσέξτε μην τους χαλάσετε το χατίρι, μην τους αντιμιλήσετε, μην τις κοντράρετε, μην τυχόν και δεν ικανοποιήσετε τα γούστα τους και τις απαιτήσεις τους, υπερβολικές πάντοτε. Χαθήκατε! Σας έφαγε το μαύρο φίδι! Κατσαρόλα αδειανή, πόρτα κλειστή θα βρείτε και αποκριές από όλα, χωρίς Λαμπρή και Χριστούγεννα θα συναντήσετε. Το νου σας! Να μην χρειαστεί να υπογράψετε μνημόνιο και μάλιστα υποταγή και παράδοση, χωρίς όρους. Ξέρετε, βέβαια, τι θα πει μνημόνιο!

Τούτο τ' άλλο το θηλυκό, που μιλήσαμε, είναι υποτακτικό και καλοσυνάτο. Σου παραδίνεται και ό,τι θέλεις στο σερβίρει έτοιμο στο πιάτο. Τι θέλεις και δεν σου προσφέρει. Μαντάτα, σχόλια και κουτσομπολιό, απολαυστικό πνευματικό τραπέζι με κάθε λογής φαγητά και νοστιμιές, ταξίδια εκεί που ούτε ο νους σου δε φτάνει, με της αστραπής την ταχύτητα. Σε κάνει να είσαι πανταχού παρών και όλα να παρελαύνουν μπροστά στα μάτια σου, σαν κινηματογραφική ταινία. Κι ούτε ένα κέρασμα κι ούτε το παραμικρό δωράκι δε σου ζητά.

Τι λέτε να είναι αυτό; Δεν θα σας αφήσω να σπάσετε τα κεφάλια σας. Εξάλλου δεν είμαστε και κοντά να πούμε και να λύσουμε αινίγματα κι ούτε είναι κι ο καιρός που μας περισσεύει, να τον σκοτώσουμε. Ακούστε το: Είναι η εφημερίδα, όπως θα καταλάβατε. Δεν ασχοληθήκαμε ποτέ μ' αυτήν, δεν την ρωτήσαμε να μας πει κι αυτή τα δικά της ενώ αυτή μιλάει σε όλους εμάς, μιλάει για όλους εμάς και για τα ενδιαφέροντά μας. Εγώ, πάντως, παραβαίνοντας τον κανόνα, έπιασα κουβέντα μαζί της και στα γρήγορα θα σας πω αυτά που συγκρότησα, με δικά μου λόγια.

Αρχίζω. Το πρώτο της μέλημα είναι η είδηση, που δεν είναι πάντοτε καθαρή. Κάποτε σέρνεται σα-φήμη που κάποιος την αμολλάει για κάποιους λόγους που θέλει να υπηρετήσει και κάποιο

κέρδος θα του αποφέρει. Τέτοιες ψευτοειδήσεις σπέρνονται πολλές. Θα πρέπει να ελεγχθούν, να ξεχωρίσουν οι γνήσιες, να διασταυρωθούν οι πηγές κι ύστερα να παρουσιασθούν σαν καθαρές αλήθειες. Τι είναι η είδηση, τι αφορά; Κάποιο καινούριο παράγωγο του νου και των χειρών του ανθρώπου, κάποιο συμβάν, κάποιο γεγονός, κάποιο φαινόμενο από τον τόπο που παράγεται-και κάνει το γύρο του κόσμου, ποικίλων αποχρώσεων και γεύσεων. Μπορεί να 'ναι καλό ή κακό, όμορφο ή άσχημο, αποκρουστικό ή καλοδεχούμενο, ακόμα και δυσάρεστο ή επικίνδυνο, έτσι που να μας βάζει σε έγνοιες πώς να μη φτάσει σ' εμάς, να του φράξουμε το δρόμο. Γενικά, η είδηση είναι παιδί της εξέλιξης που φέρνει καθημερινά αλλαγές που μεταβάλλουν την όψη του κόσμου. Μαζί και όλα τα παιχνίδια που παίζονται στη διεθνή σκακιέρα και τις διαθέσεις των ανθρώπων που ο καθένας στον ταμπουρά του παίζει το δικό του τραγούδι κι όλα μπλέκονται κι όλα ανακατεύονται και χάνουμε το ρυθμό μας. Άλλος δανείζει, άλλος σκορπάει, άλλος αρπάζει τη μερίδα του άλλου και στο τέλος βολεύονται οι επιτήδριοι και στους άλλους πέφτει πάνω η κρίση, συχνό φαινόμενο των καιρών μας που μεταδίδεται σαν λοιμώδης ασθένεια. Κι η ασθένειά μας μεταδίδεται στο περιβάλλον, στην ατμόσφαιρα, στους πάγους, στις θερμοκρασίες, στους ανέμους και θερρίζουμε ό,τι σπείραμε. Γιατί, όλοι αποχαλινωθήκαμε, φύγαμε απ' τη φύση

και τη βρίσκουμε εκδικήτρα μπροστά μας. Και ό,τι έχει μας το λέει σαν Λάκωνας: συμμορφωθείτε ή χάνεστε! Και πληθαίνουν και γίνονται τον τελευταίο καιρό καθημερινές οι ειδοποιήσεις της.

Μέσα στις ειδήσεις όλα αυτά και μαζί όλα τα κοινωνικά και πολιτιστικά θέματα του καιρού μας και κάθε εποχής. Όμως η εφημερίδα ακούει κιόλας. Σπίνει αυτή εκεί που οι παρέες αρχίζουν το διάλογο και τον αντίλογο και παίρνουν θέση απέναντι στις ειδήσεις, που αυτή τους φέρνει και διαμορφώνεται από αυτό που λέμε κοινή γνώμη. Αυτή την κοινή γνώμη την κάνει παιδί της, την υιοθετεί και τη μεταφέρει στις αρχές και στην εξουσία και γίνεται ρυθμιστής της συμπεριφοράς τους προς τους πολίτες. Αν αυτή η γνώμη βρίσκεται σε πλήρη διάσταση με τη δράση της εξουσίας, ακολουθεί αναβρασμός και οι νόμοι παραμερίζονται. Τότε η εξουσία πρέπει ν' αλλάξει. Έτσι ο Τύπος προβάλλει σαν 4η εξουσία, ψηλότερη απ' τις άλλες τρεις.

Πριν φτάσουμε όμως ως εκεί, μια κοινότητα πολιτών ή ένας πολίτης, έχουν το δικαίωμα, μέσω της εφημερίδας να προβαίνουν σε διαμαρτυρίες προς την εξουσία για πράξεις ή παραλείψεις τους που ζημιώνουν είτε τους ίδιους είτε τον τόπο γενικότερα. Απέναντι σ' αυτά οι αρχές πρέπει να είναι ευαισθητοποιημένες. Να απολογούνται, να δίνουν πειστικές απαντήσεις έτσι που όλοι να ξεχωρίζουν το δίκαιο αίτημα από τη συκοφαντία και οι αρχές να συμμορφώνονται και να ανταποκρίνονται

στα καθήκοντα και στις υποχρεώσεις τους απέναντι στον τόπο και στους κατοίκους του. Στραβά και ανάποδα δεν πρέπει να υπάρχουν και να διαιωνίζονται. Όπως λόγου χάριν η λειτουργία λατομείου μέσα στο δάσος ή ιχθυοτροφείου κοντά στην ακτή είναι πράξεις εκθρικές για το περιβάλλον και επιζήμιες για τον τόπο. Αυτό θα πει δημόσια διοίκηση που ο νόμος τη θέλει χρηστή. Και γι' αυτό δίνει σ' όλους τους πολίτες το δικαίωμα της αναφοράς προς αυτές που πρέπει να το ικανοποιήσουν εντός τακτής προθεσμίας. Η αδιαφορία των αρχών έχει σαν συνέπεια την εξαχρείωση, την εκτροπή κακοποιών και εγκληματικών στοιχείων που λυμαίνονται τον τόπο και κρατούν σε ομηρία τους κατοίκους, που πηγαίνουν έτσι από το κακό στο χειρότερο.

Όλα αυτά είναι μέσα στα καθήκοντα των δημοσίων και δημοτικών, αρχών και πρέπει αυτοί που τις κατέχουν ή ξερογλείφονται να τις καταλάβουν, να τα κάμουν συνείδηση. Να ξεχάσουν το «πέρα βρέχει». Βρέχει στο σπίτι τους και πρέπει να κρατούν τη στέγη αδιαπέραστη απ' το νερό. Δεν υπάρχουν για το ονόρε και δεν ζητούν την εμπιστοσύνη Του λαού για να τον οδηγήσουν στο τέλμα αλλά στην προκοπή και στον πολιτισμό. Να μοχθήσουν και να ιδρώσουν μαζί με το λαό και για το λαό. Να πάψουν να τάζουν λαγούς με πετραχήλια και να του προσφέρουν μόνο κοπριές και αέρα επιδημιολόγο. Πρέπει

επιτέλους όλοι να γνωρίζουν τον εαυτό τους, το τι μπορούν και τι δεν μπορούν, αν είναι άξιοι ή αν είναι κλούβια αυγά κι ακόμα να περιφρουρούν τον εαυτό τους από την έκθεση, από την ασέβεια, από το χλευασμό και την αποστροφή των άλλων. Να μη γίνονται περίγελος των σκυλιών. Αλλιώς να κάτσουν στ' αυγά τους.

Στο τέλος της κουβέντας μας την κυρίεψε αγανάκτηση κι απογοήτευση. Με απλά και σταράτα λόγια έκλεισε την κουβέντα μας.

Απ' τη μέρα που γεννήθηκα άλλο δεν κάνω παρά να φέρνω στον αναγνώστη την είδηση, να ακούω το παράπονο και τον καημό του αναγνώστη και τον προβάλλω στις στήλες μου, ανακαλύπτω τα προβλήματά του και τα παρουσιάζω, σε ειδικούς, σε αρμόδιους, σε αρχές και εξουσίες για να δώσουν την λύση τους. Καίτοι παράξενο! κανένας δεν ακούει, λες κι απευθύνομαι σε κουφούς. Λες η διαπίστωση πως το ψάρι βρωμάει απ' το κεφάλι απαλλάσσει όλους από τις ευθύνες τους; Δεν ξέρω τι να πω. Τα έχω χαμένα. Μήπως ξέρουν κάτι οι αναγνώστες, που έχουν δικά τους και τα προβλήματα; Θαρρώ πως μπρος τους έχουν πολλές και συχνές ευκαιρίες ν' απαντήσουν και να βάλλουν τον κάθε κατεργάρη στον πάγκο του.

13.3.2014

ΠΑΝΟΣ ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας αξιοπρεπής θάνατος

ΧΡΗΣΤΟΣ Π. ΡΟΥΒΑΛΗΣ

25 Οκτωβρίου 2014. Ημέρα Σάββατο, παραμονή Αγίου Δημητρίου. Ώρα 16.15'. Ώρα θανάτου!

Κανένα σημάδι, κανένα προαίσθημα δεν προμήνυε το κακό.

Κανείς δεν αναγνώρισε τη σπαρακτική κραυγή που έβγαζε τη στιγμή εκείνη απ' τα σπλάχνα της η γη, καθώς αποχωριζόταν το «γιό της».

Μόνο ο εκκωφαντικός θόρυβος και η συθέμελη ταραχή της, ήταν αυτά που έκοψαν την ανάσα, πάγωσαν το αίμα στις φλέβες κι άφησαν για πολλή ώρα όλους τους κατοίκους του χωριού εμβρόντητους, εκστατικούς, αποσβολωμένους κι απολιθωμένους! Αυτό που ζούσαν ήταν κάτι το πρωτόγνωρο και το συνταρακτικό. Ήταν βιβλικό! Ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό απ' ό,τι μέχρι τώρα στη ζωή τους είχαν δει και ακούσει.

Χρειάστηκε πολλή ώρα ώσπου να συνέλθουν απ' αυτήν την πρωτόφαντη συντέλεια και να συνειδητοποιήσουν τι ακριβώς είχε συμβεί.

Έντρομοι και πανικόβλητοι προσπαθούσαν να πιστέψουν αυτό που ο νους τους δε χώραγε. Προσπαθούσαν να πειστούν για το απίστευτο!

Πώς μπορούσαν να πιστέψουν και να παραδεχτούν ότι το αγέρωχο, υπερφυσικό και γιγάντιο πλάτινι μας, ο Μαθουσάλας του χωριού μας, κείτονταν νεκρός;

Ο μοναδικός ευγενής άρχοντας μας, που όσο ζούσε ενέπνεε δέος και σεβασμό και με το ύψος του, τον όγκο του και την επιβλητικότητά του, υπενθύμιζε στον καθένα μας, τη μικρότητά μας και την ταπεινή

ανθρώπινη μοίρα μας, τώρα με το θάνατό του σκορπούσε ανείπωτη κατάπληξη, τρόμο και φρίκη.

Το βάρος των ανεξακρίβωτων χρόνων του - περίπου οκτακόσια και πλέον - και του γιγάντιου σε ύψος και όγκο κορμιού του - περιφέρεια οκτώ μέτρων συν το βάρος του χιονιού της προηγούμενης μέρας, αλλά και η συσσώρευση τόσων και τόσων κακουχιών επιδείνωσαν τα βαθιά του γεράματα και τον λύγισαν! Τα πόδια του δεν άντεξαν, τον πρόδωσαν!

Διατηρώντας, ωστόσο μέχρι την τελευταία του πνοή την αξιοπρέπειά του, την ευγένειά του, την αρχοντιά και τη μεγαλοπρέπειά του, επέλεξε να πεθάνει όχι όπως όλα τα δέντρα, όρθιος, αλλά ως αληθινός άρχοντας έγειρε και ξάπλωσε στο φυσικό του φέρετρο με την καθορισμένη στάση και φορά Ανατολή-Δύση! Η ιπποτική του αρχοντιά του επέβαλε πριν ξεψυχήσει να ασπαστεί τη μάνα του Γη και μετά να παραδοθεί στα σπλάχνα της ως στάχτη και αιθάλη.

Ο επιβλητικός, ευγενής, αγέρωχος πλάτανός μας, αιώνες τώρα ζούσε στο ψηλότερο σημείο του χωριού μας, στον ευρύτερο χώρο του νεκροταφείου και της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου.

Ήταν ο βιγλάτορας του χωριού μας, το άγρυπνο μάτι που άοκνα παρατηρούσε και κατέγραφε αιώνες τώρα τις κινήσεις, τις χαρές, τις λύπες, τις ασχολίες, τις έγνοιες, τις αγωνίες, τις επιτυχίες, τις αποτυχίες ακόμα και τα δίθην μυστικά όλων μας.

Τα τελευταία εβδομήντα χρόνια, από τις 26 Ιουλίου 1943, που οι Γερμανοί έκαψαν

το ναό του Αγίου Νικολάου, ζούσε μόνος, ταπεινός και άσημος. Ελάχιστοι τον επισκέπονταν και σε ελάχιστους χάριζε τα πλούσια και ανεκτίμητα δώρα του. Συμμετείχε πάντα στις λύπες όλων μας και παρηγορούσε τους συγγενείς των νεκρών, των οποίων ήταν πιστός φίλος και ακοίμητος φρουρός.

Οι χαρές που έζησε το τελευταίο του διάστημα ήταν μόνο όταν οι κάτοικοι του «Πάνω Μαχαλά» έψηναν τους οβελίες τους και χόρευαν στη σκιά του, καθώς και κάθε πανηγύρι που απολάμβανε τους ήχους των οργάνων.

Περισσότερη επαφή είχε με τους νεκρούς παρά με τους ζωντανούς. Απ' τους πρώτους κι απ' την αποσύνθεσή τους εξασφάλιζε ίσως και την τροφή του για να χαρίζει στους δεύτερους τον ίσκιο του, την ομορφιά του, την αρchonτιά και την επιβλητικότητά του.

Ήταν ο συνδετικός κρίκος των ζωντανών και των νεκρών του χωριού μας.

Είναι όμως παραπάνω από βέβαιο ότι στη μακραίωνη διαδρομή και ιστορία του γνώρισε δόξες και βίωσε χαρές και γλέντια, προσφέροντας γενναϊόδωρα κι απλόχερα δροσιά, αναψυχή, ξεκούραση και προστασία σε αναρίθμητους ντόπιους, περαστικούς, καπεταναίους και αγωνιστές. Ενδεχομένως μάλιστα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας επιταγμένος κι εξαναγκασμένος να βίωσε και τη φρίκη του θανάτου αθώων ψυχών, που απαγχονίστηκαν στις αγχόνες, που οι κατακτητές έστησαν στα κλαδιά του.

Ήταν για το χωριό μας μοναδικό κι ασύγκριτο στολίδι.

Ήταν ένα αξιοθαύμαστο, μεγαλοπρεπές Μνημείο της φύσης άσχετα αν οι αρ-

μόδιοι -«αναρμόδιοι»- παρά τις υποδείξεις μας και τις παραινήσεις μας του αρνήθηκαν τον τίτλο και τη δικαιωματική τιμή, που του αναλογούσε.

Θα ήταν όμως μια ελάχιστη αποκατάσταση κι ένας ελάχιστος φόρος τιμής, των αρμοδίων απέναντι σ' αυτό το Μνημείο, αν έστω και τώρα προσδιόριζαν τουλάχιστον με ακρίβεια την ηλικία του.

Για το χωριό μας η απουσία του είναι περισσότερο από αισθητή. Είναι δυσαναπλήρωτη, πικρή κι οδυνηρή. Το ιστορικό μας αρχείο καταστράφηκε! Ο τόπος μας άδειος, ελαφρύς. Ο ζωγραφικός χωροταξικός πίνακας ριζικά διαφορετικός, άχρωμος κι απογυμνωμένος.

Το νεκροταφείο μας χωρίς το φύλακά του. Το χωριό μας χωρίς το βιγλάτορά του. Εμείς νιώθουμε αφρούρητοι κι αδύναμοι δίχως το γίγαντά μας.

Είμαστε πλέον φτωχοί δίχως το σοφό και εκέμυθο φίλο μας.

Τώρα εκεί που αιώνες δέσποζε κυρίαρχος, επιβλητικός κι αγέρωχος, παρατηρώντας, επιτηρώντας κι επιθεωρώντας τους πάντες και τα πάντα, χάσκει μια τάφρος, ένας μυστηριώδης κρατήρας! Πού άραγε οδηγεί; Τι άραγε περιμένει;

Η φυσική του παρουσία σε όλους μας θα λείπει αφάνταστα. Όμως οι θύμησες και οι αναφορές μας στη μακραίωνη ζωή και ιστορία του, θα τον διατηρούν ακμαίο και αειθαλή στη μνήμη μας. Η φύλαξη δε ολίγων «λειψάνων» του και η έκθεσή τους σε περίοπτη δημόσια θέα, πιστεύω ότι θα είναι το καλύτερο μνημόσυνό μας και η έμπρακτη προστασία, διατήρηση και διαφύλαξη της ιστορίας μας.

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΗΣ Ε.Π.Ο.Ν. ΚΑΣΤΑΝΙΑΝΗΣ

Ένα ξεχασμένο χειρόγραφο τετράδιο του μακαρίτη Κοτσίνα Κώστα ή Κοτούλα, ράπτη στο επάγγελμα, με τον τίτλο «Εθνική Αντίσταση Ε.Α.Μ.- Ε.Λ.Α.Σ. στον Τόπο μου» του έτους 1978 έδωσε το κίνητρο να γραφεί το κείμενο¹. Στη σελίδα με αριθ. 47, περιγράφονται οι εντυπώσεις που άφησε στους κατοίκους του χωριού, του Κάντσικου (Δροσολπηγή), η θεατρική παράσταση με το πατριωτικό δράμα «Φιλική Εταιρεία. Μάρτυρες και Εκδικηταί», η οποία παίχτηκε το μήνα Νοέμβριο του έτους 1943 από την καλλιτεχνική ομάδα της Ε.Π.Ο.Ν. του γειτονικού χωριού Καστάνιανη (Καστανέα).

Οι οργανώσεις της Ε.Π.Ο.Ν. (Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων) των χωριών της επαρχίας μας είχαν αναλάβει το σπουδαίο ρόλο της ψυχαγωγίας, σε μια περίοδο που οι κάτοικοί της αντιμετώπιζαν τη φτώχεια και τη δυστυχία από την Κατοχή (1941-1944) της χώρας από τη ναζιστική τότε Γερμανία. Με τη μουσική, το τραγούδι, το χορό έδιναν ξεκούραση, αισιοδοξία και κουράγιο ώστε να ξεπεραστούν οι δυσκολίες. Πρόσθετα, το θέατρο, πέρα από τη ψυχαγωγία με την πλατειά έννοια, διαπαιδαγούσε και μόρφωνε. Έτσι, τα αγροτόπαιδα της Καστάνιανης δημιούργησαν την θεατρική ομάδα με πενιχρά μέσα και παρά τις αντίξοες συνθήκες της εποχής, τριγύριζαν τα Μαστοροχώρια του Γράμμου και του Βοΐου,

προσφέροντας, μέσα στο πόλεμο και την πείνα, τέχνη, παρότι αυτή δεν εκπλήρωνε τους όρους ενός αυστηρού κριτή.

«Η οργάνωση του Ε.Α.Μ. Καστάνιανης, γράφει ο Κώστας Κοτσίνας, είχε οργανώσει ένα θεατρικό θίασο με επονίτες και εαμίτες νέους του χωριού. Τότε η Καστάνιανη είχε πολλούς δασκάλους. Όλοι τους, από τους πρώτους, πήραν μέρος στο ΕΑΜ. Το θίασο αποτελούσαν παιδιά με θέληση και πίστη στον Αγώνα του Λαού μας. Έπαιξαν το έργο «Φιλική Εταιρεία., Μάρτυρες και Εκδικηταί», πήγαν και σε άλλα χωριά. Ήρθαν και στο χωριό μας. Το έργο παίχτηκε στο σχολείο. Η οργάνωση του Ε.Α.Μ. και της Ε.Π.Ο.Ν. του χωριού μας βοήθησε να γίνει η σκηνή, να φιλοξενηθούν οι συναγωνιστές του θιάσου και ό,τι άλλο χρειάστηκε σε εκείνα τα δύσκολα χρόνια. Η παράσταση ήταν βραδινή. Οι χωριανοί μεγάλοι και μικροί, άντρες και γυναίκες βιαστικά, ύστερα από τις δουλειές τους γέμισαν την αίθουσα του σχολείου. Προτού αρχίσει η παράσταση μίλησε ένας συναγωνιστής για τους σκοπούς της εκδήλωσης, για την προσπάθεια των παιδιών που έπαιρναν μέρος στο θίασο, για τις δυσκολίες και για την πίστη τους στον αγώνα και τέλος για τη σημασία του έργου. Με το που άρχισε η παράσταση ο κόσμος κρατούσε την ανάσα του. Όσο προχωρούσε, τόσο πιο πολύ η συγκίνη-

1. Ένα μέρος του περιεχομένου του τετραδίου έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό «Κόνιτσα», τ. 42, Γενάρης-Φλεβάρης 1992, σελ.263-269.

ση του κόσμου μεγάλωνε. Μερικοί άρχισαν να κλαίνε, γιατί το έργο μιλούσε στις καρδιές όλων μας. Τα ίδια βάσανα, τα ίδια μαρτύρια, οι ίδιοι ηρωικοί αγώνες του λαού μας όπως τότε και τώρα. Αγώνας και Έλληνες πατριώτες όπως τότε και τώρα. Προδότες και τότε, προδότες και τώρα. Μείναμε άναυδοι. Οι συναγωνιστές του θιάσου έπαιξαν ο καθένας το ρόλο του τέλεια, σα να ήταν επαγγελματίες καλλιτέχνες. Ακούγαμε και ξυπνούσε μέσα μας όλη η δύναμη της Πατρίδας. Όταν τελείωσε η παράσταση του έργου ξέσπασαν ασταμάτητα χειροκροτήματα. Τόσο τρανή ήταν η επιτυχία αυτού του έργου που η φήμη του έφθασε και στα χωριά της Μακεδονίας...».

Ένας άλλος ράφτης στο επάγγελμα, ο **Γιάννης Παπαχρήστος**, ο μοναδικός σήμερα επιζών σήμερα, πρωταγωνιστής του Λαϊκού Θεάτρου της Καστανίανης, σύμφωνα με όσα αναφέρει στο βιβλίο του ο **Σ. Τουφίδης** *Αγώνες και Θυσίες (Μαρτυρίες χρονικά 1943-1944)*, αλλά και με όσα μας αφηγήθηκε ο ίδιος πρόσφατα, μας δίνει λεπτομέρειες σχετικά με την δράση του θεατρικού τμήματος της οργάνωσης της Ε.Π.Ο.Ν. στην Καστανίανη. «Εμείς ήμασταν αμούστακα παιδιά, μόλις είχαμε τελειώσει το δημοτικό και από την Ε.Ο.Ν. ενταχθήκαμε αμέσως της Ε.Π.Ο.Ν.² Η δράση μας ήταν πολύπλευρη. Προσφέραμε κοινωνικές υπηρεσίες στο χωριό μας και άλλες πολύτιμες υπηρεσίες στον ένοπλο ΕΛΑΣ

που έδρευε εκεί, με υπεύθυνο τον Ταγματάρχη Γεωργούλα. Δημιουργήσαμε θεατρική ομάδα, με παραστάσεις που είχαν πατριωτικό περιεχόμενο. Σ' αυτήν συμμετείχαν τα παρακάτω παιδιά, με τη σειρά, ανά γειτονιά: Καλογήρου Χαρίλαος, Χατζής Ρίζος, Δάρλας Γιώργιος, Κοντοδήμος Τάκης, Παπαδήμας Βασίλης, Παπαδήμας Αλέκος, Γκόσιος Χριστόφορος, Αναγνωστόπουλος Αλέκος, Καραλής Γιώργιος και Παπαχρήστος Γιάννης. Από αυτούς ο Χατζής Ρίζος και ο δάσκαλος Καλογήρου Χαρίλαος έπαιξαν μουσικά όργανα, μαντολίνο και κιθάρα αντίστοιχα. Ο Γκόσιος Κώστας τους συνόδευε τραγουδώντας, συνήθως στα διαλλείματα και στο τέλος των παραστάσεων. Τους γυναικείους ρόλους τους παίζαμε οι ίδιοι, αφού στα κορίτσια της εποχής δεν επιτρεπόταν να είναι θεατρίνες. Το θεατρικό έργο που είχε μεγάλη επιτυχία ήταν το «Μάρτυρες και Εκδικηταί» και το βιβλίο, που μας έδωσε την έμπνευση να «επιλέξουμε» το έργο αυτό, βρέθηκε στο σπίτι

2. Είναι απολύτως εξακριβωμένο ό,τι με την εισβολή στη Ελλάδα των κατοχικών δυνάμεων οι οργανώσεις της Ε.Ο.Ν. εξαφανίσθηκαν, επειδή προφανώς το ιδεολογικό πρότυπο της γερμανικής νεολαίας κατέρρευσε. Οι νέοι της εποχής εντάχθηκαν αυθόρμητα στην Ε.Π.Ο.Ν. του Ε.ΑΜ. – Ε.Λ.Α.Σ., οργάνωση που αγκάλιασε τους νέους και τις νέες σ' όλες τις γωνιές της Ελλάδας.

του Χατζή Ανδρέα από το δάσκαλο Καλογήρου Χαρίλαο³. Δώσαμε τριάντα περίπου παραστάσεις. Δύο παραστάσεις δόθηκαν στο θέατρο του Ορφέα στα Ιωάννινα, αφού το έργο πέρασε από λογοκρισία. Τρεις παραστάσεις παίχθηκαν στην Κόνιτσα, στα γύρω χωριά του Γράμμου, του Βοΐου, στο Επαχώρι, στο Πεντάλοφο, το Βυθό και τον Αυγερινό.

Οι μετακινήσεις μας ήταν πεζές και κοπιώδεις. Θυμάμαι, όταν πήγαμε στο Επαχώρι, αντιμετωπίσαμε αρχικά την δυσπιστία των ντόπιων. Δεν πίστευαν, λόγω της ηλικίας και της εμφάνισης μας, ότι είχαμε τις δυνατότητες να παρουσιάσουμε θεατρική παράσταση. Όταν βράδιασε και θελήσαμε να βρεθούμε στην σκηνή διαπιστώσαμε ότι η πρόσβαση σ' αυτήν ήταν

αδύνατη, λόγω του συνωστισμού και τις πολυκοσμίας. Με μία σκάλα μπήκαμε από το παράθυρο. Η παράσταση είχε μεγάλη επιτυχία και τις επόμενες μέρες ξαναπαίχθηκε άλλες δύο φορές. Ο ενθουσιασμός των κατοίκων ήταν τόσο έκδηλος που ανταποδόθηκε σε φιλοξενία, η οποία μας έμεινε αξέχαστη.

Το θεατρικό ταξίδι του Λαϊκού Θεάτρου μας συνεχίστηκε στο κοντινό Πεντάλοφο. Εκεί είχε έδρα η 9^η μεραρχία του Ε.Λ.Α.Σ.⁴. Φτάνοντας στο Πεντάλοφο, πληροφορηθήκαμε ότι στο διπλανό χωριό, το Βυθό, θα παιζόταν το απόγευμα από επαγγελματίες ηθοποιούς θεατρικό έργο με τον ίδιο τίτλο. Μας κυριάρχησε μια ανησυχία και απογοήτευση για αυτή τη σύμπτωση⁵, γιατί πιστεύαμε ότι

3. Το βιβλίο που έδωσε το κίνητρο για να επιλεχθεί το έργο «Μάρτυρες και Εκδικηταί» πράγματι ανήκε στον Ανδρέα Χατζή, προφανώς το έφερε από την Αμερική, ως επαναπατριζόμενος μετανάστης την δεκαετία του '30. Εκδόθηκε στην Ν. Υόρκη το έτος 1928 από το συγγραφέα Ηλία Τζανέτη.

4. Σωτήρη Κάσσου – Ανδρέα Τσακαλιού *Ένα Χωριό στον Εμφύλιο, Ο Πεντάλοφος και ο Βυθός Βοΐου Κοζάνης στον εμφύλιο πόλεμο 1946-49*, Εκδόσεις Ζήτη, Μάιος 2009, Θεσσαλονίκη, σελ. 25. «Από τις αρχές του θέρους του '43 κι ως το τέλος περίπου της κατοχής ο Πεντάλοφος και ο Βυθός είναι μια απ' τις πρωτεύουσες της ελεύθερης Ελλάδας. Στο διάστημα αυτό στο χωριό έχει την έδρα του το γενικό Αρχηγείο του ΕΛΑΣ Δ. Μακεδονίας κι από τον Αύγουστο του ίδιου έτους η 9^η Μεραρχία, με τρία συντάγματα, το 27ο, 28ο, και 53ο (το τελευταίο με έδρα τον Αυγερινό, μια κωμόπολη που απέχει 8 χλμ. απ' τον Πεντάλοφο). Στον Πεντάλοφο τους πρώτους οκτώ μήνες έχει επίσης την έδρα της η Αγγλική αποστολή, υπό τον Ν. Χάμμαντ (ταγματάρχη Eggs), που συντονίζει τους Βρετανούς συνδέσμους σ' όλο το βόρειο Ελληνικό χώρο και διανέμει τη βοήθεια, πυρομαχικά, τρόφιμα, φάρμακα και, βέβαια, τις περιλάλητες χρυσές λίρες.»

5. Πιθανολογείται ό,τι στο Βυθό μπορεί να παιζόταν το θεατρικό έργο του Β. Ρώτα «Ρήγας Βελεστινλής», το οποίο εκείνη την εποχή ανέβαινε κυρίως στην Όρεινή Θεσσαλία από διάφορες θεατρικές Ομάδες του Βουλού. Καλοπροαίρετα οφείλουμε να δεχθούμε την άποψη του αφηγητή ότι υπήρξε σύμπτωση. Όμως, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι η οργάνωση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ του Βυθού λειτουργούσε ανταγωνιστικά έναντι του Πεντάλοφου. Σε όλη την περίοδο της Κατοχής η οργάνωση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ του Βυθού αποτελείτο από μέλη τα οποία ανήκαν ιδεολογικά και κομματικά στο ΚΚΕ. Είχε κομμουνιστική οργάνωση από 1927. Σ' αυτήν συμμετείχαν δυναμικά πρώην συνδικαλιστές της οικοδόμου – πετράδης του ισχυρού Σωματείου Οικοδόμων Περιφέρειας Πεντάλοφου, το οποίο ιδρύθηκε το έτος 1935. Σωτήρη Κάσσου – Ανδρέα Τσακαλιού *Ένα Χωριό στον Εμφύλιο, Ο Πεντάλοφος και ο Βυθός Βοΐου Κοζάνης στον εμφύλιο πόλεμο 1946-49*, Εκδόσεις Ζήτη, Μάιος 2009, Θεσσαλονίκη, σελ. 22 και σελ. 18.

ήταν αδύνατο να συγκριθούμε με επαγγελματίες. Αποφασίσθηκε τρεις από εμάς, ο Καραλής, ο Αναγνωστόπουλος και εγώ να δούμε την παράσταση αυτήν από κοντά. Έτσι και έγινε. Και οι τρεις καθίσαμε σταυροπόδι κάτω από τη σκηνή ακριβώς για να δούμε πως παίζουν οι επαγγελματίες ηθοποιοί. Προς μεγάλη ικανοποίησή μας, διαπιστώσαμε ότι ο τίτλος της παράστασης ήταν μεν ο ίδιος, αλλά το περιεχόμενο είχε διαμορφωθεί ιδεολογικά για το αντιστασιακό πνεύμα της Κατοχής. Την άλλη μέρα δόθηκε η δική μας παράσταση στο παλιό σχολείο, που έκαψαν ένα χρόνο αργότερα οι Γερμανοί. Είχε μεγάλη επιτυχία, οι έπαινοι και τα χειροκροτήματα των αγωνιστών του Ε.Λ.Α.Σ. και των τοπικών αρχών ήταν ακατάπαυστα.

Για την επιτυχία μας αυτή δεχθήκαμε ένα ανεπάντεχο δώρο. Μας έδωσαν από ένα ζευγάρι αρβύλια. Η χαρά μας ήταν απερίγραπτη, γιατί ένα ζευγάρι αρβύλα ήταν δυσεύρετο και «έπαθλο» ανεκτίμητο. Με μεγάλη ικανοποίηση και αυτοπεποίθηση συνεχίσαμε και παίζαμε στον Αυγερινό. Μεγάλο χωριό και αυτό. Εκεί μας υποδέχθηκε και μας φιλοξένησε εγκάρδια ο Συνταγματάρχης του Στρατού Καράτζιος, ο οποίος κατάγονταν από το Ντέντισκο.

Ύστερα από την μεγάλη επιτυχία της περιοδείας μας, γυρίσαμε στο χωριό μας κατευχαριστημένοι, τραγουδώντας αντιστασιακά και επονίτικα τραγούδια και με τα αρβύλα του επά-

θλου κρεμασμένα στο λαιμό. Μέσα στον ενθουσιασμό μας και την ευφορία της επιτυχίας μας, στην επιστροφή χάσαμε τις ζωγραφιές των σκηνικών, τα οποία είχαμε δανεισθεί από την Πυρσόγιαννη. Οι Πυρσόγιαννίτες είχαν μόνιμη σκηνή και σκηνικά. Τα δικά μας ήταν πολύ λιτά. Για φωτισμό χρησιμοποιούσαμε λυχνάρια με λάδι. Δεν υπήρχε τότε πετρέλαιο. Λάδι κουβαλούσαμε από το Τσάμικο. Θυμάμαι στη Ζέρμα δεν βρέθηκε λάδι για φωτισμό και ανάψαμε δαδιά σε κάποια γάστρα, η οποία τοποθετήθηκε ανάποδα. Στο τέλος της παράστασης έπαιξε με το κλαρίνο του ο Ντούλας Χαλκιάς.»

Τα παραπάνω εξιστόρησε ο Γιάννης Παπαρήστου με ευχάριστη διάθεση και, παρά την ηλικία του, με το νεανικό ενθουσιασμό της εποχής του. Κατά τη διάρκεια της συζήτησής μας, με συγκινητικό τρόπο και θεατρικό στόμφο πρωταγωνιστή, απήγγειλε εδάφια από το γυναικείο ρόλο που είχε στο πατριωτικό δράμα «Μάρτυρες και Εκδικηταί» του Ηλία Ιουλ. Τζανετη, αλλά και από το κοινωνικό και ηθογραφικό δράμα του Σπύρου Μελά «Κόκκινο

Πουκάμισο» και το βουκολικό «Εσμέ η Τουρκοπούλα» του Σπυρίδωνα Περεσιάδη, στα οποία είχε σπουδαίο ρόλο με το θεατρικό του χωριού του.

Ο αείμνηστος Γιάννης Λυμπερόπουλος μυθιστορηματικά μας πληροφορεί ότι τα παιδιά απ' την Καστάνιανη ήταν η ψυχή του Λαϊκού Θεάτρου της επαρχίας. Ωστόσο, πολιτιστικές εκδηλώσεις δεν είχαμε μόνο στην Καστάνιανη, σ' όλα τα χωριά, κάθε οργάνωση χωριστά είχε τις δικές της δραστηριότητες. Η οργάνωση της Ε.Π.Ο.Ν. στην Κόνιτσα, έστησε το πρώτο Λαϊκό θέατρο την Άνοιξη του 1943⁶. Έδινε παραστάσεις στην μόνιμη θεατρική σκηνή, η οποία είχε στηθεί στο κτίριο του ορφανοτροφείου. Διοργάνωνε και μουσικοφιλολογικές βραδιές με αρχιμουσικό και διευθυντή της μπάντας του ορφανοτροφείου τον Μπεζεγκίδη, πιανίστα τη θυγατέρα του, βιολιστές το Νικήτα Λυμπερόπουλο και το Μενέλαο Λαμπρίδη, κορνετίστα το Δόσια Μπεκιάρη και άλλους εθελοντές που βρέθηκαν στην Κόνιτσα την περίοδο αυτή λόγω της πείνας⁷.

Το θέατρο της Κόνιτσας είχε μικρή διάρκεια, διαλύθηκε με την είσοδο των Γερμανών στην Κόνιτσα, τον Ιούλιο του 1943. Όμως, η παρέα των παιδιών της Καστάνιανης συνέχισαν να γοητεύουν στα χωριά στήνοντας στα μεσοχώρια αυθόρμητες γιορτές με θέαμα και κέφι με τη συμμετοχή των μερακλήδων κάθε χωριού.

«Έμπαιναν στα χωριά και χάλαγε ο κόσμος. Μέχρι που κι οι κάμπανες χτύπαγαν καμία φο-

ρά. Στο μεσοχώρι βρόνταγε τ' αντάρτικο τραγούδι. Στήνονταν κι η σκηνή ταυτόχρονα. Όλος ο κόσμος ήταν στο ποδάρι. Άλλοι κουβάλαγαν καρέκλες. Άλλοι σανίδια. Άλλος έφερνε την ασετιλίνη για φωτισμό. Επιστρατεύονταν κι οι ντόπιοι καλλιτέχνες.»⁸

Ύστερα, με τη μελωδία της φλογέρας γίνονταν σιωπή και ο θίασος απ' τη σκηνή υπνώτιζε τους θεατές, τους ταξίδευε μέσα στη νύχτα ονειρικά σε μια άλλη διάσταση της ζωής, τους φυγάδευε από την ανοικτή πληγή του μόχθου της μέρας και την ανασφάλεια, λόγω της Κατοχής. Οι λαγαρές φωνές των ηθοποιών, άλλοτε παράξενα λυπητερές και ρομαντικές και άλλες φορές δραματικές και αγωνιστικές σκορπούσαν ρίγος. Και όταν το ταξίδι τελειώνει με τα χειροκροτήματα της αυλαίας, ακολουθούσε ο Εθνικός Ύμνος και κάποιο συμβολικό απελευθερωτικό τραγούδι⁹.

Ένα άλλο χωριό με παράδοση στην κουλτούρα και στον αντιστασιακό αγώνα ήταν η Πυρσόγιαννη. Άλλωστε η Πυρσόγιαννη είχε «προσφέρει» στο Εθνική Αντίσταση της επαρχίας Κόνιτσας σπουδαία στελέχη, όπως τον Σωκράτη Πύρσο, τον Σωτήρη Σιάντρα, τον Ζαχαρία Πανάγιο και άλλους. Εκεί πραγματοποιήθηκε με επιτυχία, την Άνοιξη του έτους 1944, η επαρχιακή συνδιάσκεψη της Ε.Π.Ο.Ν., ίσως η μεγαλύτερη στην Ήπειρο, υπό την προεδρία του Ζαγορίσιου δασκάλου Κώστα Κράλιου. Ο ενθουσιασμός των παρευρισκομένων και των κατοίκων ήταν πρωτοφανής. Ο

Και οι οργανώσεις της Καστάνιανης είχαν τη μορφή του «συντηρητισμού» από τοπικά οργανωτικά στελέχη της Αντίστασης. «Η Καστάνιανη κείνον τον καιρό, με κάτι ελληνοαμερικάνους κάτι με κάτι «νοικοκυραίους του παλιού καιρού», κράταγε «αντίδραση» σε άγνωστους αριθμούς. Πάντως εξωτερικά τα πράγματα δύσκολα φαίνονταν». Γιάννης Λυμπερόπουλος, *Κατοχή και Αντίσταση (Χρέος προς την Πατρίδα)*, Αθήνα 2006, σελ.41.

6. Γιάννης Λυμπερόπουλος, *Η Γούρνα που Κόχλαζε (Ιούλιος 1944)*, Αθήνα 1980, Εκδόσεις «Δωδώνη», σελ. 147.
7. Γιάννης Λυμπερόπουλος, *Κατοχή και Αντίσταση (Χρέος προς την Πατρίδα)*, Αθήνα 2006, **αδημοσίευτο**, σελ. 19.
8. Γιάννης Λυμπερόπουλος, *Η Γούρνα που Κόχλαζε (Ιούλιος 1944)*, Αθήνα 1980, Εκδόσεις «Δωδώνη», σελ. 148.
9. Γιάννης Λυμπερόπουλος, *Η Γούρνα που Κόχλαζε (Ιούλιος 1944)*, Αθήνα 1980, Εκδόσεις «Δωδώνη», σελ. 150-151 (**μυθιστόρημα**).

κόσμος συνεπαρμένος από τα τραγούδια και τις φλογερά λόγια των ομιλητών ζητωκραύγαζε ακατάπαυστα για συνέχιση του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, με κύριο σκοπό την αυτοδιάθεση – αυτοέλεγχο και αυτοκυριαρχία της Πατρίδας¹⁰.

Μπορεί στην Επαρχία Κόνιτσας να μην έφθασε η σπουδαία θεατρική σκηνή του Γιώργου Κοτζούλια, η οποία με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της άφησε ξεχωριστή ιστορία στο θέατρο του Βουνού κατά την Κατοχή, ωστόσο οι νέοι της μέσα στα πλαίσια των σκοπών της Ε.Π.Ο.Ν. για «την υπεράσπιση των οικονομικών, πολιτικών, εκπαιδευτικών και μορφωτικών δικαιωμάτων και επιδιώξεων της νέας γενιάς» εργάστηκαν με ζήλο, ξύπνησαν τη λαϊκή συνείδηση και μετουσίωσαν τις στέρσεις από την Κατοχή της χώρας σε πίστη για τη νίκη. Ξεσήκωσαν το Λαό να ενταχθεί στις αντιστασιακές οργανώσεις για τη λευτεριά. Λευτεριά, την οποία, σύμφωνα με το Μακαρίτη Κώστα Μπαλάφα, η γενιά του '40 εξαγόρασε με το αίμα της.

fasoulisn@ath.forthnet.gr

Νικ. Β. Φασούλης

Η Πυρσόγιαννη, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, ήταν το σταυροδρόμι συναντήσεων, εκδηλώσεων και διακίνησης ιδεών των Αντιστασιακών οργανώσεων της Κατοχής, αλλά και αργότερα... Αυτό μαρτυρεί το παραπάνω δυσεύρετο βιβλιαράκι, έκδοση Ν. Γενιά, Ελεύθερη Ελλάδα, με το μονόπρακτο θεατρικό έργο της εποχής, του αναγνωρίσιμου σήμερα συγγραφέα Αλέξη Πάρνη, με τον τίτλο «Στο Σταυροδρόμι της Πυρσόγιαννης».

(Αναδημοσίευση από την περιοδική έκδοση «Τα Καντιώτικα», τεύχος 21ο, Αύγουστος 2014)

10. Γιάννης Λυμπερόπουλος, Κατοχή και Αντίσταση (Χρέος προς την Πατρίδα), Αθήνα 2006, αδημοσίευτο, σελ. 39-40.

«Εικαστικό Εργαστήρι Κόνιτσας: 10 ΧΡΟΝΙΑ»

Αγαπητοί φίλοι!

Οι τέχνες αποτελούν το σημαντικότερο τμήμα του ανθρώπινου πολιτισμού. Ο άνθρωπος δημιούργησε τα έργα τέχνης χρησιμοποιώντας όλο το δυναμικό των ικανοτήτων του, νοητικών και φυσικών. Η εκδίπλωση, όμως, των ικανοτήτων αυτών δεν είναι αυτόματη συνέπεια της ωρίμανσης. Για να εκδιπλωθούν, χρειάζονται καλλιέργεια, ευκαιρίες και παροχή ερεθισμάτων.

Στην Κόνιτσα από το 2005 λειτουργεί Καλλιπαιδικό Εικαστικό Εργαστήρι του Δήμου το οποίο έχει σήμερα 55 μικρούς και μεγάλους μαθητευόμενους. Στο εργαστήρι δημιουργικής φαντασίας, που απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 4 έως 18 ετών, δίνεται στα παιδιά η ευκαιρία να αναπτύξουν τη δημιουργική φαντασία και την κρίση τους μέσα από την επαφή τους με τις τέχνες και τα έργα τέχνης και να παρουσιάσουν τις σκέψεις τους με τρόπο πρωτότυπο. Οι μικροί δημιουργοί έχουν τη δυνατότητα να μάθουν τεχνικές γλυπτικής και κολλάζ, ζωγραφικής

με διάφορα υλικά, ελεύθερο και γραμμικό σχέδιο. Επίσης το εργαστήρι φιλοξενεί και ενήλικες που έχουν διάθεση να καλλιεργήσουν τις έμφυτες καλλιπαιδικές τους ικανότητες και να μπορέσουν να εκφραστούν, να δημιουργήσουν και να χαλαρώσουν μέσα από τις αμέτρητες δυνατότητες που σου δίνει η ζωγραφική. Η εικαστική προσέγγιση δίνει τη δυνατότητα στην ανθρώπινη ύπαρξη να εξωτερικευτεί μέσω της τέχνης. Η καλλιπαιδική δραστηριότητα είναι μια συνειδητή διαδικασία που δίνει συγκεκριμένη μορφή σε συναισθήματα όπως άγχος, στρες και βοηθάει όχι μόνο να δημιουργήσουμε αλλά να αποφορτιστούμε συναισθηματικά και να χαλαρώσουμε.

Κάθε καλοκαίρι στο τέλος της σχολικής χρονιάς ο Δήμος Κόνιτσας και το Καλλιπαιδικό Εικαστικό Εργαστήρι διοργανώνει την εκδήλωση με την ετήσια Έκθεση των μικρών και μεγάλων δημιουργών η οποία δείχνει πόσα talenta υπάρχουν δίπλα μας. Σας ευχαριστούμε όλους για τις ωραίες

σιγμές που περάσαμε μαζί σας .

Πώς μπορώ να εκφράσω με λόγια αυτά που ένιωθα όταν παρακολουθούσα πώς κοίταζαν τα δικά μας έργα στη φετινή έκθεση οι άνθρωποι. "Άλλαζε το βλέμμα τους, συζήταγαν μεταξύ τους τα χρώματα και την τεχνική, γύρναγαν πίσω για να ξανακοιτάξουν κάποιο έργο που τους έκανε εντύπωση.... Πολλά και διάφορα είδα και με αυτά που έβλεπα χαιρόμουν κάθε μέρα και περισσότερο. Δεν εξελιχτήκαμε μόνο εμείς σαν καλλιτέχνες με πιο προχωρημένα έργα και τεχνικές, εξελίχτηκε και ο ίδιος ο κόσμος της Κόνιτσας. Η στήριξη, η ανεκτίμητη βοήθεια, το ενδιαφέρον των μαθητών του εργαστηρίου, των πολιτών, των γονιών, των επαγγελματιών, του Δήμου, των Ιδρυμάτων, των Δημοσίων υπηρεσιών και γενικά της πόλης ολόκληρης με συγκινεί πολύ. Χωρίς εσάς δεν θα είχαμε τα μέσα να φτιάξουμε την έκθεση με τόσο ζεστό και όμορφο περιβάλλον, κάθε λεπτομέρεια μετράει ως μην τις προσέχουμε και ιδιαίτερα. Το αποτέλεσμα – κάθε χρόνο και καλύτερο - μας διακρίνει προσφέροντας στην καλλιτεχνική

και πνευματική ωρίμανση του τόπου μας, νέες ιδέες, πρωτοποριακές καλλιτεχνικές δημιουργίες που δημιουργούνται με μεράκι και προκαλούν το ενδιαφέρον του κόσμου. Είμαι πολύ υπερήφανη για το ότι έχουμε καταφέρει να αναδείξουμε τον τόπο μας και να αποδείξουμε ότι με θέληση και πείσμα και στην μικρή μας πόλη μπορεί να υπάρχει δημιουργία, ζωή και κίνηση. Να θυμάστε ότι η ζωγραφική δεν ομορφαίνει μόνο τον δικό μας κόσμο αλλά και του διπλανού μας και ο καθένας από μας θέλει ή μάλλον να πω πιο σωστά έχει ανάγκη για λίγη θετική ενέργεια. Ας την προσφέρουμε λίγο και εμείς.

Και ακόμη στο τέλος θέλουμε να σας καλέσαμε 15 Φεβρουαρίου 2015 να βρισκεστε μαζί μας στα εγκαίνια της έκθεσης.

Να είστε καλά και ευχαριστούμε για την αγάπη σας.

ΒΙΤΑΛΙΝΑ ΚΥΡΤΖΟΓΛΟΥ-ΣΑΜΟΣΒΑΤ

Εκπαιδευτικός-Ζωγράφος

Υπεύθυνη Εικαστικού Εργαστηρίου

Δήμου Κόνιτσας Κόνιτσα - Ιούλιος 2014

Μετεωρολογικά στοιχεία από τον σταθμό του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών στην Κόνιτσα σε συνεργασία με το Metar.gr.

Θέση Σταθμού: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κόνιτσας-Πραμάντων (υψόμ. 530m)

Ιστοσελίδα Σταθμού: <http://penteli.meteo.gr/stations/konitsa/>

Νοέμβριος 2014

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
10,3	20,6	-0,7	109,8	19	BBA

Δεκέμβριος 2014

Θερμοκρασία (°C)			Υετός (mm)	Ημέρες βροχής (>0,2mm)	Επικρατών ανέμος
Μέση	Μέγιστη	Ελάχιστη			
6,6	18,8	-3,4	145,7	19	BA

Μ' ένα Γράμμα

Όχι, δεν ήταν Όνειρο.

Μετά την ανάσα της ελιάς, ο ήχος του βουνού.

Όσο ανέβαινε ένιωθε το τρικύμισμα σαν στο απατηλό πλησίασμα με το αντικείμενο της αγάπης.

Ακόνισε το βλέμμα της και την έκανε να δει καθαρά, δείχνοντάς της το εσωτερικό του κόσμου ως το βάθος, αυτή η οροσειρά του μεγαλείου στην ασπέρουσα*. Η ευχαρίστηση είναι μια πολυτέλεια. Για να μπορεί να την αισθάνεται κάποιος, πρέπει η σιγουριά που είναι αναγκαία να μη διατρέχει κανέναν κίνδυνο. Και πράγματι. Η Κόνιτσα ήταν εκεί σαν μία από τις πιο αγαπητές επιλογές της ηδονής πάνω στη γη.

Και σύμφωνα με τον Επίκουρο, «η διάκριση είναι απαραίτητη για την κατάκτηση της χαράς».

Κι εκείνη δίχως άλλο ευτυχισμένη γλιστρά πάνω στα γεγονότα της ζωής και δεν κρατά κακία για τις όποιες αδυναμίες.

Τα μάτια της έμοιαζαν να μιλούν με ό,τι κοίταζαν.

Οι γειτόνοι, ο Σμόλικας, το ποτάμι, η Γκαμήλα, ο κάμπος και στο βάθος η απειλητική στη γύμνια της Νεμέρτσικα κι εκείνοι οι γεμάτοι κόσμο δρόμοι της αγοράς, το ζεστό καλωσόρισμα.

«Μνήμη του λαού μου σε λένε Πίνδο...» γράφει ο Ελύτης. Η πιστότητα της μνήμης εκεί κι άλλοτε στο γιομάτο στροφές κι ανεγυρίσματα μονοπάτι. Ο ταξιδιώτης αναγνωρίζει το λίγο που είναι δικό

του ανακαλύπτοντας το πολύ που ποτέ δεν είχε και που ποτέ δεν θα έχει. Η περιγραφή της μικρής μας πόλης δεν κάνει τίποτε άλλο από το να ξυπνά τη μια μετά την άλλη τις επιθυμίες για να σε αναγκάσει να τις καταπνίξεις πάλι γυρνώντας στη μεγάλη πόλη, παγίδα.

Ανάμεσα σε δυο ανταγωνιστές υπερτερεί εκείνος που μπορεί να διακρίνει τις προθέσεις του αντιπάλου.

Κι η Κόνιτσα ξέρει γιατί αντιπαλεύεται παρά το μεγαλείο της.

Γνωρίζει μόνο αναχωρήσεις, λίγες επιστροφές.

Το βλέμμα χαμηλώνει στο ύψος του δρόμου που οδηγεί στο «παλάτι» της Χάμκως. Ξεκολλώντας το απ' το λιθόστρωτο θάθελες να το κλείσεις αυτό το βλέμμα σ'ένα χώρο πολιτισμού, γεμάτο ζωή. Εκδηλώσεις εκφρασμένες με το νόημα της τέχνης. Κι αν ακριβώς και στην κάτω μεριά τα γκρεμισμένα απομεινάρια του Γυμνασίου και Λυκείου αντί ένα αδηφάγο κουφάρι από μνήμες, ξαναγινόταν να στεγάζει όλα ό,τι αφήσαμε κατακωνιασμένο στα μπαούλα βιβλία και τετράδια μα και φωτογραφίες που αιχμαλωτίσανε το χρόνο στους δασκάλους και στους μαθητές, θάταν ο καινούργιος διάλογος σ'ένα Μουσείο των Γραμμάτων της επαρχίας όλης.

Κι όπως κάθε έργο τέχνης έτσι και η ζωή περισσότερο απαιτεί να τη σκέφτεσαι. Το δεδομένο και το εξασφαλισμένο απο-

κλείουν την προσπάθεια. Πολιτισμοί δημιουργούνται με την κάλυψη του κενού και της έλλειψης.

Στις σκέψεις της ανηφορίζοντας, προστέθηκαν τα σπίτια μπροστά στον κόσμο με τους δροσερούς τους κήπους που απεικόνιζαν τις πρακτικές αλήθειες απ' την κορφή ως τον κάμπο. Και το κέντρο; Στο κέντρο δύσκολα φτάνει κανείς για τα καιθημερινά του. Ένα μικρό λεωφορείο όμως θα ένωνε περισσότερο τους κατοίκους. Και τότε η πλατεία με τ' αγάλματα και τα λουλούδια με το παραδοσιακής αρχιτεκτονικής καφενείο στη γωνία, με τις προσόψεις των κτιρίων φροντισμένες θάχε ένα λόγο να πει «Είδισμα».

*Ευτυχία στο αίμα να θυσιάζεις
να θυσιάζεις την όψιμα
κατασταλαγμένη οργή
όταν η Γκαμήλα ανατέλλει
στα μάτια σου*

Το φως περνάει απ' το ένα στο άλλο, πάει παντού.

Κάποια λευκά περιστέρια που πέταξαν εκεί ψηλά στον μητροπολιτικό ναό ήταν σα μια φευγαλέα αιωνιότητα όσο το ποτάμι κυλά ακόμα, ανεπηρέαστο από αποφασιστικές ενέργειες για τα νερά του. Κι εκείνη έτρεμε στη σκέψη και μόνο μιας

ανυπαρξίας ζωής όσο όλοι θα παρέμεναν αμέτοχοι. Ζούμε με τις συνέπειες. Το όμορφο αίνιγμα της Κόνιτσας, χρειάζεται αυτοσχεδιασμούς ψυχής για να λυθεί. Η σιωπή που βαραίνει πάνω στον κόσμο μπορεί να γίνει μια έκρηξη του θάρρους μέσα από μια συντονισμένη και νηφάλια θέληση. Το καινούργιο Δημοτικό Συμβούλιο ας το συντροφεύουν τα λόγια του Ελύτη: «Εντολή σου αυτός ο κόσμος. Και γραμμένος μες στα σπλάχνα σου είναι. Διάβασε και προσπάθησε. Και πολέμησε». Από μέσα μας καθορίζεται ο αληθινός μας προορισμός. Όσο παράλογα κι αν φαίνεται ο δρόμος μας ν' απομακρύνεται απ' το αντικείμενο των επιθυμιών μας πάντα μας ξαναφέρει στο τέλος στον αόρατο σκοπό μας. Σε κάθε αναχώρηση υπάρχει μια πικρή γλύκα για όποιον κοιτάζει αυτούς που μένουν που θα ορίσουν με το λογική τους θέση, σε μια παράλογη διαδικασία των καιρών που ζούμε, τι θα κάνει την Κόνιτσα ευτυχισμένη και μας μαζί της ακόμα και στο όνειρο.

ΑΡΕΤΗ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ-ΚΕΛΑΪΔΗ

* Κάτι που σπαρταράει, πρώτες κινήσεις ζωής, αλλά και τελευταίες.

Παρακαλούμε τους συνεργάτες και φίλους του περιοδικού μας να είναι όσο πιο σύντομοι μπορούν στα κείμενα που μας στέλνουν και να αναφέρονται κυρίως στην ιστορία, παράδοση, προβλήματα της περιοχής μας κ.ά. Έτσι, θα δημοσιεύονται περισσότερες εργασίες προς ικανοποίηση όλων.

Οι πρόγονοί μας συμβούλευαν:

«Ουκ εν το πολλώ το ευ...» και «το λακωνίζειν εστι φιλοσοφείν».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΑΔΙΟΡΩΤΑ

Βρέθηκα τις γιορτινές μέρες Χριστούγεννα και Πρωτοχρονιά 2013-2014 - για υπόθεσή μου, στο κατάστημα μιας μεγάλης ελληνικής τράπεζας, σε πόλη που είναι και πρωτεύουσα Νομού.

Βέβαια σήμερα δεν έχουμε Νομούς, αλλ' έχουμε Περιφέρειες κι ο Νομός, εδώ, αναφέρεται μόνο, ως κατάλοιπο του πρόσφατου παρελθόντος μας.

Άνοιξα την πόρτα ασφαλείας πατώντας τα κουμπιά, μπήκα μέσα, πήρα το χαρτάκι με τον αριθμό προτεραιότητας, απ' το μικρό όρθιο μηχανήμα και περίμενα τη σειρά μου, ανάμεσα, στην κοσμοσυρροή που υπήρχε.

Είναι αλήθεια ότι μέσα στην αίθουσα συναλλαγής δεν έπεφτε καρφίτσα.

Βλέπεις οι πολλές υποχρεώσεις του κόσμου, λόγω των ημερών, το τέλος της χρονιάς, η νοοτροπία της τελευταίας στιγμής και πρωτίστως, η στενάχωρη οικονομική κατάσταση όλων μας, φούσκωσαν το συνωστισμό στην Τράπεζα κι έκαναν την συναλλαγή μας ανυπόφορη.

Η αίθουσα μέσα, σε σχέση με το κρύο που είχε έξω η χειμωνιάτικη και βροχερή εκείνη μέρα, είχε ικανοποιητική ζέση κι έτσι, εγώ ένιωθα καλά και ήμουν ζεστός και θερμαινόμενος.

Όλοι μας παρακολουθούσαμε προσεκτικά και ανυπόμονα, το απέναντί μας κόκκινο φωτάκι, που άναβε κι έδειχνε τον αριθμό και την αντίστοιχη θυρίδα, στην οποία έπρεπε να κατευθυνθεί ο συναλλασσόμενος.

Μέχρις εδώ όλα καλά και άγια και μπράβο σ' αυτόν που επινόησε αυτό το μηχανήμα που βγάζει με τη σειρά τους αριθμούς και αποτρέπει τους διαπληκτισμούς, για την αράδα και

τη σειρά προτεραιότητας.

Έλα, όμως, που κι εδώ δεν έλειψαν οι ζαβολιάρηδες και εξυπνάκηδες.

Έτσι, όταν ο υπάλληλος συναλλαγής χτυπούσε το νούμερο κι αυτός που το κατείχε δεν εμφανιζόταν, γιατί απουσίαζε, τσουπ σε κλάσματα δευτερολέπτου και καιροφυλαχτώντας πεταγόταν ο γνωστός του υπαλλήλου, με άλλο, άσχετο νούμερο - σε μια μικρομεσαία πόλη λίγο-πολύ φαστικά είμαστε όλοι γνωστοί - και χωρίς καμιά κουβέντα, ούτε έλεγχο του αριθμού, απ' την πλευρά του υπαλλήλου, ο πονηρούλης εξυπηρετείτο άμεσα, εκτός σειράς κι ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Αυτό βέβαια γινόταν αστραπιαία κι οι περισσότεροι απ' τους πελάτες δεν το έπαιρναν πρέφα.

Χαζεύοντας τώρα όντας μέσα στην αίθουσα αφού δεν είχα τι να κάνω και με το νούμερό μου ήταν, πίσω-πίσω, διαπίστωσα κι άλλες κατεργαριές και καταστρατηγήσεις του μέτρου της σειράς προτεραιότητας, όλες απόρροια του αθάνατου Ελληνικού Πνεύματος.

Λόγου χάρη, εκεί που κάθονταν οι πελάτες, ο ένας δίπλα στον άλλο έπιαναν κουβέντα και μέσα στ' άλλα, συγκρίναν και τους αριθμούς και τη σειρά τους και λόγο στο λόγο, ο πρώτος έβγαζε απ' την τσέπη του κι έδινε στον δεύτερο, ένα μικρότερο νούμερο κοντά στο δικό του, γιατί είχε φροντίσει, ο αθεόφοβος κατά την είσοδό του να πάρει, όχι ένα, αλλά δύο νούμερα, έτσι από συνήθεια.

Ο δεύτερος τώρα με τη σειρά του ικανοποιημένος πλέον, έδινε τον δικό του αριθμό στον παραδίπλα κι έτσι πήγαινε η δουλειά γαϊτάνι.

Μ' αυτόν τον τρόπο είτε δηλαδή με τη γνωριμία, είτε με την εκτός σειράς θρασυότητα, είτε με το διπλό νούμερο, παρακάμπτονταν η σειρά προτεραιότητας και οι περισσότεροι εξυπηρετούνταν, αφήνοντας τους άλλους, τους τυπικούς και τους χαζούς να περιμένουν και να υπομένουν.

Όλα τα παραπάνω, όμως δεν ήταν τίποτα μπροστά σ' αυτό που είδαν τα μάτια μου, αργότερα και θιάμαξαν.

Ένας ασπρομάλλης άτομο τρίτης ηλικίας, βλέποντας αυτή την κατάσταση θέλησε να διαμαρτυρηθεί και φωνασκών κατευθύνθηκε προς τον υπάλληλο του γκισέ. Εκείνος δήλωσε αναρμόδιος και τον έστειλε, στην προϊστάμενη, στην άλλη άκρη της αίθουσας συναλλαγής κι εκείνη, με τη σειρά της, τον παρέπεμψε, στον υπεύθυνο προϊστάμενο των θυρίδων.

Εγώ, απ' τη μεριά μου, παρακολουθούσα αυτή τη σκηνή σιωπηλός, εκ του μακρόθεν.

Όταν έφτασε στο Προϊστάμενο θυρίδων εκνευρισμένος, εκείνος ευγενικά, τον κάθισε δίπλα του, τούπιασε κουβέντα, τον ηρέμησε λέγοντάς του διάφορα και ταυτόχρονα, κατά τη διάρκεια της συζήτησης απ' ό,τι, έβλεπα, τράβηξε, κοντά του, ένα μικρό κουτί το άνοιξε κι έβγαλε από μέσα ένα χαρτάκι με κοντινό αριθμό σ' εκείνους, που ήδη εξυπηρετούνταν κι ο γεροντάκος αφού το πήρε από εξαγριωμένος πολέμιος που ήταν, της κατάστασης έγινε πράος, μελίχιος και χαμογελαστός: Έδωσε το χέρι του και χαιρέτησε, ευχήθηκε κι έφυγε ευχαριστημένος, γιατί κατάφερε και πήρε λίγα νούμερα πιο μπροστά.

Όλα τα έχουν δει τα μάτια μου, στην ηλικία που είμαι, αλλά προϊστάμενο να μοιράζει, κρυφά, νούμερα προτεραιότητας σε διαμαρτυρόμενους πελάτες, πρώτη φορά το συναντάω.

Αυτή, άλλωστε, η ατυχής ενέργεια του εν λόγω Προϊστάμενου, μούδωσε την αφορμή, για να γράψω το παρόν περιπαικτικό κείμενάκι.

Έκατσα, μετά, και σκέφτηκα. Κοίτα τι σκαρφίζεται ο ανθρώπινος νους, και τι γίνεται στον κόσμο, ακόμα και για τα πιο ασήμαντα πράγματα.

Ένα σύστημα, ένα μηχανήμα, που βγάζει αριθμούς, που μπήκε στη ζωή μας, για να μας εξυπηρετήσει και για να τηρηθεί η τάξη και η ομαλότητα κατά τις συναλλαγές μας καταστρατηγείται τόσο απροκάλυπτα, τόσο από τους μέσα όσο και από τους απόξω με την ίδια μεθοδολογία.

Ακούμε συνέχεια, έξω στην πιάτσα, ότι εμείς εδώ στην Ελλάδα δεν θα γίνουμε ποτέ άνθρωποι σ' αυτά τα θέματα, αλλ' απ' την άλλη, ότι εμείς οι ίδιοι κάνουμε τα πάντα, για να μην γίνουμε καλύτεροι δεν το λέμε.

Στο τέλος αυτής της παράστασης, έπιασα κατιδίαν τον παραβατικό Προϊστάμενο, του εξήγησα ότι αυτό που έκανε, ήταν ανεπίτρεπτο, για την ιδιότητά του και για το πρόσωπό του, με άκουσε, προσεκτικά, αναγνώρισε το λάθος του, αλλά πιο το όφελος;

Το κουτί με τα κρυφά χαρτάκια των αριθμών ήταν στη θέση του... στο τραπέζι του...

Φεύγοντας, έμεινα με την εντύπωση, ότι ο συγκεκριμένος Προϊστάμενος αν του τύχαινε στο μέλλον η ίδια περίπτωση πάλι το ίδιο θακανε, γιατί, το ζαβό τόχει στο αίμα του... τρέχει στις φλέβες του...

«Πρέπει να τόχει η κούτρα σου να κατεβάζει ψείρες λέει ο λαός μας».

**Χρόνια Πολλά - Καλή Χρονιά
και σωστούς αριθμούς και μυαλά.**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΣ

Παλιές Γέφυρες στην επαρχία μας

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

1. Γέφυρα της Κόνιτσας: Η λίθινη γέφυρα που υπάρχει σήμερα δίπλα στην Κάτω Κόνιτσα, επί του Αώου, κατασκευάσθηκε κατά τα έτη 1869-70 δύο φορές, στην ίδια θέση, με το ίδιο σχέδιο και με τον ίδιο εργολάβο, επειδή λίγο μετά την πρώτη κατασκευή παρασύρθηκε από το ποτάμι λόγω έκτακτης νεροποντής. Το 1/3 περίπου των δαπανών του έργου καλύφθηκε με χορηγία-δωρεά του Ι. Λούλη, τραπεζίτη των Ιωαννίνων¹.

Σύμφωνα με ειδησεογραφικό κείμενο γραμμένο πριν από την κατάρρευση της γέφυρας (από Κονιτσιώτη ευπαίδευτο), ο Ι. Λούλης εγγυήθηκε στους άλλους χρηματοδότες του έργου ότι αυτό θα εκτελεσθεί επιτυχώς επειδή, ως προς την ικανότητα του αρχιτέκτονα-εργολάβου, «είχε δείγματα ακριβή εκ της κατασκευής της εν τη επαρχία Τζουμέρκων έτι καταπληκτικότερας γεγύρας», η οποία κτίσθηκε με δαπάνες του. Πρόκειται για την γέφυρα της Πλάκας επί του Αράχθου, η οποία είχε κτισθεί δύο

φορές και αυτή: την πρώτη φορά το 1863 με εργολάβο τον «Μαστρογιώργη Κονιτσιώτη», αλλά από υπαιτιότητά του η γέφυρα κατέπεσε λίγο πριν από την πρώτη αποπεράτωσή της, την δε δεύτερη φορά το 1866 με εργολάβο τον Κώστα Μπέκα, Πραμαντιώτη. Έχει πιθανολογηθεί ότι ως Μαστρογιώργης Κονιτσιώτης υπονοείται ο Ζιώγας (Γιώργος) Φρόντζος, Πυρσογιαννίτης.

Όμως, είναι εξ ίσου πιθανό να πρόκειται για τον Γιώργο Κολοκύθα, Καστανιανίτη, ο οποίος το 1892 κατασκεύασε γεφύρι κοντά στο Καρπενήσι², δύναται δε να πιθανολογηθεί ότι πριν να δραστηριοποιηθεί στην Ευρυτανία ανέλαβε εργολαβίες στα Τζουμέρκα.

Βάσει των προεκτεθέντων, ευλόγως καταλήγουμε στα ακόλουθα πορίσματα: α) Η εργολαβία ανέγερσης της γέφυρας της Κόνιτσας, με μεσολάβηση του Λούλη, ανατέθηκε στον Μπέκα επειδή αυτός είχε εκτελέσει με επιτυχία την κατασκευή εκ νέου της γέφυρας της Πλάκας. Ο Μαστρογιώργης Κονιτσιώτης

1. Βλ. Β. Παπαγεωργίου/Αρ. Πετρονώτης, Ο Πυρσογιαννίτης πρωτομάστορας Ζιώγας Φρόντζος και τα έργα του, εις Δήμος Κόνιτσας, Η επαρχία Κόνιτσας στο χώρο και στο χρόνο, 1996 σελ. 259, 260, Χ. Γκούτος, Η λίθινη γέφυρα της Κόνιτσας, Κόνιτσα, ι. 2006 498-9.

2. Για τα ως άνω περιστατικά, βλ. Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, ό.π. 230-2, 234, οι ίδιοι. Μαστόροι χτίστες από τα Μαστοροχώρια της Κόνιτσας, 2008 262, 555, 557, 558.

δεν ήταν προτιμητέος διότι η γέφυρα της Πλάκας κατά την πρώτη κατασκευή της κατέπεσε από υπαιτιότητά του και συνεπώς δεν ήταν αξιόπιστος πλέον ως εργολάβος, τουλάχιστον για τον Λούλη. β) Στην περίπτωση της πώσης της γέφυρας της Κόνιτσας λίγο μετά την πρώτη ανέγερσή της, ο εργολάβος (Κ. Μπέκας) δεν αντικαταστάθηκε, αλλά την κατασκεύασε αυτός εκ νέου, διότι η πώση της γέφυρας οφειλόταν όχι σε υπαιτιότητά του, αλλά σε τυχαίο περιστατικό (απροσδόκητη υπερχειλίση του ποταμού). γ) Ο Λούλης το 1871 εγγυήθηκε την κατασκευή της γέφυρας της Μπαλντούμας με εργολάβο τον Φρόντζο³ ασφαλώς επειδή ο Φρόντζος δεν ταυιζόταν με τον Μαστρογιώργη, τον υπαίτιο της πώσης της γέφυρας της Πλάκας, αφού, αν επρόκειτο για το ίδιο πρόσωπο, δεν θα έδινε εγγύηση, για έναν υπαίτιο.

Ο Πυρσογιαννίτης Ευρ. Σούρλας έγραψε πρώτος, το 1947, ότι κατά την προφορική παράδοση η σωζόμενη γέφυρα της Κόνιτσας είναι έργο του Ζιώγα

Φρόντζου. Αυτήν την ατεκμηρίωτη πληροφορία την επανέλαβαν ακολούθως ο Ι. Λυμπερόπουλος (αντί για Ζιώγας έγραψε Κύρκας), ο Π. Φρόντζος, ο Σ. Μαντάς, οι Παπαγεωργίου/Πετρονώτης κ.ά. Όμως, η εκδοχή αυτή συγκρούεται με τις εξής αντιρρήσεις και επιφυλάξεις: α) Όπως προαναφέρθηκε, από γραπτές πηγές προκύπτει ότι εργολάβος κατασκευής της γέφυρας της Κόνιτσας ήταν ο Κώστας Μπέκας. β) Ο επιμελής μελετητής της λαογραφίας και της ιστορίας της Ηπείρου Αλ. Μαμμόπουλος πληροφορήθηκε (προφανώς από άλλες πηγές) ότι πρωτομάστορας στο έργο ήταν ο Πυρσογιαννίτης «Μάστρο Μπέτσας». Το ίδιο δέχθηκε και ο Πυρσογιαννίτης Ν. Τσίπας (που έγραψε για το παρελθόν του χωριού του). Ο Λάμπρος Μπέτσας ήταν ικανός και φημισμένος πρωτομάστορας και είχε αναλάβει πολλές εργολαβίες, κυρίως στην Β. Ήπειρο και στο Πωγώνι⁵. γ) Κατά τον Π. Φρόντζο, δεν αληθεύουν οι πληροφορίες του Ευρ. Σούρλα ότι ο Ζιώγας Φρόντζος ήταν αγράμματος και ότι είπε χαριτολογών-

τας ότι σπούδασε στο «πολυτεχνείο» της Κράπας⁶. Αυτή η αμφισβήτηση της εγκυρότητας των πληροφοριών του Ευρ. Σούρλα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Ζιώγας Φρόντζος έχει χαρακτηριστεί ως σπουδαίος πρωτομάστορας ενώ δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα σχεδόν κανένα έργο του⁷, γεννά την υπόνοια μήπως πρόκειται απλώς για μυθοποίησή του τρεφόμενη με υπερβολικό τοπικισμό⁸.

2. Γέφυρα της Τοπόλιτσας. Η Τοπόλιτσα, δηλαδή ο παραπόταμος του Αώου που πηγάζει από το Πεκλάρι, παλιότερα κατά τον χειμώνα πλημμύριζε και κατέστρεφε τους παρόχθιους αγρούς του κάμπου της Κόνιτσας. Η εφημερίδα «Φωνή της Ηπείρου» έγραψε την 11.2.1894: Πλησίον του στρατώνα της Κόνιτσας βρίσκεται «η νεότευκτος γέφυρα επί του χειμάρρου Πεκλαρίου. Δια την γέφυραν ταύτην εδαπανήθησαν πλέον των 1500 λιρών». Η γέφυρα αυτή βρισκόταν εκεί περίπου, όπου σήμερα

υπάρχει τσιμεντένια γέφυρα, ήταν ξύλινη και είχε πολλές κολώνες, γι' αυτό η τοποθεσία της λεγόταν «Γέφυρες». Πριν από το 1893 δεν υπήρχε κανένα γεφύρι επί της Τοπόλιτσας, «παρά μόνο κάπι ξύλινες λιάσες [πρόχειρες ξύλινες πλατφόρμες] που τις έφτιαχναν οι καμπίσιοι. Ο Πουκεβίλ έγραψε για την πορεία του το 1807 στην διαδρομή Κόνιτσα-Μάξι-Μέρτζανη: όταν σταμάτησε η βροχή, διασχίσαμε το γεμάτο λάσπη ρέμα της Τοπόλιτσας⁹.

Το 1928 «απεφασίσθη η επισκευή του ημίσεος περίπου τμήματος» της γέφυρας Τοπόλιτσας με μπετόν αρμέ, μετά από πολύχρονη αχρήστευσή της. Το 1929 ο νομορχανικός επρότεινε να ακολουθήσει την εξής διαδρομή η υπό κατασκευή εθνική οδός Κόνιτσας-Μακεδονίας: «Οδεύοντες επί της υπάρχουσας οδού Μπουραζανίου-Κονίτσας, διαβαίνομεν [εννοεί διαβαίνει η υπό κατασκευή οδός] την άρη ανακαινισθείσαν γέφυραν επί του χειμάρρου Τοπόλιτσα

3. Οι ίδιοι, Μαστόροι... 250.

4. Ευρ. Σούρλας, εφημ. «Ηπειρ. Μέλλον» φ. 82-83/1947 και φ. 97/1970, ο ίδιος, Δημήτριος Ζγκολόμπης, 1958 50-51, Ι. Λυμπερόπουλος, Παζαριού ανατομή, 1971 125, Π. Φρόντζος, Η παιδεία στην Πυρσόγιαννη επί τουρκοκρατίας, 1980 8,9,30, Σ. Μαντάς, Τα Ηπειρώτικα γεφύρια, 1984, 30 ο ίδιος, Γεφύρι και Ηπειρώτης, 1987, 35-36, Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, Ο Πυρσογιαννίτης... ό.π., 251, 254, 261.

5. Βλ. κατά σειρά: Αλ. Μαμμόπουλος, Λαϊκή αρχιτεκτονική, Ηπειρώτες μαστόροι και γεφύρια, 1973 48, Ν. Τσίπας, Αντιτάλημα αρμαθείας αναμνήσεων από την Πυρσόγιαννη, 1974, Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, ό.π. 226-227, 261.

6. Π. Φρόντζος, ό.π., 9, 32.

7. Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, ό.π., 226, 270.

8. Θα ήταν ευχάριστο και σε εμένα να αποδεικνυόταν ότι κατασκεύασε την θαυμαστή γέφυρα της Κόνιτσας ένας συνεπαρχιώτης (και μάλιστα πρόγονος του σεβαστού φίλου μου Κώστα Φρόντζου), πλην όμως οι αξιόπιστες πληροφορίες που παραπάνω παρουσίασα κριτικά, σε συνδυασμό με την αρχή της αμεροληψίας του ιστορικού ερευνητή (πρβλ. Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, Κόνιτσα, τ. 2013 181-183) επιβάλλουν να δεχθούμε ότι ο Ζιώγας Φρόντζος δεν ήταν ο πρωτομάστορας της γέφυρας της Κόνιτσας.

9. Βλ. κατά σειρά: Β. Τζαλόπουλος, Ηπειρ. Ημερολόγιον η Νέα Ελλάς, 1913 117, Κ. Στεργιόπουλος, Ηπειρ. Χρονικά, τ. 1934 229, Αν. Ευθυμίου, εις Σύνδεσμος Κονιτσιωτών, Μνήμη πολιτείας, 1968 64, F. Rouqueville, Ταξίδι στην Ελλάδα. Τα Ηπειρώτικα, τ. Β', 1996 8.

(υψόμ. 520 μ.). Εγκαταλείπομεν τον υπάρχοντα δρόμον, στρέφομεν δεξιά [ορθώς: αριστερά] και ανερχόμενοι ελυσόμεθα επί της, κατά την δεξιάν όχθη, πλευράς του λοφίσκου (υψόμ. 900 μ.). Ανερχόμενοι με την μεγίστην κλίσιν, ίνα αποφύγωμεν τα παρά την κοίτην της Τοπόλιπας διαβρώσεις, διερχόμεθα το υψόμετρον 825 μ.»¹⁰. Από το κείμενο τούτο προκύπτει ότι ο νομομηχανικός επρότεινε να παρακάμψει η εθνική οδός την γέφυρα και την ημιονική οδό, η οποία υπήρχε στην δεξιά όχθη του χειμάρρου και ότι η ημιονική οδός οδηγούσε από την γέφυρα στην κορυφή της Πλάκας, εχρησίμευε δε για την επικοινωνία της Κόνιτσας με τα βορείως αυτής χωριά όταν η Τοπόλιπια ήταν αδιάβατη στο Μπούσι.

Η σωζόμενη λίθινη γέφυρα επί της Τοπόλιπας στο Μπούσι λεγόταν «γεφύρι Καραγιάννη», επειδή κατασκευάσθηκε, το 1906, με δωρεά του Πεκλαρίτη Γ. Δ. Καραγιάννη, ο οποίος απέκτησε περιουσία στο Βουκουρέστι, μετά δε το 1900 πρόσφερε χρήματα για να κατασκευασθούν: γεφύρι στο χωριό (1903), γεφύρι στο Μπούσι (1906), δύο εκκλησίες κ.α.¹¹

10. Εφημ. Αώος, 27/10.1928 και 7.9.1929.

11. Στεργιόπουλος, ό.π., Κ. Κίτσιος, Κόνιτσα, τ. 1997 139, Β. Βουρδούκας, Κόνιτσα, τ. 1998 117.

12. Ι. Λαμπρίδης, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων, τ. Β' 1880 187, Χ. Ρεμπέλης, Κονιτσιώτικα, 1953 170, Αν. Ευθυμίου, Κόνιτσα, τχ 91-92/1969.

3. Γέφυρα της Στράτσιανης. Το 1872 κατασκευάσθηκε λίθινη γέφυρα επί του Σαραντάπορου, πλησίον της Στράτσιανης, με συνεισφορές των κατοίκων της, ένεκα δε τούτου αυτοί απαλλάχθηκαν από την υποχρέωση παροχής προσωπικής εργασίας για άλλα έργα οδοποιίας. Προηγουμένως η διάβαση του ποταμού γινόταν μέσα από την κοίτη του, είτε κάτω από την Πυρσόγιαννη, είτε σε θέση που απείχε μια ώρα από την Στράτσιανη, όπου το 1870 πνίγηκαν δύο Στράτσιανίτες αδελφοί¹².

Λίγο πριν από το 1903, η γέφυρα ανακατασκευάσθηκε και η μετάβαση μέσω αυτής από την Πυρσόγιαννη στην Κόνιτσα διαρκούσε 7 ώρες. Το 1929 ο νομομηχανικός παρατήρησε τα εξής: Στην θέση της σημερινής γέφυρας, η γεφύρωση του Σαραντάπορου είναι δύσκολη, διότι όλη η δεξιά όχθη του κατολισθαίνει σε αρκετό μήκος της, ακόμη και εκεί όπου υπάρχουν στενώσεις διατομής και κοίτης. Απόδειξη τούτου αποτελεί η ύπαρξη, στην θέση της «σημερινής αμφιερείστου γεφύρας», «των αεροβάθρων δύο θολωτών λιθίνων γεφυρών», οι οποίες καταστράφηκαν λόγω διόλυσθης ολου του δεξιού ερείσματος, «εφ' ου το προς Πυρσόγιαννη ακρό-

βαθρον» (πρόκειται για τις γέφυρες του 1872 και του 1900 περίπου). Κατά το 1946 το γεφύρι που υπήρχε το 1929 υποβαστάζονταν σε δύο ξύλινες στήλες και ήταν μετέωρο" από την πλευρά της Στράτσιανης, ενώ από την άλλη πλευρά "το έδαφος είχε υποχωρήσει"¹³.

4. Γέφυρα της Ντέρτης Το 1840 περίπου ο γιος του Κώστα Γραμματικού Νικολάκης πνίγηκε στον Σαραντάπορο, καθώς διάβαινε την κοίτη του στην θέση Ντέρτη, όπου προφανώς δεν υπήρχε γεφύρι τότε. Στην θέση αυτή σώζεται τμήμα λίθινης καμάρας, η οποία θεωρείται ότι κτίσθηκε περί το 1875, ενώ παραπάνω υπάρχουν λείψανα ακρόβαθρου παλιού ξύλινου γεφυριού και στην απέναντι απότομη πλαγιά σώζονται ίχνη αναλημμάτων δρόμου. Το 1912 η γέφυρα της Ντέρτης χρησιμοποιήθηκε για την μετάβαση στρατιωτών από την Μό-

λιστα στην Στράτσιανη προφανώς επειδή η γέφυρα της Στράτσιανης είχε καταστραφεί. Η γέφυρα της Ντέρτης ήταν "ατελής και ετοιμόρροπος" όταν παρασύρθηκε το 1938. Τότε κατασκεύασαν εκεί γεφύρι δεμένο με παλαμάρια Στρατιανίτες που εισέπρατταν διόδια. Το 1929 ο νομομηχανικός παρατήρησε ότι στην Ντέρτη ήταν δύσκολη "η στερέωσις οδού διότι πρόκειται ενταύθα περί σχίστου καταρρέοντος ευκολώτατα και περί χαλαρών αργίλων"¹⁵.

Στον δρόμο μεταξύ Ντέρτης και Πυρσόγιαννης, παρεμβαλλόταν ο παρόταμος Μαύρος ή Βαθύλακκος, ο οποίος όταν πλημμύριζε γινόταν αδιάβατος. Λίγα έτη πριν από το 1895 κατασκευάσθηκε εκεί γέφυρα, αλλ' όχι και δρόμος που να οδηγεί σ' αυτήν, γι' αυτό ήταν άχρηστη. Ο Μαύρος γεφυρώθηκε και το 1925¹⁶.

13. Ν. Τσίπας, ό.π., 25, εφημ. Αώος, 7.9.1929, Θ. Καρακώστας, Το μονοπάτι της ζωής μου, 2009 80 (στην σελ. 40 γράφει ότι προπολεμικά στα ποτάμια της Βούρμπιανης και της Πιστίλιας υπήρχαν ξύλινα γεφύρια). Το 1938 «η κατάπτωση της γεφύρας διέκοψε πάσαν συγκοινωνίαν μετά των ένθεν και εκείθεν χωρίων» (βλ. Γ. Γκούτος, κείμενά μου, 1990 345).

14. Δημοτικό τραγούδι έξιτορεί το περιστατικό (βλ. Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, Ο Πυρσογιαννίτης... 228). Το 1837 ο Νικολάκης ζούσε (βλ. Χ. Γκούτος, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2009 47).

15. Παπαγεωργίου/Πετρονώτης, ό.π. 228-230, Γκούτος, Καντιώτικα, τχ 18/2012 43 (την πηγή αυτή μου την υπενθύμισε ο Θ. Ζιώγας), Τσίπας, Αντάμωμα με πατρογονικούς αντίπαλους της Πυρσόγιαννης, 1989 118, 121, εφημ. Ηπειρωτικών Μελλών, 21/1/1938, Σ. Μαντάς, Το γεφύρι και ο Ηπειρώτης, 208, 41, εφημ. Αώος, 7.9.1929.

16. Φωνή της Ηπείρου, 10.3.1895, Ρεμπέλης, ό.π. 268.

Ποιος πρωτομάστορας έχτισε το γεφύρι της Κόνιτσας

ΑΡΓΥΡΗΣ Π.Π. ΠΕΤΡΟΝΩΤΗΣ & ΒΑΣΙΛΗΣ Γ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Στη μνήμη
του πρωτομάστορα
Πασχάλη Ζιούνη

Στο φιλόξενο περιοδικό ΚΟΝΙΤΣΑ, τεύχος 170, Μάης-Ιούνης 2013, γράψαμε ότι: «Ο συνάδελφος κ. Χαρίλαος Γ. Γκούτος θέτει ένα παραγωγικό, θα λέγαμε και δυνάμει ανατρεπτικό για τα εγνωσμένα ερωτήματα: Ποιος πρωτομάστορας έχτισε το γεφύρι της Κόνιτσας;»

Ωστόσο η συζήτηση αυτή έχει οπωσδήποτε όφελος για τον εξής λόγο. Μας δί-

νεται η ευκαιρία να προσθέσουμε νέα στοιχεία για την ιστορία του γεφυριού της Κόνιτσας και να απαντήσουμε με βεβαιότητα στο ερώτημα “ποιος πρωτομάστορας έχτισε το γεφύρι της Κόνιτσας στον Ζιώγα Φρόντζο. Αυτό υποστηρίζουμε στηριζόμενοι σε ύπαρξη στοιχείων και σε πρόσφατες μαρτυρίες.

Συγκεκριμένα

- Αρχείο Κύρκα Νικολάου Σερίφη (1848-1941). Επιστολή του μάστορα Στέφανου Κωνσταντή Σερίφη (1917-1998).

- Επιστολή του μάστορα Αντώνη Αποστόλου Πάσχου (1921-ζει).

- Διήγηση του μάστορα Πασχάλη Ιωάννου Ζιούνη (1898-1988).

- Πέτρος Ιωάννου Φρόντζος (1903-1986). Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΗ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΗ, ΑΘΗΝΑ 1980.

- Επιστολή Κώστα Αντωνίου Φρόντζου (1904-1986) Προέδρου Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών. Το γεφύρι της Πλάκας στον Άραχθο μία άγνωστη εκδοχή.

- 1908- η παλιότερη ίσως φωτογραφία του γεφυριού της Κόνιτσας «ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ κατά το έτος 1908.

- Από το αρχείο του Κύρκα Σερίφη έχουν αντληθεί οι πληροφορίες για το χτίσιμο του γεφυριού της Κόνιτσας, οι θρύλοι που το περιβάλλουν, τα ονόματα των μαστόρων με τις χρονολογίες γέννησης, που παρέδωσε το 1986 ο Βασίλης Παπαγεωργίου στον Σπύρο Μαντά για το βιβλίο του «Το Γεφύρι κι ο Ηπειρώτης – ένας Γεφυράς θυμάται, Αθήνα, Λαϊκό Πολύτυχο – Τεχνικές Εκδόσεις 1987.

- Το φωτογραφικό υλικό του αφιερώματος προέρχεται από το αρχείο του περιοδικού Αρμολόι και του Μουσείου Ηπειρωτών Μαστόρων στην Πυρσόγιαννη.

Η μεγάλη πηγή είναι ο Κύρκα Σερίφης και το αρχείο του. Ο Κύρκα Νικολά-

ου Σερίφης (1848-1941) υπήρξε ο πολυτιμότερος και ο πιο αξιόπιστος πληροφο-

ρητής μας για την κατασκευή του γεφυριού της Κόνιτσας, όντας μουκτάρης δηλαδή κοινοτάρχης της Πυρσόγιαννης. Άφησε ένα σπάνιας αξίας αρχείο από έγγραφα, συμφωνητικά, κιτάπια, χοτζέτια, μπακαλοτέφτερα, ομόλογα, μπτρώα και επιστολές, που οι εγγονοί του Νικόλαος, Παύλος, Στέφανος, Χριστόφορος και Αντιγόνη παρέδωσαν στον Βασίλη Παπαγεωργίου για το αρχείο του περιοδικού Αρ-

μολόι και το Μουσείο Ηπειρωτών Μαστόρων στην Πυρσόγιαννη.

Οι διηγήσεις του για το γεφύρι της Κόνιτσας και τον πρωτομάστορα Ζιώγα Φρόντζο, τα ονόματα των μαστόρων που έχτισαν το γεφύρι, οι περιγραφές για τα όνειρα και τις δυσκολίες της κατασκευής διασώθηκαν από τους εγγονούς του Νικόλαο (1908-2000), Στέφανο (1917-1998) Χριστόφορο (1925-2012), παιδιά

1927 Πυρσόγιαννη
Ο Κύρκα Νικολάου Σερίφης
(1848-1941) δεξιά καθιστός με τον εγγονό του Χριστόφορο (1925-2012).
Δίπλα του ο γιος του Κωνσταντής (1880-1966) με την κόρη του Αντιγόνη (1922-2010).

Όρθιοι από αριστερά τα παιδιά του Κωνσταντή: Αφροδίτη (1911-1985), Παύλος (1910-1998), Νίκος (1908-2000), Στέφανος (1917-1998) και στη μέση η δεύτερη σύζυγός του Δημητρούλα (1890-1967).

του γιου του Κωνσταντή Σερίφη (1880-1966).

Η παράδοση του Κύρκα Σερίφη για τον πρωτομάστορα του γεφυριού της Κόνιτσας επιβιώνει σε αδημοσίευτη επιστολή του Στέφανου Κωνσταντή Σερίφη, εγγονού Κύρκα Σερίφη. Αυτή έχει ως εξής:

“Το γεφύρι το έχτισε ο Ζιώγας Φρόντζος μαζί με τους Βουρμπιανίτες. Το δεξιό βάθρο [όπως βλέπουμε από τα κατάντη το γεφύρι] προς το βουνό του Πάπιγκου ο

Ζιώγας. Και από το μέρος της Κόνιτσας οι Βουρμπιανίτες. Το μπουλούκι του Ζιώγα το αποτελούσαν οι αδελφοί Σερίφη, παιδιά του Χρήστου, ο Νίκος πατέρας του Κύρκα, ο Γιώργος ή Γεωργόπουλος, ο Γιάννης ή Κατσιαμάνης. Ο Ζιώγας (Φρόντζος) ήτανε γαμπρός του Γεωργόπουλου από κόρη και πρώτος ξάδερφος του Κύρκα. Οι αδελφοί Χρήστου Σερίφη είχανε τρία μουλάρια, πολύ καλά για να μεταφέρουν τα υλικά.

Την πρώτη χρονιά, αφού το χτίσανε, όταν το ξεκαλουπώσανε κάθισε από το μέρος που χτίσανε οι Βουρμπιανίτες 20 πόντους ή από κακοτεχνία ή γιατί το ξεκαλουπώσανε φρέσκο. Την ευθύνη τη ρίξαν στους Βουρμπιανίτες. Τους κρατήσανε λίγα χρήματα από την αμοιβή τους και την άλλη χρονιά το χτίσανε πάλι οι δικοί μας (εννοεί ο Ζιώγας Φρόντζος με τους αδελφούς Χρήστου Σερίφη) με μικρή αμοιβή που είχε σαν αποτέλεσμα να κλονιστεί η οικονομία του Κύρκα που είχε στο σπίτι του (οικογένεια) περί τα 20 άτομα.

Το μπουλούκι του Ζιώγα έχτισε και ένα άλλο παρόμοιο γεφύρι κάπου στην παλιά Ελλάδα, λίγο μικρότερο, έτσι έλεγε ο παππούς μου ο Κύρκας. Δεν ξέρω αν είναι αυτό που είναι στο δρόμο από Αγρίνιο προς Καρπενήσι, στο Μέγδοβα ή στον Αγραφιώτη ή στον Προυσό. Εκεί κάποιος από το μπουλούκι μάστορας πέθανε και τον έχουσε εκεί δίπλα από το γεφύρι θάψει. [Αυτό θυμίζει τον πρωτομάστορα Γιώργη Κολοκύθα από την Καστάνιανη που σκοτώθηκε εκεί το 1892 και θάφτηκε δίπλα στο γεφύρι].

Οι δικοί μας οι παππούδες, τα παιδιά του Χρήστου, ο Νίκος, Γιώργος και Γιάννης, εργάζονταν στην παλιά Ελλάδα, Πελοπόννησο. Εκεί πέθανε ο πατέρας του Κύρκα ο Νίκος και ο γιος του Κύρκα ο Αντώνης στη Λαμία και ο Χαράλαμπος στο Βόλο. Δουλεύανε στη γραμμή του τραίνου.

Έλεγε ο Κύρκας ότι οι μαστόροι είχαν μεγάλο φόβο στα γεφύρια με τον και-

ρό. Φόβο να μη βρέξει και κατεβάσει πλημμύρα. Θυμιέμαι όταν χτίσαμε το 1947 το γεφύρι στην Καστανιά – Καταφύγι κοντά στο Λαμπερό Καρδίτσας, μας έπιανε ένας φόβος, μια αγωνία και πιάναμε για ύπνο τα πλάγια. Πού να κοιμηθείς και να νουχάσεις. Να έτσι λαγοκοιμόμασταν και πιάναμε κουβέντα. Είχαμε αρχιμάστορα τον Κοπανάκο (Μήτσος Φρόντζος, 1905-1970) που ήταν αυστηρός και καλός μάστορας, θετικός. Εκείνο που λεγε δεν το σκωρνούσε. Είχε ταξιδέψει στο Σουδάν με τους Μαρτσεκάδες και δούλεψε στα έργα των Άγγλων. Ο Χρήστος Μπύρκος (1914-1994) ήταν ο πελεκάνος. Χαρακτήρας και άνθρωπος με μέτρο, άριστος μάστορας. Τότε το 1947 πιάναμε δουλειές έξω από την Καρδίτσα, στα χωριά, γιατί είχανε ξεκινήσει τα κυνηγητά με τους αριστερούς.

Να εδώ στη φωτογραφία που βγάλαμε είμαι εγώ [δηλαδή ο Στέφανος Σερίφης] όρθιος απ' αριστερά, στη μέση ο Μήτσος Φρόντζος καθιστός και ο Χρήστος Μπύρκος δεξιά".

Ο Πυρσογιαννίτης μάστορας Αντώνης Ηλία Πάσχος (1921) με επιστολή του στο Βασίλη Παπαγεωργίου στις 16-1-2013 προσθέτει καινούργιες πληροφορίες για το γεφύρι της Κόνιτσας.

Πρωτοξεκίνησε μαστορόπουλο το 1933 στη Λάβδανη Πωγωνίου με πρωτομάστορα τον Λάμπρο Καραγκιόζη (1877-1943) και μαστόρους τον Γιάννη Σχώρεμα (Παπαρούκο) (1874-1939) τον Βασίλη Καραγκιόζη (1870-1935). Άκουγε τις διηγήσεις τους για το γεφύρι της Κόνιτσας και τις έγραψε στην παρακάτω επιστολή του. "Όλοι αναγνώριζαν ως πρωτομάστορα τον Ζιώγα Φρόντζο. Για το γεφύρι της Κόνιτσας λέγανε ότι ο νταμαρτζής σε ένα μεγάλο κρεμάμενο βράχο επάνω στο βουνό χρησιμοποίησε 150 σφήνες και 300 πέταλα, χτυπώντας με βαριά 2 φορές την ημέρα επί 20 μέρες και μια φορά τη μέρα επί 15 μέρες μέχρι παραμονές των Χριστουγέννων και τον Φεβρουάριο με την παγωνιά άνοιξε μόνος του ο βράχος και κατρακυλώντας έφτασε στο ποτάμι κοντά στο γεφύρι, που προηγουμένως είχαν ετοιμάσει την διαδρομή του. Στις κρί-

σιμες εργασίες βοήθησαν και άλλα τρία, τα καλύτερα μπουλούκια της εποχής εκείνης, από Βούρμπιανη, Καστάνιανη και Μόλιστα. [Θυμίζουμε ότι από Μόλιστα ήταν ο πρωτομάστορας Ευάγγελος που συνεργάστηκε με τον Ζιώγα Φρόντζο στο γεφύρι της Μπαλντούμας στον 'ραχθο]. Λέγανε και τα ονόματα των μαστόρων που χτίσανε στο γεφύρι της Κόνιτσας αλλά δεν μπόρεσα να τα συγκρατήσω.

Τα καμαρόλιθα του πρώτου τόξου τα πελεκούσαν οι ίδιοι μπουλουκτσήδες και τα τοποθετούσαν μόνοι τους μέχρι το τελευταίο κλειδί, τοποθετώντας τα, χωρίς ράμα και ζύγι, μόνο με την αφή των δακτύλων.

Στο χτίσιμο και των δύο τόξων, στο καλούπωμα ήτανε ολόκληρα τα 4 μπουλούκια. Σε μια βδομάδα τα καλούπια τα είχε ετοιμάσει και τα είχε αριθμημένα ο ξυλουργός και σε πολλά ξύλα τα είχε με τα καρφιά τους. Τρεις εβδομάδες μετά το χτίσιμο των τόξων, έφυγαν τα τρία μπουλούκια και τις άλλες εργασίες τις αποτέλειωσε ο Ζιώγας Φρόντζος".

Ο Βασίλης μου υπογράμμισε: Αργύρη, μια σημαντική παρατήρηση που έκανε και μου διηγήθηκε ο Πυρσογιαννίτης πρωτομάστορας Πασχάλης Ιωάννου Ζιούνης (1898-1988) στην Πωγωνιανή στις 7 Μαΐου 1986 και πρέπει να αναφέρουμε είναι η εξής: "Αυτό το γεφύρι της Κόνιτσας, το είχε ο Ζιώγας Φρόντζος ο γέρος χτισμένο, ο παππούς του Κώτσιου Φρόντζου, αυτουνού του δικηγόρου που ήταν.

Όταν ξεκίνησε ο Ζιώγας έπεσε το ένα μέρος που χτούσαν οι Βουρμπιανίτες και σταμάτησε το άλλο σκέλος. Το είχα ακούσει από παντού. Ύστερα το φκιαξαν πάλι, το πρόσεξαν καλύτερα.

Πολύ ωραίο το γεφύρι της Κόνιτσας και στέρεο. Ήταν βαρύ έργο αυτό. Θαύμαζαν οι Ιταλοί, όντας το είδαν, οι μηχανικοί. Είδαν αυτό σε τι μέρος ήταν χτισμένο και πως ήταν χτισμένο. Και ήτανε όχι

στο μερκέζ, που λέμε εμείς. Κατάλαβες; Με το διαβήτη που κάνεις ένα στρόγγυλο, τόσα μέτρα έτσι. Γιατί άμα είναι 16 μέτρα μάκρος στα 16 μέτρα έπρεπε να ναι 8 μέτρα τόξο. Το γεφύρι ή είναι στο μερκέζ του ή κατεβατό από το μερκέζ, που το λέμε αμπασιωτό. Θαύμαζαν οι Ιταλοί που ήταν όλο πάνω από το μερκέζ. Όχι κάτω.

Ο Πυρσογιαννίτης πρωτομάστορας Πασκάλης Ζιούνης (1898-1988).

Κάτω γίνεται. Μην γελιέστε, δεν πολυφαίνεται με το μάτι. Το γεφύρι της Κόνιτσας δεν είναι στο μερκέζ. Είναι βγαλμένο πάνω από το μερκέζ.

Ένα έργο σαν το γεφύρι της Κόνιτσας εγώ όχι δεν μπορούσα να το αναλάβω. Μπορούσα να το αναλάβω αλλά δεν είχαμε τους κατάλληλους τεχνίτες για να προχωρήσεις σ' ένα τέτοιο έργο.

Αυτό θα χιόταν [χιζόταν] από πέτρα. Δεν ήταν οι κατάλληλοι τεχνίτες. Οι μαστόροι στον καιρό του Ζιώγα Φρόντζου ήταν καλοί, καλά έργα έφκιαναν, σίγουρα πράματα. Ήταν ικανοί να φκιάσουν γεφύρια, όχι μόνο ένα, αλλά και δύο γεφύρια, το ένα πάνω στο άλλο. Αλλά ήταν μα-

στόροι, τολεγε η καρδιά τους.

Σαν το γεφύρι της Κόνιτσας τώρα μπορεί να φκιάξει οποιοσδήποτε μάστορας. Τώρα φκιάνει, τώρα είναι το τσιμέντο. Τότε δεν υπήρχε. Τότε βάζανε στο μερκέζ σίδερα, ράγες, σίδερα πέρα πέρα με κλειδιά. Κατάλαβες; Για να μην ανοίξει.

Το τόξο την μεγαλύτερη δυσκολία την έχει μόλις πλησιάζει να κλείσει ο θόλος. Μόλις πλησιάζει ο θόλος, έρχεται, έρχεται, έρχεται μπροστά σ' ένα σημείο που πλησιάζει, εκεί που να μπορέσει να το σφίξει. Και ξύλινες σφήνες βάνουν, για να κλείσει το τόξο. Εδώ στο γεφύρι αυτό στον Κουβαρά, που έκανα το 1926 στο Δολό (Πωγωνίου) έχω ξύλινες σφήνες. Έπρεπε να μπει σφίξη.

Στην κλείδωση το τόξο ερχόταν μοναχό του. Αφού είχα πέτρα από δω κι από κει και που ήτανε φάλτσο η μία, φάλτσο η άλλη. Έκανα το θόλο με μεγάλες πέτρες. Ναι, έτσι έγινε το γεφύρι ωραίο και γερό. Όχι δεν φοβήθηκα να μου πέσει το γεφύρι, γιατί το 'χα μοναχός μου χτισμένο και δεν φοβόμουν. Ήξερα τι είχα.

Για να πάρει παλιά μάστορας γεφύρι, έπρεπε να ήταν καλός μάστορας. Γεφύρι δεν ξέρουν όλοι να φκιάσουν, ούτε μπορούσαν να το στήσουν. Πώς να το σούσε αφού δεν ήταν καλός. Την αξία ο καθένας την είχε στα χέρια του.

Στο γεφύρι του Κουβαρά ήμασταν γερό μπλουκι, όλο Πυρσογιαννίτες. Είχαμαν στο κουμάντο τον Κώτσιο Γαλάνη που κρατούσε τη σακούλα και τα δεφτέρια γιατί ήξερε γράμματα

Εγώ πέρασα το 1913 στο γεφύρι της

Κόνιτσας. Το είχε χτυπήσει ο Τζαβήτ Πασάς και το είχε κόψει στη μέση. Έτσι στη μέση στην κορφή. Αφού το χάλασαν, είχαν σταθεί ένα μέτρο πέτρες στην κορφή και στεκόταν αυτό όλο. Ήταν αυτό μονάχα, όσο το μπαστούνι μου. Το γεφύρι κρατιόταν σ' αυτό το πλάτος (δείχνει το μπαστούνι του). Δεν είχε πέσει και πέρασα απάνω. Με έκανε η ανάγκη να περάσω. Πήγα στη δουλειά μ' που θα πήγαίνα στα Γιάννενα».

Μια άλλη πηγή είναι η ακόλουθη. Πιστεύουμε ότι σοβαρή πρέπει να είναι η μαρτυρία στο βιβλίο του Πέτρου Ιωάννου Φρόντζου (1903-1986) «Η παιδεία στην Πυρσογιαννή επί Τουρκοκρατίας», Αθήνα 1980. Δηλαδή όσα γράφει για τον Ζιώγα Φρόντζο (κλάδος Τσιγάρα), αδελφό του προπάππου του ιερέα Παπαγιάννη, τα θεωρούμε αξιόπιστα γιατί ευτύχησε να αντλήσει τις πληροφορίες του από τον σπουδαίο μάστορα Γιώργο Κώτα Φρόντζο (Ζάνα) (1849-1932). Πρόκειται για μάστορα που δούλεψε κι αυτός στο γεφύ-

ρι της Κόνιτσας και το 1909 στο μονότοξο γεφύρι στο λάκκο της Σιάνιστας κάτω από τον Άγιο Μηνά της Πυρσογιαννής.

Ο πρωτομάστορας Ζιώγας Φρόντζος «γεννήθηκε στην Πυρσογιαννή περί το 1814.

Τα γράμματα που ήξερε τα έμαθε στο Σχολείο της Πυρσογιαννής που άρχισε να λειτουργεί με επαγγελματία Δάσκαλο από το 1820. Είχε όρεξη για μάθηση και τον βήτησε πολύ σ' αυτό ο μεγαλύτερος αδελφός του Ιερέας Παπαγιάννης Φρόντζος.

Ανέλαβε και αποπεράτωσε πολλές οικοδομικές εργασίες. Το πρώτο Γιοφύρι που έφτιαξε ήταν στη Θέση Ντέρτι, στενό του Σαρανταπόρου μεταξύ Καστάνιανης και Στράτσανης στη Βόρεια είσοδο του Στενού. Μετά έχτισε το Γιοφύρι του Αώου στην Κόνιτσα και μετά την αποπεράτωσή του ανέλαβε και έχτισε το γεφύρι της Μπαλντιούμας. Παντρεύτηκε δυο φορές. Παιδιά δεν απέκτησε και πέθανε περί το 1893».

Επανερχόμαστε στη διόρθωση που προαναφερθήκαμε. Ο Χαρίλαος Γκούτος γράφει μεν γεφύρι της Πέτρας αλλά εννοεί το γεφύρι της Πλάκας στον Άραχθο. Η επανόρθωση αυτή μας δίνει το ερέθισμα να προσθέσουμε νέες πληροφορίες.

Έχουμε δημοσιεύσει στο βιβλίο μας ότι ο Μαστρογιώργης ο Κονιτσιώτης κατά την παράδοση πρέπει να ήταν ο Ζιώγας Φρόντζος που το 1863 έχτισε το γεφύρι της Πλάκας που γκρεμίστηκε με το ξεκαλούπωμα. Ο Σπύρος Μαντάς, τον οποίον

και δημοσίως ευχαριστούμε, μας παραχώρησε μια επιστολή της 11ης Μαρτίου 1983, ενός άλλου Φρόντζου, του Κώστα Φρόντζου, του δικηγόρου, δημάρχου, βουλευτή και προέδρου της Εταιρείας Ηπειρωτικών Μελετών.

Αυτός αναφέρει ότι ο «πάππος μου Απόστολος Φρόντζος έχτισε το γεφύρι της Πλάκας». Όπως γράφεται έτσι αόριστα μπορεί κανείς να εννοήσει ότι έκτισε την υπάρχουσα γέφυρα της Πλάκας το 1866. Αλλά η γέφυρα αυτή τεκμηριωμένα έχει

κτιστεί από τον Πραμαντιώτη πρωτομάστορα Κώστα Μπέκα (1825-1899).

Εμείς θα ερμηνεύσουμε συνδυάζοντας τις παραπάνω πληροφορίες ως εξής: υποθέτουμε ότι πρόκειται για το παλαιότερο γεφύρι του 1863 και ότι σ' αυτό συνεργάστηκε ο Ζιώγας Φρόντζος με τον συγγενή του και νεώτερό του κατά είκοσι χρόνια Απόστολο Φρόντζο.

Ποιος ήταν ο Απόστολος Γεωργίου Φρόντζος, ο μάστορας που γράφει ο εγγονός του Κώστας ότι έχτισε το γεφύρι της Πλάκας;

Ο Απόστολος Φρόντζος γεννήθηκε στην Πυρσογιάννη το 1834 και πέθανε στα μέσα της δεκαετίας 1910/20. Ξεκίνησε μάστορας όπως όλοι οι Πυρσογιαννίτες.

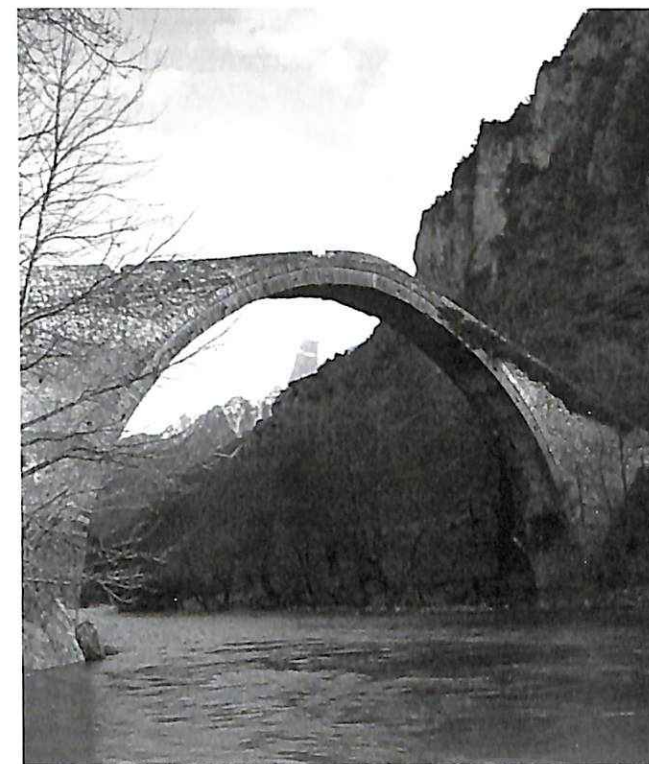
Το σόι των Φροντζάδων έβγαλε πολλούς και άξιους μαστόρους. Το 1881 τον συναντάμε στη Ρουμανία. Σίγουρα πρόκειται για ικανό τεχνίτη αφού σε εκείνα τα χρόνια σπουδάζει δάσκαλο στην Κορυτσά το γιο του Αντώνη (1876-1936), πατέρα του Κώστα Φρόντζου».

Η γέφυρα της Πλάκας που χτίστηκε το 1863, κατέρρευσε και ξαναχτίστηκε το 1866 από Τζουμερκιώτες μαστόρους με πρωτομάστορα τον Κώστα Μπέκα.

Ο Σπύρος Μαντάς προσθέτει καινούρια στοιχεία και συγκεκριμένα αναφέρεται στην άγνοια ως τα σήμερα συνεργασία του Κώστα Μπέκα με τον Ζιώγα Φρόντζο στο χτίσιμο της γέφυρας της Πλάκας.

1906 Πυρσογιάννη
Ο Απόστολος Γεωργίου Φρόντζος
(1834-1910/20) καθιστός.
Στα γόνατα της γιαγιάς ο Κώστας Αντωνίου Φρόντζος (1904-1986)
ο μετέπειτα πρόεδρος της Εταιρείας
Ηπειρωτικών Μελετών.
Όρθιοι: ο δάσκαλος Αντώνης Αποστόλου Φρόντζος (1874-1936) και η σύζυγός του Πηνελόπη (1874-;)

Η γέφυρα της Κόνιτσας κατάντης όψη.
Φωτογραφία Φανής Σαρρή, 2002

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΦΙΛΟΥ

Στις 10 Οκτωβρίου 1986 ο φίλιτος συνάδελφος κ. Σπύρος Μαντάς πήρε συνέντευξη από τον Πυρσογιαννίτη πρωτομάστορα Πασχάλη Ζιούνη, τότε στην Πωγωνιανή. Παράλληλα είχε την επιτυχία να μαγνητοφωνήσει την συνέντευξη που έθεσε υπό όψιν μας. Τότε ο γέρο μάστορας ήταν προχωρημένης ηλικίας, η άρθρωσή του βέβαια όχι τέλεια και η απομαγνητοφώνηση όχι πάντοτε ευκρινής. Θέμα εκτός άλλων και το γεφύρι της Κόνιτσας στον Αώο.

Πρόσφατα σε μια προσπάθεια απομαγνητοφώνησης της συνέντευξης από τον Βασίλη Παπαγεωργίου, πατριώτη του μαστρο-Πασχάλη, που τον γνώριζε χρόνια, εθισμένο στη φωνή του και το πυρσογιαννίτικο ιδίωμα και οικοδομικό λεξιλόγιο προέκυψαν διαφοροποιήσεις στην απόδοση των όσων είπε ο Πασχάλης Ζιούνης.

Προέκυψε μια διόρθωση στο δημοσιευμένο σχετικό κείμενο του Σπύρου Μαντά «ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΚΙ Ο ΗΠΕΙΡΩΤΗΣ – ΕΝΑΣ ΓΕΦΥΡΑΣ ΘΥΜΑΤΑΙ, Αθήνα, Λαϊκό Πολύπτυχο – Τεχνικές εκδόσεις 1987».

α) Στη σελ. 24 δημοσιεύεται: «Θαύμασαν και οι Ιταλοί οι ίδιοι. Σου λέει, πως τόχει αυτός καμωμένο, τόχει με το διαβήτη, να το φέρει στρόγγυλο», δηλαδή το τόξο ήταν ημικυκλικό.

Ωστόσο η ορθή απομαγνητοφώνηση έχει ως εξής:

«Θαύμασαν και οι Ιταλοί οι ίδιοι. Λέει πώς τόχει αυτός (φκιαγμένο). Δεν τόχει στο μερκέζ που λέμε εμείς. Όχι με το διαβήτη να το κάνει στρόγγυλο. Τόφερε έτσι πάνω από το διαβήτη, στο μερκέζ που λέμε εμείς. Έγινε το γεφύρι πάνω από το στρόγγυλο», ώστε το τόξο δεν ήταν μερκέζ, δεν ήταν ημικυκλικό.

β) Η απομαγνητοφώνηση της ίδιας συνέντευξης μας αποκάλυψε και τον παρακάτω διάλογο:

Ρωτάει ο Σ. Μαντάς: «παππού πώς τα λέγανε επί τουρκίας τα γεφύρια; Θυμάσαι κιοπρού κάπως έτσι;»

Απαντάει ο Π. Ζιούνης με ερωτηματικό: «κιοπρού; λέγεται το γεφύρι;», δηλαδή δεν γνωρίζει τη λέξη.

Ερώτηση Σ. Μαντάς: «και το μάστορα που τό φκιαχνε τους λέγανε κιοπρουλήδες;»

Απάντηση Π. Ζιούνη: «Όχι δεν λένε κανέναν μάστορα κιοπρουλή.»

Ερώτηση Σ. Μαντά: «πώς τον λέγανε; γεφυράς;»

Απάντηση Π. Ζιούνη: «γεφυρά δεν λένε κανέναν. Κανέναν, κανέναν. Κανέναν δεν λέγανε απολύτως, κανέναν δε λέγανε γεφυρά.»

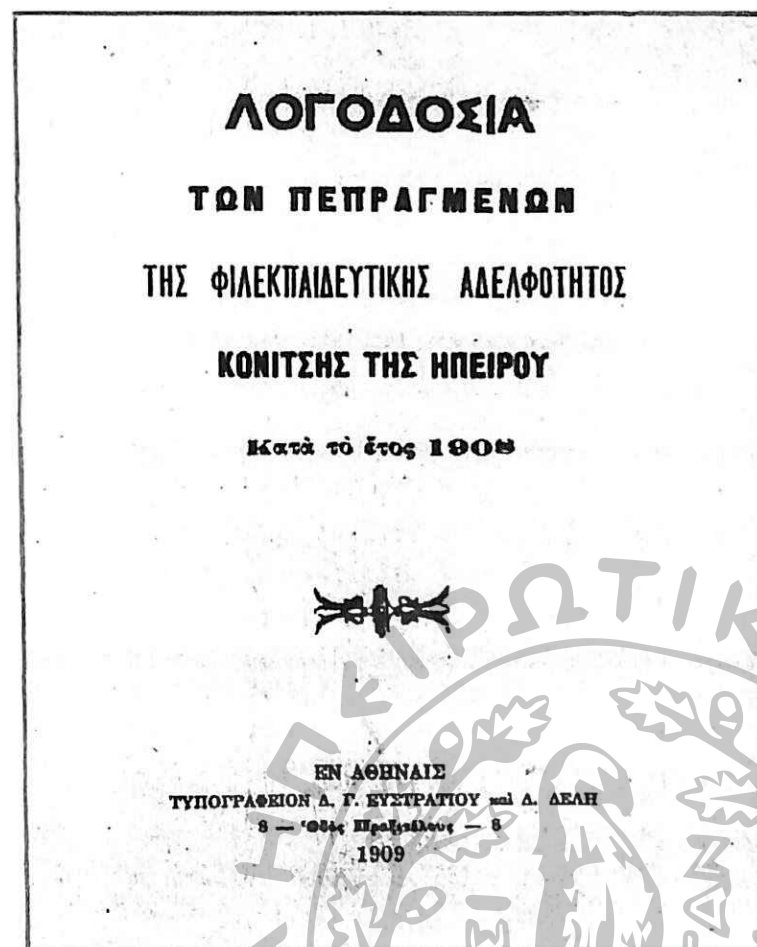
Την ίδια απάντηση μας έδωσε στις 18-5-2014 ο Πυρσογιαννίτης μάστορας Γιάννης Κωνσταντή Περώνης (1925). «Στον καιρό μου, όσα χρόνια είμαι μάστορας, πουθενά δεν άκουσα να λένε τη λέξη γεφυράς. Ούτε από τους παλιούς μαστόρους που πρόλαβα, τόχω ακουστά.»

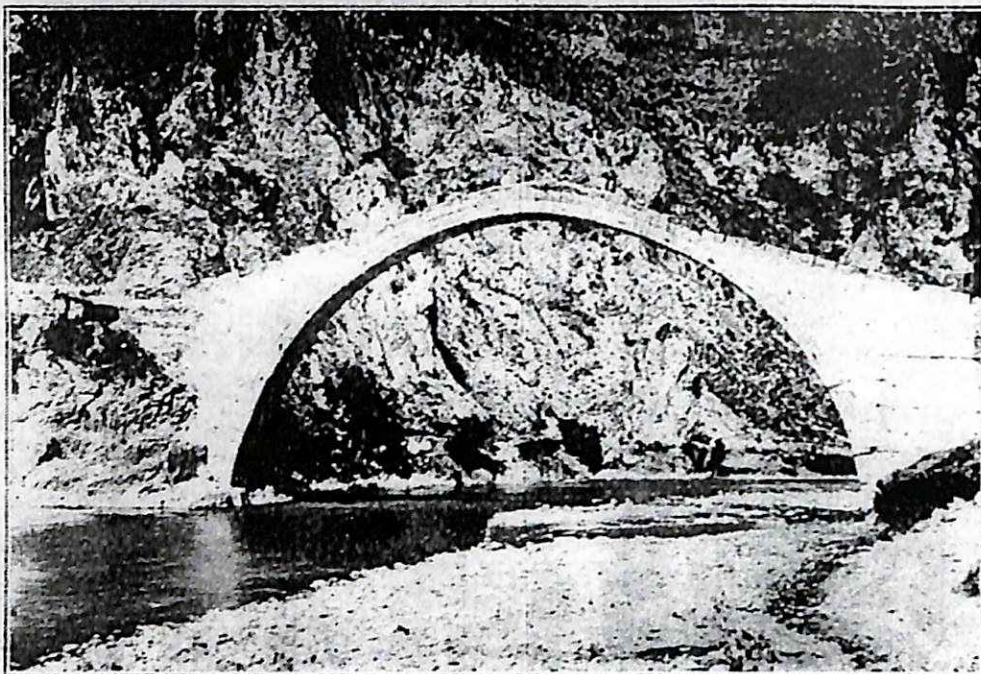
Όστε ο όρος «γεφυράς» [έστω λογικός] καθώς και ο όρος «κιοπρουλής» ήταν άγνωστος στους μαστόρους. Η αλήθεια είναι ότι πρώτος ο Μαρμόπουλος¹ χρησιμοποίησε τον όρο «κιοπρουλής», που παρέσυρε μεταγενέστερους. Εν πάση περιπτώσει ο όρος «κιοπρουλής» είναι εντελώς λανθασμένος. Ο σωστός τούρκικος όρος είναι «κιοπρουτζή(ς)» (κιοπρουτζι).

Η εκτίμησή μας για την πρωτοποριακή προσφορά του φίλου μας Σπύρου Μαντά είναι δεδομένη και ελπίζουμε ότι θα κατανοήσει την φιλική μας παρέμβαση. Πάντοτε οι φίλοι του ...

1. Αλεξ. Μαρμόπουλος (1913-1994) – Λαϊκή Αρχιτεκτονική Ηπειρώτες μαστόροι και Γεφύρια Αθήναι 1973 σελ. 23, 46

Τελειώνοντας ας επανέλθουμε σε μια ελκυστική αναφορά στο γεφύρι της Κόνιτσας συνοδευτική απεικόνισής του, ίσως της παλαιότερης υπάρχουσας, του 1908. Η φωτογραφία δημοσιεύτηκε στη ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ κατά το έτος 1908 (προσφορά Κατερίνας Τσούβαλη από το αρχείο Κώστα Αθανασίου Ρούση (1929-1968)).

Η ΠΕΡΙΩΝΥΜΟΣ ΓΕΦΥΡΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΘΙΟΥ ΤΟΥ ΑΩΟΥ
ΠΟΛΕΩΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Πεποιήθμεν έπιτυχής άπεικονίζεσαι ή περιώνυμος γέφυρα ή έ-
πικοινωνούσθ τούς έντεθεν τοῦ Αώου λαούς μετά τής Κονίτσης, ή
γέφυρα ή θαυμαζομένη διά τό τεράστιον ύψος τοῦ τόξου καί τό ύ-
περβάν τοῦς έπιστημονικούς ύπολογισμούς κατὰ τήν γνώμην Γαλά-
του μηχανικοῦ έπισκεφθέντος τήν Κόνιτσαν, ή γέφυρα τῶν συγκι-
νήσεων τῶν άποδημούντων τῶν άποχωριζομένων τό Πάτριον έδαφος,
ή γέφυρα φλογερῶν δακρύων καί άναμνήσεων, ή γέφυρα καί τῶν ά-
ναμνήσεων καί τής χαρᾶς τῶν έπανερχομένων μετά πολυετῆ άπο-
ποδημίαν καί έν ταύτῃ συναντιωμένων μετά τῶν έναγωνίως άντμε-
νόντων τοῦς άποδήμους.

Από τις αναμνήσεις της δασκάλας Δέσπως Καρβέλη

Η Δέσπω Σαλβαρά-Καρβέλη κατάγεται από τα Γιάννινα. Εργάστηκε ως δασκάλα στην Ήπειρο, Αιτωλοακαρνανία, Κομοτηνή και Αθήνα.

Έχει γράψει αρκετά έργα. Εδώ δημοσιεύουμε τις εντυπώσεις από την περιοχή μας τότε που πρωτοδιορίστηκε.

Ο επιθεωρητής Γ. Παπαϊωάννου
Απρίλιος 1936

Τοπικό Συνέδριο στις Πάδες

Σχολεία και δάσκαλοι που πήραν μέ-
ρος: Ελευθέρο (Γκρισμπάνι), Αχιλλέας
Μπάρμπας. Παλαιοσέλι, Απόστολος Γκα-
ράνης, Ειρήνη Παπαπέτρου, Φ. Παπλω-
ματά. Πάδες, Γιάννης Κωτσίνας, Λαμπρι-
νή Κράχτου, Δέσποινα Σαλβαρά. Άρματα
(Αρμάτοβο), Γιώργος Παπαπαύλου, Λευ-
κοθέα Πανταζή. Δίστρατο (Βρυάζα), Μιλ-
τιάδης Κυργάννης (μετεκπαιδευθείς), Κώ-
στας Κυργιάννης, Ανδρομάχη Τσέπη,
Αλεξάνδρα Γιάνναρη, Όλγα Καλούδα.

Κράτησε δυο μέρες, με υποδειγματι-
κές διδασκαλίες και εισηγήσεις των συνέ-
δρων. Η συγκέντρωση τόσων δασκάλων,
η στενότερη γνωριμία, η οικειότητα με τον
προϊστάμενό μας, οι ποικίλες συζητήσεις
για εκπαιδευτικά, γλωσσικά, λογοτεχνικά,
λαογραφικά και λίγο πολιτικά θέματα,
μας συνέδεσαν με στενή φιλία, που συ-
νεχίστηκε και συνεχίζεται και σήμερα, ξε-
φυλλίζοντας της μνήμης τ' αποθέματα...

Για πρώτη φορά έγινε συνέδριο σ' αυ-
τή την περιοχή. Κόσμος και κίνηση στις
Πάδες. Πανηγυρίζουν οι κάτοικοι. Χαρές
μεγάλες τα παιδιά. Ο πρόεδρος της κοι-
νότητας ο Πλασάτης, μας έστειλε ένα μα-
νάρι που το σουβλίσαμε και το ψήσαμε...

Τεχνίτης ο μάγειρας ο Σκίρτας, από κλέ-
φτικα λημέρια μαθημένος όλο ψιλοτρα-
γουδούσε, καθώς γύριζε τη σούβλα. Τα
παιδιά κουβαλάν κρασί, φρέσκα αυγά,
και ζεστά καρβέλια και τυριά... Σ' όλα τα
γεύματα παρόντες: ο πρόεδρος, ο γραμ-
ματέας Αδάμος Καπράνης, πολυμαθέστα-
τος που διηγόταν ιστορίες κι ανέκδοτα ...
Κι ο υποδιοικητής του Σταθμού, ο Χαρά-
λαμπος Τότσκας από τα Γιάννινα.

Από την ίδια γειτονιά ήμασταν, τον
Αγιώργη. Συχνός επισκέπτης μας τώρα, για
να του φκιάνει η μάνα μου έναν γιαννιώπι-
κο καφέ με καϊμάκι! Ως την ηλικία εκείνη
δεν είχα γευτεί ποτέ κρασί. Τώρα το πίναμε
με το λαγήνι... Όλοι ευθυμήσαμε. Με το
μάγειρα λέμε ένα τραγούδι στα βλάχικα.
"Το πράσινο φύλλο". Κάμ θυμάμαι: Σαμ-
πουτσιάσκα τιμπουντάνε σφριν κουσίμ
κουφό κουμάρε, τσισιαλόουσια λίμπα λούι,
φόκολο σπιάρα σισλουάρτε". Όλοι χειρο-
κρότησαν, εκτός από τον Επιθεωρητή!
Όλοι βέβαια λίγο πολύ τα μάθαιναν τα βλά-
χικα, αναγκαστικά. Ο μάγειρας με παινεύει,
ότι συνεννοούμαι με όλες τις γυναίκες,
έγραφα τα τραγούδια τους, τα ανέκδοτα, τα
έθιμα... Τούτοι οι βλάχοι, λένε πολλά σό-
κιν, αστεία. Πειράζει ο ένας τον άλλον, και
γελάνε με τόση ανοιχτή καρδιά. Και μένα
και της μάνας μου, μας είχαν σκαρώσει

γκάφες! Με κάλεσε και πήγαμε λίγο παραπέρα. Με πολύ οικειότητα, σαν ίσος προς ίσον, με ρωτάει:

- Γνωρίζεις την Ελευθερία Παπούλια; Υπηρετεί στο Κάντισκο. Την επιθεώρησα πριν λίγες μέρες. Ζωήρεψα, γέλασα. Και το δικό μου πρόσωπο είχε αλλάξει.

- Ήμασταν συμμαθήτριες. Ήμασταν και συγγενείς. Φίλες όμως δεν γενήκαμε. Ήταν εγωίστρια, ακατάδεκτη. Το είχε πάρει επάνω της γιατί η τάξη μας, την είχε βγάλει "μια παράρτημα".

Γέλασε πλατειά, έκανε και μορφασμό. Είπα και άλλα κι αυτός τα μάζεψε πολύ ικανοποιημένος. Με τρόπο με ρώτησε αν είχε κάποιο φλερτ.

- Σας ευχαριστώ, Δέσποινα, με τις ειλικρινείς και άδολες πληροφορίες. Μου είναι χρήσιμες. Της έκανα πρόταση γάμου και δέχτηκε.

Έκανα ένα ααα, μα συνήλθα! Δείχνω χαρά, γελάω, απλώνω το χέρι μου να τον συγχαρώ, μα δεν τ' απλώνει... Οι συνάδελφοι που μας λοξοκοπούσαν, πάει ο νους τους να σεργιανίσει σ' άλλα λιβάδια. Με το πρώτο ταχυδρομείο, καλούμαι σ' απολογία.

Απολογήθηκα βέβαια, μα τιμωρήθηκα με πρόστιμο 200 δραχμών, "διότι χρησιμοποiei λέξεις της κουτσοβλάχικης διαλέκτου, αντί να καταπολεμεί την χρίσιν αυτής, προς αφομοίωσιν του ξενοφώνου πληθυσμού του χωριού εν ω υπηρετεί". "Απόσπασμα εκ της υπ' αριθ. 21, πράξεως του Επιθεωρητή". Υπήρχε βέβαια και καταγγελία ότι συκνάζω σε σπίτια φιλορουμάνων και μάλιστα και σε κείνο που υπήρχε δάσκαλος, που υπηρετούσε τώρα στη Ρουμανία. Το φιλοσόφησα το πράγμα, και συνέχισα αθόρυβα το βιολί μου.

Η γλώσσα τους ήταν μητρική γλώσσα, με πολυεθνότητα. Είναι πολύ εκφραστική, αυθόρμητη, πλούσια. Χειρονομάν όταν μιλάν. Τα μάτια τους γελάνε πάντα. Τα ήθη και τα έθιμά τους ήταν πρωτόγνωρα και διασκεδαστικά. Αγάπησα τα βλαχάκια εκείνα, τους πρώτους μαθητές μου και τους έμαθα ελληνικά χωρίς βία... Αγάπησα και τους κατοίκους, τη γλώσσα τους και τον τόπο τους κι αγαπήθηκα πολύ. Η υπηρεσία μου υπήρξε "ευδόκιμος"! Κι άλλες τρεις εκθέσεις του Γ. Παπαϊωάννου, θα πλουτίσουν το βιβλιόριό μου και θα με ενθαρρύνουν στο πολύπτυχο έργο του δασκάλου.

Ντοκουμέντο για το Ραδιοφωνικό Σταθμό Αθηνών, η εγκύκλιος αυτή, που βρέθηκε στο αρχείο μου.

Αλλά και για την εποχή του 1937, και για τον επιθεωρητή Γ. Παπαϊωάννου, που είχε μόλις κλείσει ένα χρόνο στην Κόνιτσα. Δυστυχώς δε διασώθηκε η απάντησή μου.

Βασιλείον της Ελλάδος
Επιθεωρητής Δημ. Σχέσεων
ΚΟΝΙΤΣΗΣ
αριθ. πρωτ. 1480

Εν Κονίτση τη 11 Δ/βρίου 1937

Προς
τας κ.κ. Δ/σας των σχολείων της καθ' ημάς περιφέρειας.

Το σεβαστόν Υπουργείον Θρησκευμάτων και Εθνικής παιδείας, δια της υπ' αριθμ. 1ο 3150 ε.ε. Δ/γής του, προκειμένου μετ' ολίγους μήνας, να λειτουργήσει ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Αθηνών και να κανονιστεί το πρόγραμμα των εκπομπών αυτού υποβάλλει τα κάτωθι ερωτήματα, εις το θήλυ προσωπικόν των σχολείων.

1ον) Δεδομένου ότι μίαν ώραν, θα διατίθεται καθ' ημέραν, δια ζητήματα αφορώντας τας γυναίκας, ποία θα ήτο κατά την γνώμην σας, η καταλληλοτέρα ώρα της εκπομπής;

2ον) Ποία εκ των κάτωθι θεμάτων, νομίζετε ότι ενδιαφέρουν περισσότερο; Οικοκυρική, υγιεινή, οικιακή οικονομία, κοινωνική πρόνοια, γυναικεία νομοθεσία, έργα και ημέραι διασήμενων γυναικών, μαθήματα ρυθμικής γυμναστικής;

Εκ των θεμάτων τούτων, δύνασθε να διαγράψετε, όσα κατά την κρίσιν σας, είναι δευτερευούσης σημασίας ή περιττά, και να προσθέσετε τουναντίον αλλά, άτινα παρελήφθησαν.

Η δοθισομένη απάντησις επί των ως

άνω θεμάτων, πρέπει πάντως να απηχεί όχι μόνον τη γνώμην σας, αλλά ει δυνατόν, και όπου υπάρχει σχετικόν ενδιαφέρον και την των ομοφύλων σας, της έδρας σας.

Εκ των απαντήσεων τούτων θέλει εξαρτηθεί η καλή ή η κακή χρησιμοποίησις, της παρά του Σταθμού παρεχομένης ώρας. Και όπι δέον να σταθμήσετε καλώς τας απαντήσεις σας, ας να υποβάλλετε ημίν το ταχύτερον.

Τ.Σ.

Δια την αντιγραφήν
υπ/φή δυσανάγνωστος

Ο Επιθεωρητής
Γ. Παπαϊωάννου

Δίδα Σαλβαρά

(συνέχεια στο επόμενο)

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΑΩΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΡΡΑΙΗ

Αθήνα 8/12/2014

Όπως είναι γνωστό πριν από ενάμιση χρόνο περίπου με Υπουργικές αποφάσεις προωθείται πρόγραμμα εκτροπής των υδάτων του Αώου.

Αν θυμηθούμε ότι παλαιότερα έχει γίνει και άλλη αφαίρεση υδάτων για το υδροηλεκτρικό της ΔΕΗ, ο Αώος αποδεκατίζεται υδατικά κατά τρόπο απαράδεκτο με τις παρεπόμενες συνέπειες για το περιβάλλον.

Υπήρξαν μαζικές διαμαρτυρίες και αντιδράσεις και στην Κόνιτσα, ήδη δε εκκρεμεί αίτηση ακύρωσης στο Ε' Τμήμα του Συμβουλίου Επικρατείας (ΣτΕ), η οποία θα συζητηθεί (από αναβολή) την 4-2-2015.

Ο αριθμός κατάθεσης είναι 4597/12-11-2013 και οι προσφεύγοντες:

1. Παγκόσμιο Ταμείο για την Φύση - WWF Ελλάς.
2. Φορέας Διαχείρισης Εθνικών Δρυμών Βίκου, Αώου και Πίνδου.
3. Περιβαλλοντική Οργάνωση για την άγρια ζωή και την φύση «Καλλιτώ».
4. Μεσογειακό Ινστιτούτο για την Φύση και τον Άνθρωπο.
5. Δήμος Κόνιτσας με δικηγόρο την κ. Ματίνα Ασπμακοπούλου.

Έχει ορισθεί εισηγήτρια στο ΣτΕ η σύμβουλος Κα Καρλή και βοηθός εισηγήτη η εισηγήτρια Κα Κουράκου.

Παρακολουθώ το θέμα σε συνεργασία με τον συμπατριώτη δικηγόρο κ. Κώστα Πύρρο και προσπαθούμε να βοηθήσουμε με τις γνώσεις μας, όσο μπορούμε.

Τα Ιαματικά Ύδατα της Κόνιτσας

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Κόνιτσα», τχ. 177 (Ιούλιος-Αύγουστος 2014) διάβασα το άρθρο «Οι θεραπευτικές ενδείξεις των θερμομεταλλικών πηγών Καβασιλών» (σ. 226), κι αμέσως έφερα στο νου μου ένα παρόμοιο σχετικό άρθρο με το θέμα αυτό, που είχα δει στην εφημερίδα «Κωνσταντινούπολις» (αριθ. φ. 92 της 1ης Μαΐου του 1902) με τίτλο «Θειούχα ιαματικά ύδατα εν Κονίτση της Ηπείρου, διευθυνόμενα υπό του Λουκά Δημαράτου, ιατρού», το οποίο νομίζω πως αναφέρεται στο ίδιο θέμα και πιστεύω ότι πρέπει να δημοσιευθεί, για να το γνωρίσουν οι αναγνώστες του περιοδικού και εις τις άλλος για πληρέστερη γνώση.

Παραθέτοντας αμέσως σε φωτοτυπία το άρθρο, όπως είναι στην εφημερίδα, πιστεύω ότι είναι λίαν ωφέλιμο, γραμμένο από τον διάσημο καθηγητή της χημείας, στο Παν/μιο Αθηνών. Α. Δαμβέργη και οπωσδήποτε εποικοδομητικό για τη θεραπεία διαφόρων δερματικών παθήσεων, οι οποίες δυστυχώς εξακολουθούν να ταλανίζουν τον άνθρωπο, όσο κι αν η επιστήμη ακάθεκτη προχωρεί.

Το άρθρο έχει ως εξής:

ΘΕΙΟΥΧΑ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΥΔΑΤΑ

ΕΝ ΚΟΝΙΤΣΗ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Διευθυνόμενα

υπό του Λουκά Δημαράτου, ιατρού

Η περίοδος αυτών κατά το ενεστώς έτος αρχεται από της 1ης Ιουνίου και λήγει την 15ην Σεπτεμβρίου.

Πρώτην ήδη φοράν τη 5 Απριλίου 1902 αναλυθέντα χημικώς υπό του Καθηγητού της Χημείας εν τω Εθνικώ Πανεπιστημίω Αθηνών κ. Α. Κ. Λαμβέργη ευρέθησαν περιέχοντα τα εξής συστατικά.

1000 γραμμάρια ύδατος περιέχουσι στερεά συστατικά.

Χλωριούχον νάτριο	0,4413	γραμ.
Χλωριούχον κάλλιον	0,1027	γραμ.
Θεικόν μαγνήσιον	0,0937	γραμ.
Θεικόν ασβέστιον	0,1914	γραμ.
Ανθρακικόν ασβέστιον	0,1386	γραμ.
Ανθρακικόν μαγνήσιον	0,0332	γραμ.
Πυριτικόν οξύ	0,0100	γραμ.
Οξειδίου του αργιλίου		
νιτρικόν οξύ, φωσφορικόν οξύ		
και οργανικά ουσία.	ίχνη	
Άθροισμα στερεών συστατικών	1,0213	γραμ.
Αερώδη συστατικά.		
Ηνωμένον ανθρακικόν οξύ	0,1364	γραμ.
Ελεύθερον ανθρακικόν οξύ	0,0349	γραμ.
Σύνολον ανθρακικού οξέος	0,1713	γραμ.
Υδροθειον	0,0151	γραμ.

Το ποσόν του υδροθείου το περιεχόμενον εντός 1000 γραμμαρίων ύδατος ισούται προς 10,42 κυβικά εκατοστόμετρα, υπολογιζόμενα εις θερμοκρασίαν 15ο ε. και βαρομετρικήν θλίψιν 0,760. Το δε ποσόν του ελεύθερου ανθρακικού οξέος το περιεχόμενον εντός 1000 γραμμαρίων ύδατος ισούται προς 17,93 κυβικά εκατοστόμετρα εν θερμοκρασία 15ο ε. και βαρομετρικήν θλίψιν 0,760.

Το ιαματικόν ύδωρ της Κονίτσης είναι θειούχον πλούσιον εις υδροθειον ενδεικνύμενον προς πόσιν τε και λούσιν επί χρονίων παθών του δέρματος και της βλενομεμβράνης των αναπνευστικών οργάνων, των χρονίων φαρυγγιτιδών, επί χρονίων ρευματισμών των άρθρων επί νευραλγιών, οσφυαλγιών και ισχιάδος, επί χοιραδώσεως και συφιλίδος, επί χρονίων τινών παθήσεων του ήπατος και της σπληνός, επί χρονίας μητρίτιδος ως και κατά των αιμορροαΐδων.

Α.Κ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

Για την αντιγραφή του κειμένου

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ

Φιλόλογος-ιστορικός

Η ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΤΟ ΜΟΛΥΒΔΟΣΚΕΠΑΣΤΟ ΚΑΙ Η ΟΜΩΝΥΜΗ ΜΑΧΗ ΤΗΣ 21/11/1940

Υπό του Υποστρατήγου εα ΙΩΑΝΝΗ ΔΑΦΝΗ

«Από αυτή την εσχατιά της πατρίδας στέλνουμε το μήνυμα ότι η οικονομική κρίση δεν θα εμποδίσει την αποφασιστικότητά μας να υπερασπίσουμε τα πάτρια εδάφη και να σταθούμε όρθιοι στις επάλξεις του έθνους μας». Αυτά είπε μεταξύ των άλλων ο κεντρικός ομιλητής της ημέρας, στον καθηδρικό Ι. Ναό των Αγίων Αποστόλων στο Μολυβδοσκεπάστο.

Δεν γνωρίζω εάν σε άλλους Δήμους της χώρας, η ημέρα των Ενόπλων Δυνάμεων να εορτάζεται σε ένα χωριό όπως στην προκειμένη περίπτωση που εορτάστηκε στο Μολυβδοσκεπάστο, αντί της έδρας του Δήμου Κόνιτσας και με την έννοια αυτή θερμά συγχαρητήρια ανήκουν στον Δήμαρχο Στρατηγό Α. Παπασπύρου, στον Δημ. Σύμβολο Ταγματάρχη Α. Λάκκα κεντρικό ομιλητή, που είχε και την επιμέλεια της εκδήλωσης, καθώς και σε όλα τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου για την εν λόγω απόφαση.

Στην εκδήλωση παρέστησαν:

Ο δήμαρχος Κονίτσης Αντιστράτηγος Α. Παπασπύρου μετά του προέδρου Δημοτικού Συμβουλίου, Αντιδημάρχου και συμβούλων Γ. Ρόμπολου, Γ. Καλλιντέρη, Α. Λάκκα, Κ. Παγανιά, Ν. Εξάρχου, ο Πρόεδρος Δ.Κ. Κόνιτσας Β. Αθανασόπουλος, εκπρόσωπος εφ. Αξ/κών Ιωαννίνων, ο Υποστράτηγος Ιωάννης Δάφ-

νης, ο Διοικητής 583 ΤΟ Αντισυνταγματάρχης Δ. Κατσάνος μετά του Υποδιοικητού Ταγματάρχου Μ. Ζυγούρη και αντιπροσωπειών Αξιωματικών και οπλιτών της Μονάδος, ο Διοικητής του ΤΕ Αντισυνταγματάρχης Ν. Ελευθέριος, ο Διοικητής του Αστυνομικού Τμήματος, Αστυνομικός Α. Καραμάνης, ο Πρόεδρος του χωριού Α. Νάκος μετά του δασκάλου Α. Ριστάνη και του προέδρου του Πολιτιστικού Συλλόγου Μ. Μάνη, μέλη οικογενείας του πεσόντος στη μάχη Λοχία Βασιλιά, ο Υπολοχαγός Γ. Δημόπουλος του Επιτελείου VIII ΜΠ, καθώς και πλήθος χωριανών μετ' εκπροσώπων των διπλων χωριών.

Το πρόγραμμα περιελάμβανε: πανηγυρική θεία λειτουργία πρωτοστατούντων του Πανοσιολογιότατου Αρχιμανδρίτη κ. Ιωήλ και του Αιδεσιμοτάτου Αποστόλου, δοξολογία, εκφώνηση του πανηγυρικού από τον δημοτικό σύμβολο ταγματάρχη Α. Λάκκα, επιμνημόσυνη δέηση και κατάθεση στεφάνων.

Ο Αρχιμανδρίτης κ. Ιωήλ ερμηνεύοντας την περικοπή του Ι. Ευαγγελίου για την συμπεριφορά των δύο αδελφών Μάρθας και Μαρίας είπε ότι οι επιλογές και η βούληση των ανθρώπων είναι θέμα των ιδίων, αλλά πρέπει να κινούνται σύμφωνα με τη θέληση του Θεού και, μνημονεύοντας ιδιαίτερως τις Ένοπλες Δυ-

νάμεις, έκανε μνεία στο ρητό «εάν θέλεις νάχεις ειρήνη πρέπει να ετοιμάζεσαι για πόλεμο».

Κατά την εκφώνηση του πανηγυρικού ο κ. Λάκκας έκανε σύντομη αναδρομή στο ιστορικό της Οργανώσεως τακτικού ελληνικού στρατού από το 1821 και μετά με πρώτη μονάδα αυτή του Δημητρίου Υψηλάντη, στη λειτούργια της ΣΣΕ από τον Καποδίστρια, στη συστηματική συγκρότηση μονάδων από το 1877 στην εξέλιξη των εξοπλισμών, στην περίληψη νικηφόρα πορεία των Βαλκανικών πολέμων 1912-13, στην προς πόλεμο προπαρασκευή από 1923, αναφέρθηκε στην παράλληλη λειτουργία Ναυτικού και Αεροπορίας, στη δράση των τριών κλάδων στον Β' ΠΠ και 10ετία 1940 μέχρι τις ημέρες μας που οι Ένοπλες Δυνάμεις

αποτελούν το καύχημα του Έθνους.

Ο έγκριτος ομιλητής έκανε μνεία της μάχης Μολυβδοσκεπάστου 21/11/1940 που διεξήχθη μεταξύ της προελαύνουσας II Ελληνικής Μεραρχίας του Στρατηγού Λάβδα και των αμυνομένων στα αντερείσματα της παρυφής του χωριού Ιταλών, στον αριστοτεχνικό ελιγμό της Μεραρχίας μας (υπερκέραση) από Δυτικά και στην απειλή εγκλωβισμού των Ιταλών, με αποτέλεσμα την άτακτη υποχώρηση αυτών, αλλά και στα θύματα από ελληνικής πλευράς τεσσάρων οπλιτών «που τιμούμε σήμερα».

Η συγκεκριμένη εκδήλωση πιστοποιεί για ακόμη μία φορά ότι οι ακριτικοί πληθυσμοί συνεχίζουν «να φυλάττουν Θερμοπύλες».

«Νέο αίμα» στο Δ.Σ. του Συλλόγου Αγίας Βαρβάρας

Η Γενική Συνέλευση του Συλλόγου Αγίας Βαρβάρας Κόνιτσας που διενεργήθηκε την Κυριακή 16 Νοεμβρίου ανέδειξε νέο Δ.Σ., με χαμηλό μέσο όρο ηλικίας, αλλά υψηλό αίσθημα ευθύνης και όρεξης. Μετά την πρώτη συνεδρίαση, αποφασίστηκε ομόφωνα η παρακάτω συγκρότηση του νέου Δ.Σ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΝΙΚΟΣ ΤΣΟΥΚΑΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΓΙΟΣ

ΤΑΜΙΑΣ: ΒΙΚΥ ΚΑΦΕΤΖΗ

ΤΑΜΙΑΣ: ΒΑΝΕΣΣΑ ΚΙΑΜΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΤΑΜΠΟΛΤΑΣ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΠΟΛΤΑΣ

ΜΕΛΟΣ: ΚΟΤΣΑΛΟΥ ΕΛΕΝΗ

Πρώτο και βασικό μέλημα των εκλεγμένων είναι να συσπειρώσει όλους τους Πλαβαλίτες, ενώ «ανέβηκε» και το site του Συλλόγου, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.plavali.com

Ένα βράδυ στο Λυκόμouro

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΜΠΟΥΝΑ

Τα σύνορα με την Αλβανία ήταν θεόκλειστα. Ακόμη επικρατούσε ο Χότζα. Ο Τάκης Ζδράβος έχει ένα τεράστιο κτήμα (δάσος) στο Λυκόμouro που το τέλος της έκτασης φθάνει μέχρι το Σαραντάπορο όπου και τα σύνορα... Στο κέντρο του κτήματος είχαν φτιάξει ένα σπίτι και πολλές φορές διανυκτέρευαν άφοβα, γιατί τότε δεν περνούσε ούτε κουνούπι. Ήταν ο συγχωρεμένος και αξέχαστος Μπάμπης Γεωργάτης, ο Ευάγγελος Μπούνας, ο Φώτης Ζαχαράκης, ο Ηρακλής Αναγνωστόπουλος, ο Γιάννης Ντάφλης κι εγώ. Ήταν χειμώνας. Ο καιρός βαρύς, φαινόταν ότι θα χιόνιζε. Αφήσαμε στην κορυφή τ' αυτοκίνητα και κατεβήκαμε με τα πόδια, φοβούμενοι από την κακοκαιρία που τότε ο δρόμος γίνεται απροσπέλαστος απο τροχοφόρα.

Τζάκι και δυο σόμπες μέσα, ήταν φούρνος. Βράδιασε και μπήκε μπρος το κουμάντο του Τάκη για ψήσιμο στο τζάκι. Παϊδάκια, μπριζόλες και λουκάνικα δίναν τόσο άρωμα που ξέφευγε αρκετά πιο πέρα από τα όρια του σπιτιού. Σαλατικά άφθονα. Ο Γιάννης Ντάφλης, που είχε κάποια δουλειά, μας ήρθε κατά τις έντεκα το βράδυ και μας βρήκε στο «τσακίρ-κέφι», αφού τα μεζεδάκια και το άφθονο τσίπουρο είχαν το λόγο.

Κυριαρχούσαν τα καλαμπούρια του Βαγγέλη και τα δάκρυα από τα γέλια, έτρεχαν σε όλους βροχή. Και τι δεν είπε το στόμα του!!! Πολλά απ' αυτά τα περιέ-

γραφα σε άλλα κείμενα-όπως τις ζαβολιές με γλυκά του σπιτιού του, τις τσουλήθρες με τη σκαφίδα πάνω στο χιόνι, ο γαΐδαρος, που φορτώθηκε το σαμάρι του, μια και κείνος ανταποκρίθηκε στο γκάρισμα μιας άγνωστης φιλενάδας του και το 'σκαγε, για το κόψτο αριστερά του Μήτσιου Ζαχαράκη, όταν περνούσε απέναντι μέσα στο ποτάμι τον γαΐδαρό του, το ξύλο που έφαγε ο Γιάννης Τζιάλλας από τη μάνα του όταν της είπε το ανέκδοτο με το «μπροστά και πίσω» του Αδάμ και της Εύας και τόσα άλλα-, αλλά όλο και μείναν μερικά, αφού είναι ακόμη ανεξάντλητος. Όσες φορές και ν' ακούσεις κάτι που είχε πει προηγούμενα, την κάθε φορά που το επαναλαμβάνει, προσθέτει κι άλλα και γίνεται ακόμη πιο χιουμοριστικό.

Όταν εμμείτο τον Νίκο Τζιάλλα, που έλεγε τον Απόστολο στην εκκλησία, τον έκανε ίδιο. Και ο Νίκος έλεγε τον Απόστολο σε κηδείες μόνο όταν εκείνος έφτιαχνε το κουτί του πεθαμένου. Όταν δε έφθανε στο τέλος, στην παράγραφο που λέει: «Τούτο γαρ ημίν λέγομεν εν λόγω Κυρίου, ότι ημεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας», εκείνο το «περιλειπόμενοι» το έλεγε με τόση λύπη, λες κι έκλαιγε. Το στόμα του ξαδέλφου δεν σταμάτησε όλη νύχτα - οι κοιλιές όλων πάλλονταν, πήγαιναν να κλατάρουν από τα γέλια. Έκανες να κοιμηθείς λίγο για να σπάσεις την νύστα,

κάτι θα'λεγε και καρ καρ τα γέλια. Πού ύπνος μετά! Ζέστη αφόρητη. Ο Μπάμπης ξάπλωσε ανάμεσα στο τζάκι και στη σόμπα, σ' ένα ντιβάνι εκστρατείας. Είχε βγάλει τα ρούχα από τη μέση και πάνω κι ο ιδρώτας από την κάψα του έτρεχε ποτάμι. Έμεινε εκεί αδιαμαρτύρητα. Πιο ήρεμο και πράο άνθρωπο δεν έχω γνωρίσει. Κοντεύει χρόνος από το χαμό του κι έφυγε απότομα και γρήγορα. Όλοι μας τον θυμόμαστε με αγάπη. Από τα μεσάνυχτα και μετά άρχισε να χιονίζει.

Άκρα πουςία. Οι νιφάδες είχαν καλύψει τα δέντρα, που μόνο λαμπάκια τους έλειπαν, για να γίνουν χριστουγεννιάτικα. Τα σκυλιά, που είχαν φέρει για να κυνηγήσουν το πρβί, ο Μπάμπης, ο Βαγγέλης κι άλλα δυο που είχε μονίμως εκεί ο Τάκης, είχαν κουρνιάσει μερικά κάτω απ' τη βεράντα του σπιτιού κι άλλα σε ξύλινα κουτάκια. Πού και πού αλυχτούσαν, ίσως κάποιο 'ζουλάπι' που περνούσε και το παίρναν χαμπάρι. Τα βαθιά χαράματα που δεν ξυπνήσαμε, αφού δεν είχαμε, όπως προανέφερα, κοιμηθεί, αντικρίσαμε ένα τοπίο σπάνιας ομορφιάς.

Λες και έβλεπες έναν πίνακα απ' αυτούς που ζωγραφίζουν άνθρωποι ταλαντούχοι με το στόμα ή, όπως προσφατά έβλεπα στην τηλεόραση, με τα πόδια. Οι

κυνηγοί, που ήταν βέβαιοι για τ' αποτελέσματά τους, γύρισαν άπρακτοι. Και δικαίως με τέτοιον καιρό. Κατά το μεσημέρι φάγαμε τα περισσεύματα και καταναλώσαμε το υπόλοιπο τσίπουρο.

Νυσταγμένοι ξεκινήσαμε για Κόνιτσα, ασφαλίζοντας το σπίτι από κάθε άποψη.

Το χιόνι είχε σταματήσει αλλά το κρύο χοντρό. Οι ανάσες μας, άφηναν μικρά συννεφάκια και τα πόδια τ' αποτυπώματα των παπουτσιών πάνω στα χιόνια του ανηφορικού δρόμου. Μπήκαμε κάποτε στ' αυτοκίνητα και επιστρέψαμε, γοπευμένοι από την ομορφιά του τοπίου και τις απίθανες ώρες που περάσαμε όλοι μας. Η φιλοξενία του Τάκη μας σκλάβωσε. Αυτός ο άνθρωπος αισθάνεται ευχαρίστηση, όταν δίνει απλόχερα όχι μόνο σε φίλους αλλά και σε απλούς γνωστούς, ακόμη και σε αγνώστους. Όταν μετέπειτα άνοιξαν τα σύνορα με την Αλβανία, του το κάναν 'λίμπα'. Δεν άφησαν τίποτα. Η αγάπη του όμως για εκείνο το κτήμα τον ώθησε να το ξαναφτιάξει. Και παρά τον φόβο που υπήρχε, ο Τάκης που δεν ξέρει τι θα πει φόβος, πήγαινε και διανυκτέρευε εκεί. Ατρόμητος ο Τάκης, που έτσι θα είναι πάντα, αφού αυτή είναι η φκιασιά του.

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. ΚΟΝΙΤΣΑ, (Ιστορία και Πολιτισμός) Τρίτη έκδοση.
2. ΠΑΖΑΡΙΟΥ ΑΝΑΤΟΜΗ (Πολιτισμική Μαρτυρία) Εκδόσεις ΡΟΕΣ, «Οι Ηπειρώτες» β' έκδοση.
3. «Κι οι αργαλειοί δε δούλεψαν» εκδ. Ζαχαράκη Αθήνα. Τηλ. 210 8834329

ΚΟΝΙΤΣΑ. Βιβλιοπωλείο ΕΛΕΝΗ ΚΥΡΙΤΣΗ ΤΗΛ. 26550 22434

Διατροφή κατοίκων Πληκατίου τα παλιά χρόνια και σήμερα

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Θ. ΖΙΩΓΑΣ

Τα παλιά χρόνια βάση της διατροφής ήταν το ψωμί. Τα χρόνια εκείνα στις περισσότερες οικογένειες ήταν από βρίζα. Αργότερα ήταν βρίζα ανάμεικτη με σιτάρι, αργότερα κυριαρχούσε το σιτάρι και το καλαμπόκι. Από το καλαμπόκι τότε και σήμερα κάνανε την πίτα (πισπιλίτα) αλλά και το κατσαμάκι. Κάθε οικογένεια είχε το φούρνο της. Ζύμωναν μια φορά την εβδομάδα. Ο φούρνος πυρώνονταν με ξύλα.

Τα φαγητά ήταν: Η φασολάδα, οι φακές, τα πράσα, κρεμμύδια, τα αυγά, το ξυνόγαλο (Γάλα). Αργότερα προστέθη-

καν τα μακαρόνια και το κριθαράκι. Το βούτυρο χρησιμοποιούνταν περισσότερο από το λάδι επειδή το βούτυρο ήταν δική τους παραγωγή.

Η κοινή πίτα που την κάναν μια φορά την εβδομάδα ήταν το διακρόναρ. Άλλη ήταν το μπιρέκι. Αυτή γινόταν σε μεγάλες γιορτές. Μπιρέκι κάνανε και με ψημένα ελαφρά φύλλα πάνω στο σιάτσι. Άλλη ήταν το ρεθανίκι. Άνοιγαν λεπτά ξεχωριστά φύλλα. Τα σούφρωναν, τα κάνανε μακρινές πλεξούδες το κάθε φύλλο. Ήταν και τα μπρούστολα, μικρά ρεθανίκια με μια ή δύο πλεξούδες, αυτά τα έκα-

Το χωριό Πληκάτι

ναν την πρωτοχρονιά οι μανάδες και τα στέλναν στις παντρεμένες κόρες-νιόπατρες. Πίτα μπιρεκιού κάνανε και για τις βραδιές παρηγοριάς μετά την κηδεία νεκρού.

Άλλα φαγητά ήταν τα πέταυλα (φύλλα).

Ανοίγονταν φύλλα ζυμωμένα με γάλα και αυγά το καλοκαίρι, τα ψήναν στις αυλές.

Οι τσουκνίδες (λιάκρα) τις μάζευαν την άνοιξη τέλος Απριλίου αρχές Μαΐου στους κήπους χωράφια τρυφερές. Στο χωριό κάνανε τουρσιά από λάχανα, πιπεριές ωμές ή ψημένες ντομάτες πράσινες, αγγούρια. Το τυρί το αγόραζαν και από τους βλάχους, που έρχονταν τα καλοκαίρια σε βοσκοτόπια του Γράμμου, όπως θυμάμαι τους Πιπούληδες. Το βούτυρο το βγάζαν από τα οικόσιτά τους από κατσίκες, πρόβατα και αγελάδες. Αφού το βράζαν το βάζαν σε πάνινη άσπρη σακούλα, στράγγιζαν τα νερά και έμενε η γκίζα. Την πίτα την είχαν ολοκληρωμένο φαγητό και την συνόδευαν μόνο με το ξυνόγαλο.

Συνηθέστατο φαί ήταν οι πατάτες, γιαχνί, τηγανητές και ψητές στη χόβολη. Τα χρόνια της πείνας τις ξυμώνανε με λίγο αλεύρι και έκαναν ψωμιά (θυμάμαι τη μάνα μου). Για τις κολοκυθόπιτες καλλιεργούσαν ειδικές κολοκύθες, μεγάλες σαν καρπούζια.

Γλυκά κάνανε από βύσσина, βατόμουρα που τα μάζευαν στο δάσος. Καφέ ανάμκτο με κριθάρι ή ρεβύθι.

Το αγόραζαν σπυρί και το ψέναν στο κεμπάπι.

Το τσάι ήταν το βουνίσιο από το Γράμμο.

Λαγγίτες (πέτουλα) στο τηγάνι ή στο σάτσι.

Τις λαγγίτες τις κάνανε απο κουρκούτι αλεύρι σπαριού.

Τα πέτουλα στο σάτσι ήταν κουρκούτι απο σπαρίσιο αλεύρι, το ρίχναν στο κατακάθαρο καμένο σάτσι άνοιγαν το κυλό με ξύλινη κουτάλα.

Λουκάνικα (κιλοφάτσε) τα έφτιαχναν οι ίδιες νοικοκυρές που τα στέγνωναν το χειμώνα κρεμασμένα σε χοντρή βέργα στο ταβάνι του δωματίου, που έκαιγε η σόμπα.

Τα κρέατα ήταν λίγα, κυρίως μόνο στις μεγάλες γιορτές, Πάσχα, Χριστούγεννα, 15 Αύγουστος, κυρίως το φθινόπωρο σφάζαν στέρφες γίδες ή πρόβατα, αρσενικά κατσίκια, αρνιά ή μοσχάρια.

Τα πασιώναν στα καδιά ή τα στεγνώναν σε φέτες κρέμοντάς τες όπως και τα λουκάνικα στα δωμάτια.

Τα μαγείρευαν τον χειμώνα. Βέβαια σφάζαν και κότες και κοτόπουλα.

Καλή όρεξη στους Πληκαδίτες.

Φίλε του περιοδικού μας για Θυμήσου,
έστειλες τη συνδρομή σου;

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΤΖΙΟΜΑΚΑΣ

Το χειροκρότημα έντονο, αποθέωση για τους νθοποιούς και κραυγές από τις κερκίδες του αρχαίου θεάτρου. Τα φώτα άναψαν για τα καλά και το πολύχρωμο τσούρμιο των θεατών εγκαταλείπει είτε νωχελικά είτε βιαστικά το πέτρινο αρχαίο θέατρο. Λίγα λεπτά της ώρας είναι αρκετά για να επανέλθει ο μαγικός αυτός χώρος στην προηγούμενη γαλήνη του. Τα κάθε είδους ερπετά θα αρχίσουν και πάλι να συνδιαλέγονται μεταξύ τους ανάμεσα στα χορτάρια και στις αιωνόβιες πέτρες, κάποια ξεχασμένα τσιτζίκια θα ξαναρχίσουν την μινιμαλιστική μουσική τους και οι πέτρες στις κερκίδες θα αρχίσουν να βγάζουν την κάθε είδους ενέργεια που διοχετεύτηκε πάνω τους από τον κάθε θεατή.

Ο αέρας παρόλο που είναι Σάββατο Ιουλίου θα εμφανιστεί και πάλι για να ισορροπήσει τα πάντα στο κοίλο του θεάτρου, να κουνήσει έστω και λίγο τα φύλλα των δέντρων στις παρυφές του θεάτρου και θα ζωντανέψει για άλλη μια φορά μέσα στους αιώνες τα πεύκα που τόσα χρόνια αποτελούν τους βασικούς πρωταγωνιστές κάθε παράστασης.

Η Επίδαυρος γίνεται μαγική για εκείνους που έχουν την τύχη και την κατάρα ταυτόχρονα να ζήσουν αυτές τις μυστηριακές στιγμές όπου το θέατρο ενσωματώνεται και πάλι στο περιβάλλον του, όπου η γαλήνη επιστρέφει και σου θυμίζει ακούραστα ότι είναι εκεί σε αυτή την

τοποθεσία για πολλούς αιώνες και ότι απλά είναι αναπόσπαστο κομμάτι του τοπίου, του καλοκαιριού, των πουλιών, της νύχτας, των δέντρων, του χώματος και των βουνών τριγύρω.

Είναι το μέρος όπου το σώμα σου, το μυαλό σου ηρεμούν και δένουν αρμονικά με την αύρα που υπάρχει γύρω. Νιώθεις αυτόβουλα το σώμα και το μυαλό να αδειάζουν όλες τις άχρηστες σκέψεις και διαθέσεις και να γαληνεύουν τουλάχιστον για όσο είσαι εκεί. Δεν χρειάζεται να προσπαθήσεις για οτιδήποτε, απλά αφήνεις το γύρω σου να μπει μέσα σου και να σε ισοπεδώσει για να σου δείξει ότι ο εαυτός σου δεν είναι το κέντρο του κόσμου, ότι εσύ δεν είσαι τα πάντα, απλά είσαι ένα κομμάτι του πάζλ, όπου επιζητάς εναγώνια το δέσιμο με άλλα κομμάτια για να φτιάξεις μια εικόνα.

Αυτό το μέρος είναι εκεί για να σου τονίσει κακομοίρη, ότι όλες αυτές τις πέτρες τις πάτησαν άπειροι πριν από σένα και θα τις πατήσουν άλλοι τόσοι αργότερα. Γειώσου λοιπόν ανθρωπάκο και μνησέ τα μέσα σου μην αιθεροβατείς και μην έχεις μεγάλη ιδέα για σένα. Απλά στάσου εκεί στο κέντρο της ορχήστρας και βγάλε μια κραυγή, αυτή η κραυγή θα ακουστεί σε κάθε κερκίδα με την ίδια ένταση και ταυτόχρονα θα την ακούσεις και εσύ, έτσι απλά γιατί ό,τι κάνεις είναι ορατό παντού και πάντα επιστρέφει σε σένα...

ΕΙΣΟΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ 2014

Είχα πάρα πολλά χρόνια να παρευρεθώ στον εορτασμό των Εισοδίων της Θεοτόκου, στην ομώνυμη Ιερά Μονή στο Μοναστήρι. Κι' αν δεν το κατάφερνα ούτε φέτος θα είχα απωλέσει μια μοναδική εμπειρία.

Ο εσπερινός κυριαρχούνταν από βαθιά κατάνυξη των 150 και πλέον προσκυνητών και χωριανών, που με απέραντη ευλάβεια προσήλθαν να προσκυνήσουν και να προσευχηθούν στην Παναγιά μας για ό,τι είχε ανάγκη ο καθένας.

Ανήμερα συνέρρευσε ακόμα μεγαλύτερος αριθμός προσκυνητών από όλη την επαρχία, που με περίσσεια πίστη κατέθεσαν το σεβασμό τους και την αγάπη τους στην Παναγιά μας.

Σ' αυτή τη μεγάλη προσέλευση αποφασιστικό ρόλο έπαιξαν και οι πολύ καλές καιρικές συνθήκες που επικράτησαν το διήμερο του εορτασμού.

Μεγαλοπρεπής η Θεία Λειτουργία που τέλεσε ο σεβασμιότατος μητροπολίτης Κόνιτσας κ. Ανδρέας, μαζί με τους 6 συλλειτουργούς ιερείς.

Μας χαροποίησε ιδιαίτερα η προσέλευση του δημάρχου Κόνιτσας κ. Παπασπύρου την παραμονή στον εσπερινό, αλλά και του πρώην

δημάρχου και φίλου του χωριού μας κ. Χατζηφραιμίδα ανήμερα της εορτής.

Μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας και το καθιερωμένο κέρασμα προς το εκκλησίασμα, παρατέθηκε γεύμα προς όλους τους προσκυνητές προσφορά της Ιεράς Μονής.

Συγκινητική η προσφορά των εθελοντών ανδρών και γυναικών από την Κόνιτσα και το Μοναστήρι που χωρίς τη δική τους βοήθεια δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η μεγαλοπρεπής γιορτή. Τους ευχαριστούμε θερμά.

Στο σημείο αυτό δεν θα μπορούσα να μην εξάρω την υπερπροσπάθεια της οικογένειας του κ. Γεωργίου Βέργου και του μοναχού Αρσένιου που είχαν το συντονισμό του όλου εγχειρήματος.

Ο σεβασμιότατος συνεχάρη όλους όσους συνέβαλαν στον μεγαλοπρεπή εορτασμό και υποσχέθηκε να συνδράμει στο μέτρο των δυνατοτήτων του την προσπάθεια ανάδειξης και διάδοσης του έργου της Ιεράς Μονής.

Η Παναγιά ας βοηθάει όλους τους συντελεστές και του χρόνου να μας αξιώσει να είμαστε άλλοι τόσοι να υμνήσουμε το μεγαλείο της.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

«Νόστιμον ήμαρ»

Μακρινές ξεχασμένες μνήμες
γεννάει αυτός ο τόπος
στη σκιά της Γκαμήλας
δίπλα στον Αώο

ασπρόμαυρες εικόνες
με τη βοή του νερού
και του αέρα
μονάχα

ήλιος λαμπρός
στις χιονισμένες βουνοκορφές
ζεσταίνει την ψυχή μου

σαν να μην έφυγα ποτέ

γυρνάω πάλι πίσω
τη χαραμάδα που βαθαίνει
για να κλείσω
να σκιάζω την αρκούδα
πούρχεται στην αυλή μου
τη νύχτα πεινασμένη
τα κρέατα να ψήσω
και τις πίτες
τα ζώα να ταΐσω
με την κακιά γειτόνισσα
να μη ξαναμιλήσω

τόσες δουλειές ακάμωτες
και φεύγω πάλι

Πασχάλη Αγνή

Επίκαιρο

Γεώργιος Σουρής (1853-1919)

Ποιός είδε κράτος λιγοστό
σ' όλη τη γη μοναδικό,
εκατό να εξοδεύει
και πενήντα να μαζεύει:
Να τρέφει όλους τους αργούς,
νά'χει επτά Πρωθυπουργούς,

Κλέφτες φτωχοί και άρχοντες με άμαξες και άτια,
κλέφτες χωρίς μια πήχυ γη και κλέφτες με παλάτια,
ο ένας κλέβει όρνιθες και σκάφες για ψωμί
ο άλλος το έθνος σύσσωμο για πλούτη και τιμή.

Όλα σ' αυτή τη γη μασκαρευτήκαν
ονείρατα, ελπίδες και σκοποί,

ταμείο δίχως χρήματα
και δόξης τόσα μνήματα:
Νά'χει κλητήρες για φρουρά
και να σε κλέβουν φανερά,
κι ενώ αυτοί σε κλέβουνε
τον κλέφτη να γυρεύουνε;

—οι μούρες μας μουτσούνες εγινήκαν
δεν ξέρουμε τι λέγεται ντροπή.....

Η αξιοπιστία και η ασυνέπεια των πολιτικών

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΠ. ΖΑΝΗΣ

Ο ελληνικός λαός για πολλά χρόνια τώρα βιώνει κατά τον πιο τραγικό τρόπο την αναξιοπιστία και την ασυνέπεια των πολιτικών που κυβέρνησαν και συνεχίζουν να κυβερνούν τη χώρα.

Οι πολιτικοί που τους εμπιστευτήκαμε με την ψήφο μας μας βομβαρδίζουν συνεχώς με λόγια κενά περιεχομένου.

Μιλάνε για τη σωτηρία της Πατρίδας και ξεπουλάνε έναντι πινακίου φακής «τα ασημικά και τα χρυσαφικά».

Μιλάνε πάντα για το συμφέρον του λαού και εξυπηρετούν τους τοκογλύφους.

Μιλάνε για την καταπολέμηση της ανεργίας και οι επιχειρήσεις κλείνουν απολύοντας κατά εκατοντάδες τους εργαζόμενους.

Μιλάνε για ανάπτυξη και ανάπτυξη δεν βλέπουμε.

Μιλάνε για εξάλειψη της διαφθοράς και έχουμε συγκάλυψη και ατιμωρησία.

Μιλάνε για διασφάλιση της υγείας του λαού και έχουμε κλείσιμο νοσοκομείων και έλλειψη αναγκαίου προσωπικού.

Μιλάνε για εκσυγχρονισμό και βελτίωση της παρεχόμενης παιδείας και έχουμε κλείσιμο και συγχωνεύσεις σχολείων.

Μιλάνε για αξιοκρατία στην επάνδρωση της κρατικής μηχανής και των διαφόρων Υπηρεσιών και έχουμε μέρι-

μνα για τα δικά τους παιδιά.

Η πιστοποίηση της αλήθειας είναι εύκολη.

Αυτοί όλοι που μας κυβερνούν αποδεικνύονται αναξιόπιστοι και ανεπαρκείς. Είναι αδίστακτοι στην λήψη μέτρων που καταδικάζουν το λαό στην εξαθλίωση. Είναι ιδιοτελείς γιατί προτάσσουν έναντι του γενικού συμφέροντος το προσωπικό.

Είναι επιρρεπείς στις δολιότητες και τις συναλλαγές για την εξασφάλιση της νομής της εξουσίας.

Είναι επίορκοι στην εκτέλεση των καθηκόντων τους αφού δεν τηρούν τους Νόμους και το Σύνταγμα ως έχουν ηθική και πατριωτική υποχρέωση.

Ως πολίτες είμαστε υπεύθυνοι γιατί τους ανεχόμαστε και δεν αντιστεκόμαστε σθεναρά και διαρκώς με κάθε τρόπο και μέσο.

Πώς να εμπιστευτούμε βουλευτές που περιφέρονται από κόμμα σε κόμμα με γνώμονα την πολιτική τους επιβίωση;

Ποιά εκέγγυα σοβαρότητας και προσήκοντος ήθους μας παρέχουν;

Η κόπρος του Αυγεία, όπου υπάρχει, πρέπει να καθαρίσει και η Ελλάδα να σταθεί όρθια μαχόμενη για μια αξιοπρεπή πορεία προς το μέλλον, συντονίζοντας τα βήματά της με όλους τους αδικημένους και εξεγερμένους, όπου γης.

Εκδήλωση στη Βίγλα

Όπως κάθε χρόνο έγινε κι εφέτος στη Βίγλα Γεροπλατάνου το καθιερωμένο μνημόσυνο για τους πεσόντες του Ελληνικού Στρατού το Νοέμβριο του 1940.

Στις 30/11 έφτασαν από το Αγρίνιο συγγενείς και κάτοικοι από την Αιτωλοακαρνανία με έξι πούλμαν για να τιμήσουν τους άνδρες του 2/39 και 3/39 συντάγματος που ήταν συμπατριώτες τους.

Αυτοί μετά τις πεισματώδεις μάχες της Γκραμπάλας που υποστηριζόταν από Ηπειρώτες, επετέθηκαν κατά των Ιταλών και στις 16-17 Νοέμβρη του '40 κατέλαβαν τα γύρω από τη Βίγλα υψώματα "Τζιούφα Ράχη", "Κεφαλοβουλγάρα", Μαυροβούνι, το ένα μετά το άλλο πιέζοντας τους Ιταλούς να υποχωρούν προς τα σύνορα.

Ήταν η μεγαλειώδης νίκη του Στρατού μας που μαζί με την κατατρόπωση της επίλεκτης ιταλικής μεραρχίας "Τζούλια" στην Πίνδο και την αντίσταση στη Θεσπρωτία έφεραν τη νίκη του Στρατού μας κατά των εισβολέων. Το τίμημα αυτών των τελευταίων επιθέσεων του Στρατού μας ήταν πάνω από 40 νεκροί Αιτωλοακαρνανίτες.

Την εκδήλωση τίμησε άνημα διμοιρίας Στρατού και ομάδα μουσικής μπάντας. Παρευρέθηκαν οι Πολιτικές και Στρατιωτικές Αρχές και πρώτος απηύθυνε χαιρετισμό ο Δήμαρχος Αγρινίου Γ. Παπαναστασίου κλείνοντας με τη φράση ότι: "πρέπει να έχουμε πάντα άγρυπνη την εθνική μας μνήμη".

Κατόπιν χαιρέτησε με λίγα λόγια ο πρόεδρος Αποστράτων Αγρινίου. Ο κύριος ομιλητής, Σπ. Τσίγκας (απόγονος του ηρωικού ανθ/γού Α. Τσίγκα που έπεσε στη Βίγλα) εξιστόρησε τα γεγονότα εκείνης της εποχής για τη μάχη της Γκραμπάλας και τις τελευ-

ταίες επιθέσεις του Στρατού μας στα γύρω υψώματα. Στεφάνια κατέθεσαν οι εκπρόσωποι Πολιτ. και Στρ. Αρχών, Σύλλογοι κ.λ. Εκτός από τον Δήμαρχο Αγρινίου, παρευρέθη και ο Δήμαρχος Πωγωνίου κ. Κ. Καψάλης.

Στην επιμνημόσυνη Δέηση ο πανοσιολογιότατος Αρχιμ. Ιωήλ της Μητρόπολης Κόνιτσας αντικατέστησε τον σεβ. Μητροπολίτη Ανδρέα που απουσίαζε.

Είναι αδιέπαινος ο Δήμος Αγρινίου ο οποίος κάθε χρόνο τιμάει τα παλικάρια που έπεσαν για την πατρίδα. Νομίζουμε ότι και η Πολιτεία πρέπει να κάνει το χρέος της βάζοντας στα σχολεία τη νεότερη ιστορία μας για την εξύψωση του φρονήματος, ώστε να βλέπουμε περισσότερους νέους να συμμετέχουν σε τέτοιες εκδηλώσεις Μνήμης.

Σ.Τ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Βροχές είχαμε το πρώτο δεκαήμερο του Νοέμβρη.

- Αν κι εφέτος δεν πήγε τόσο καλά η σταφυλοπαραγωγή, δούλεψαν και πάλι τα ρακοκάνα για την παραγωγή του παραδοσιακού τσίπουρου.

- Στις 21 Νοεμβρίου από το Δήμο Κόνιτσας πραγματοποιήθηκε στη Μολυβδο-σκέπαστη εκδήλωση με την ευκαιρία της Γιορτής των Ενόπλων Δυνάμεων. Τελέστηκε Δοξολογία στο Ναό των Αγ. Αποστόλων Παυλου και Πέτρου. Συμβούλοι αρκετός κόσμος και αντιπροσωπεία Πολιτισ. Συλλόγου από την Λιβαδειά που τίμησε τους νεκρούς συμπατριώτες οι οποίοι έπεσαν ηρωικά στις μάχες με τους υποχωρούντες Ιταλούς το 1940. Έγινε κατάθεση από Αρχές και Συλ-

λόγους. Σύντομη αναφορά στην ιστορία του Ελλ. Στρατού από το 1832 μέχρι σήμερα έκανε ο Δημ. Σύμβουλος Αθαν. Λάκκας.

Στο τέλος έγινε Δεξίωση για τους παρευρισκόμενους.

- Διαρρήξεις από αγνώστους έγιναν σε μερικά σπίτια στο Αηδονοχώρι.

- Με ανοιξιάτικο καιρό μας αποχαιρέτησε ο Νοέμβρης κι αυτό το λίγο χιόνι που είχε σκεπάσει τις ψηλές βουνοκορφές εξαφανίστηκε.

- Με τις ίδιες καιρικές συνθήκες άρχισε και το πρώτο δεκαήμερο ο Δεκέμβρης.

- Ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Πυρσογιαννικών πραγματοποίησε το ετήσιο αντάμωμα στη Στέγη Πυρσογιαννικών (Ζήνωνος 27) Αθήνα, όπου, μεταξύ των άλλων, συζητήθηκαν και θέματα τα οποία αφορούν το Σύλλογο και το χωριό τους.

- Από την 1/12 ξεκίνησε η λειτουργία Μουσικής Μπάντας του Δήμου με την εγγραφή αρκετών συμπολιτών μας.

- Στις 10/12 στο Αναγνωστήριο της Δημ. Βιβλιοθήκης πραγματοποιήθηκε εκδήλωση με αφήγηση οπτικοακουστικού υλικού για τα διηγήματα του Αλ. Παπαδιαμάντη «Ο έρωτας στα χιόνια» και «Τα Χριστούγεννα του τεμπέλη». Προλόγισε η φιλόλογος κ. Τσούβαλη.

- Στις 12/12 η Κοινωφελής επιχείρηση του Δήμου διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα: «Καρδιοαναπνευστική ανάληψη και πρόληψη ιατρικών παθήσεων» στην αίθουσα του Δημαρχείου. Τα θέματα ανέπτυξαν: εκπρόσωποι της Ελληνικής Καρδιολογικής Εταιρείας, και των Ιατρικών Συλλόγων Αθηνών και Ιωαννίνων και οι παρευρισκόμενοι τα παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον. Στο τέλος μοιράστηκαν δωρεάν και βιβλία-

ράκια πρόληψης (οικογ. Σύμβουλος).

- Με φωτογραφίες από τοπία και κοινωνικές εκδηλώσεις των χωριών τους κυκλοφόρησαν κι εφέτος τα ημερολόγια τους οι Αδ/ττες Δροσοπηγιωτών και Λαγκαδιωτών. Ευτυχώς, που και σ' αυτούς τους δύσκολους καιρούς, υπάρχουν κάποιες Αδ/ττες και Σύλλογοι με πολύ ενδιαφέρον και αγάπη για τον τόπο που γεννήθηκαν και προσπαθούν να τον κρατήσουν ζωντανό.

Με βροχές τις τελευταίες μέρες και χιόνια στα βουνά μας αποχαιρέτησε ο Δεκέμβρης και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς ισχυροί άνεμοι με πώση της θερμοκρασίας δημιούργησαν αρκετά προβλήματα σε όλη την περιοχή μας καθώς και στα Γιάννινα.

Συγχαρητήρια

Το Δ.Σ. της Αδ/τας Λαγκαδιωτών Κόνιτσας συγχαίρει την Αλεξάνδρα Γ. Κοτολούλη (κόρη του προέδρου της Αδ/τας Δροσοπηγιωτών) για την εισαγωγή της στο Δικαστικό Σώμα. Της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και να απονέμει πάντα το Δίκαιον.

ΣΧΟΛΙΑ

Κατά διαστήματα έχουμε στα χωριά μας αλλά και σε άλλες περιοχές όπως το Ζαγόρι και άλλου επισκέψεις από αρκούδες που μπαίνουν σε κήπους ή μελισσοκομεία. Αυτό βέβαια είναι ένα πρόβλημα αλλά δε νομίζουμε ότι μπορεί να λυθεί, παραβιάζοντας το δικαίωμα της συνύπαρξης μέσα στο ζωικό βασίλειο.

Αν εξαφανίσουμε όλη την πανίδα, θα μπορέσει ο άνθρωπος να ζήσει φυσιολογικά πάνω στον πλανήτη; Νομίζουμε ότι για τη διατήρηση της ισορροπίας στη φύση ευθύνεται ο άνθρωπος που με την απληστία

του και την αλαζονική συμπεριφορά του φέρνεται σαν δικτάτορας.

Όλα τα ζώα αγωνίζονται για την εξασφάλιση της τροφής τους και τη διαίωσιν του είδους.

Με την εκμετάλλευση των πάντων από τον άνθρωπο όλο και περιορίζεται ο ζωτικός τους χώρος, επόμενο λοιπόν, είναι να βλέπουμε κοντά στα σπίτια μας αλεπούδες, αρκούδες κ.λ.π.

Ένα οργανωμένο κράτος μπορεί να βρίσκει λύσεις για όλα. Και στην προκειμένη περίπτωση ας κάνει δεντροφυτεύσεις με άγρια καρποφόρα δέντρα στους χώρους που ζουν τα αγρίμια ώστε να βρίσκουν εκεί τροφή και να μην είναι υποχρεωμένα να διανύουν δεκάδες χιλιόμετρα προς εύρεση τροφής. Όσοι να καρπίσουν τα δέντρα ας ρίχνουν οι υπηρεσίες της πολιτείας με ελικόπτερα σ' αυτούς τους χώρους φρούτα και λαχανικά, αντί να τα πετάνε στις χωματερές.

Σ.Τ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γεννήσεις

Στις 18/11 ο Βασίλης Κυρτζόγλου και η Ευπραξία Κιτσάτη απόκτησαν αγοράκι στην Κόνιτσα.

Βαπτίσεις

Στις 7/7 βαπτίστηκε στην Αθήνα το εγγονάκι του Γεωργίου Τσαρτσάλη. Όνομα: Γεώργιος.

- Στις 9/11/2014 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η Φωτεινή Βάρνα του Ιωάννη.

11 pt Απεβίωσαν

Στις 26/10 η Αναστασία Μουρεχίδου, ετών 94, στην Κόνιτσα.

- Στις 26/10 η Λευκοθέα Κεφάλια, ετών

72, στην Ηλιόρραχη.

- Στις 29/10 ο Γεώργιος Σγούρος, ετών 85, στα Άρματα.

- Στις 31/10 ο Ηλίας Βάσιος, ετών 69 στην Αγ. Παρασκευή.

- Στις 7/11 η Βασιλική Δάφνη, ετών 85 στη Μολυβδοσκεπάστη.

- Στις 11/11 ο Φρίξος Βανούσης από το Αηδονοχώρι.

- Στις 18/11 ο Βασίλειος Παπαχαρίσης, ετών 87, στο Νικάνορα.

- Στις 21/11 ο Ιερ. Άγγελος Σκίρτας, ετών 91 στις Πάδες.

- Την 1/12 η Χρυσάνθη Γκούντα, ετών 91 στην Κλειδωνιά.

- Στις 4/12 η Σοφία Βλάχου, ετών 90, στην Πυρσόγιαννη.

- Στις 7/12 ο Χαράλαμπος Λέτσιος, ετών 92, στη Μόλισσα.

- Στις 9/12 η Ουρανία Ζήση, ετών 78, στο Μάτι.

- Στις 11/12 η Βασιλική Σπέλλα, ετών 94, στη Δροσοπηγή.

- Στις 14/12 ο Παύλος Μάντζιος, ετών 70, στην Ηλιόρραχη.

- Στις 14/12 η Σοφία Σπανού, ετών 90, στην Πηγή.

- Στις 14/12 η Βασιλική Σδούκου, ετών 68, στο Κεφαλοχώρι.

- Στις 19/12 η Δήμητρα Δήσιου 84 ετών, στην Αθήνα.

- Στις 22/12 η Αγγελική Στέφου, ετών 80, στην Καλλιθέα.

- Στις 26/12 ο Εζνεπίδης Ραφαήλ, ετών 96, στην Κόνιτσα.

- Στις 26/12 ο Αντώνιος Αντώνιος στο Μάτι.

- Στις 29/12 ο Αθανασίου Βασ., ετών 84, στην Κόνιτσα.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΣΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΣΤΟ ΓΕΡΟΝΤΑ ΠΑΥΛΟ ΖΗΣΑΚΗ

«Τί τὸ ὀρώμενον δέαμα; Τίς ἡ θλιβερά αὕτη συνάδρουνος ἥς προΐσταται ὁ σεβάσμιος ποιμενάρχης μας, τῆς χορείας τοῦ ἱεροῦ κλήρου; Τίς οὗτος ὁ προκείμενος νεκρός; Φοβερόν καὶ παράδοξον μυστήριον σήμεριον ἐνεργούμενον καθοράται»

Σεβασμιώτατε πάτερ και Δέσποτα, αγαπητοί και σεβαστοί πατέρες, οσιώτατοι μοναχοί και μοναχές, αγαπητοί εν Χριστῷ αδελφοί, ὅλοι εμεῖς που κυκλώνουμε το σεπτό σκῆνωμα του προκεκοιμημένου αδελφού μας... δεν σας κρύβω, ὅτι αισθάνομαι βαρειά την ευθύνη στους ασθενείς μου ὡμους και φτωχά τα λόγια μου, ὥστε να μπορέσω να αρθρώσω λόγο για το πνευματικό αὐτο κεφάλαιο της Εκκλησίας, το οποίον φέρει το ὄνομα πατῆρ Παῦλος Λαυριώτης. Πιστεύω, ὅτι ὅποιοι λόγοι και αν εκφωνηθούν, κατά την ιερή αὐτή στιγμή, θα παραμείνουν φτωχοί προκειμένου να περιγράψουν τις ἐνδόμυχες σκέψεις και τα ανείπωτα συναισθήματα που βιώνουμε ὡς πρόσωπα σχετιζόμενα με τον προκείμενο κεκοιμημένο Αρχιμανδρίτη. Χάριν της υπακοῆς ὅμως και της ἐξ αὐτῆς απορροούσης στηρικτικῆς ευλογίας του Ποιμενάρχου μας, αναλαμβάνω αὐτή τη δύσκολη διακονία, ὥστε να βρίσκομαι ἐδῶ στο πενθοστόλιστο Καθολικό της Ἱερᾶς Μονῆς Ζερμπίτσας για να ψελλίσω δυό αποχαιρετιστήρια λόγια φτωχά... μά καρδιακά...

Αλήθεια, αδελφοί μου, *«Τίς οὗτος ὁ προκείμενος νεκρός; Φοβερόν και παράδοξον μυστήριον σήμερον ἐνεργούμενον καθοράται».*

Πράγματι, ἓνα μυστηριακό γεγονός, ἀνθρωπίνως μεν θλιβερό μά συνάμα χαρμόσυνο, *«ἡμᾶς συνήγαγε σήμερον»* στην Παναγιοσκέπαστη ιστορική αὐτή Μονή...

Ἐνα σταυροαναστάσιμο γεγονός, το οποίο ὅσο το προσεγγίζουμε προκαλεῖ ἀντιφατικά συναισθήματα μέσα μας...

Ἐνα γεγονός που γεμίζει θλίψη μά και πνευματική ευφροσύνη τις καρδιές μας. Και το γεγονός αὐτό δεν εἶναι ἄλλο ἀπὸ αὐτὸν τον πρόσκαιρο αποχωρισμό μας ἀπὸ ἓνα πολὺ σεβαστό και αγαπητό πρόσωπο. Τον σεβαστό και ταπεινὸ προηγούμενο της Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας του Ἁγίου Ὁρους, τον πνευματικὸ πατέρα πολλῶν κληρικῶν και μοναχῶν, τον διακριτικὸ ἐξομολόγο Γέροντα Παῦλο. Αποχωριζόμαστε σήμερα, με πόνο ψυχῆς, ἓναν ταπεινὸ γίγαντα του σύγχρονου μοναχισμού, ἓναν φιλοκαλικὸ Γέροντα που με την ἀσκητική παρουσία και πνευματική μαρτυρία του σημάδεψε ὄχι μόνο την Μονή της Ζερμπίτσας και των ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένων ἀδελφῶν, ἀλλὰ και αὐτὴν την των Λακωνῶν γῆ...

Ἦρθε, λοιπόν, για τον μακαριστὸ Γέροντα ὁ θάνατος τη στιγμή που ὅρισε ὁ Κύριος, *«ὁ κυριεύων ζωῆς και θανάτου και βάθει σοφίας ἀπεΐρου τα πάντα προς το συμφέρον φιλανθρώπως οικονομῶν»*. Ὁ σεβαστὸς μας Γέροντας δεν καταβλήθηκε ἀπὸ το βάρος κάποιας ἀσθένειας, ἀλλὰ ἐξεπλήρωσε το κοινὸν χρέος πλήρης ἡμερῶν. Ἡ ὀλιγόχρονη δοκιμασία που ἐπέτρεψε ἡ πάνσοφη κρίση του Θεοῦ ἀπέδειξε την ιερὴ ἐγκαρτέρηση, την κραταιὰ του ψυχῆ, την πολλή του ταπεινότητα, ἀλλὰ και τα πλούσια πνευματικὰ χαρίσματα που καταστόλιζαν την πολυδοκιμασμένη ψυχῆ του. Ἡ εἶδηση του θανάτου του ἐνέπληρε με θλίψη τις καρδιές μας, μά και ἔδωσε ἐλπίδα, διότι πλέον ἔχουμε πρεσβευτὴ και μεσίτη στον οὐρανό.

Ὁ Γέροντας, ἀδελφοί μου, ἀκολούθησε σε ὅλη τη ζωὴ του το *λάθε βιώσας*. Ποτέ δεν ξε-

δίπλωνε τα φύλλα της καρδιάς του για να ἀποκαλύψει προσωπικές του πτυχές. Μονάχα σε στιγμές πνευματικῆς ευφορίας και για ψυχική ὠφέλεια ἀπεκάλυπτε, στα μικρά παιδιά συνήθως, τα δικά του μυστικά.

Ἔτσι λοιπόν ἀπὸ μικρὸς τον θυμάμαι -ὅπως και οι περισσότεροι- ... ἐκεῖ... κάτω ἀπὸ το χιλιόχρονο πλάτανο... δίπλα στο ἀρχαῖο *«καμάρι»*... καθισμένο, ἀδύνατο, σκυφτό, με χιονάτη γενειάδα. Ἡ φωνὴ του ἀπαλή σαν μικροῦ παιδιοῦ. Το λεπτὸ ἀσκητικὸ πρόσωπό του, με ἐλαφρὰ γεμμένο το κεφάλι στο πλάι, να σε κοιτάει ἥρεμα και διαπεραστικά, με τα γερασμένα ἀλλὰ λαμπερά και γλυκά του μάτια.

Δεν ἀντέχαμε να τον θεωροῦμε για πολὺ... και ἐνεκα πηγαίου σεβασμοῦ ἀποστρέφαμε το πρόσωπό μας προς τη γῆ. Λόγω του πολὺ ἀσκητικοῦ σχήματός του δε *«γέμιζε το μάτι»* με την πρώτη αὐτὸς ὁ ησύχιος, ταπεινὸς καλόγερος, ὁ Γέροντας Παῦλος Ζησάκης. Κι ὅμως, *το γεροντάκι αὐτό στάθηκε ἄλλοτε πλάτανος σωστός που ὀρθωνόταν στα βουνὰ της Ἡπείρου και του Ρούπελ. Το ταπεινὸ αὐτὸ γεροντάκι στα νειάτα του πρόβαλε ὡς ἓνα ἀπὸ τα μεγαλύτερα θεριά που ἐβγαλε ἡ Ἡπειρος και το '40'.*

Γεννήθηκε στην μαρτυρική Κόνιτσα (Παλαιοσέλλι) το 1918 ἀπὸ ευσεβεῖς γονεῖς. Στα ἑνδοξα και θυρικὰ χρόνια του ἔπους του Σαράντα βρισκόταν στον ἀνθὸ της νιότης του. Ὁριμος, κατασταλαγμένος ἐπιθυμοῦσε να ἀκολουθήσει τον μοναχικὸ βίον στον Ἁγιὸν Ὅρος. Ἦθελε να ἐπιδοθεῖ στον πόλεμο κατά των παθῶν που συγκροτοῦν τον παλαιὸ ἀνθρώπο. Προσπάθησε, βάζοντας ἀρχὴ στην Μονὴ της Μεγίστης Λαύρας Ἁγίου Ὁρους, μά ὅμως, ἓνας ἄλλος πόλεμος τον πρόλαβε... Ξέσπασε ὁ Ἑλληνοϊτα-

λικὸς πόλεμος και ἐτσι ἐπιστρατεύθηκε για την υπεράσπιση της πατρίδας. Δυστυχῶς, για τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Πίνδο, ὁ Γέροντας, δεν ἔχει ἐκμυστηρευθεῖ πολλὰ πράγματα. Το σίγουρο εἶναι πως υπηρέτησε ὡς λοχαγὸς του πυροβολικοῦ τον Ἀπρίλιο του '41, στο οχυρὸ του Ρούπελ. Υπεραμυνόμενος στο πόστο του ἀντέξε μαζί με τους συμπολεμιστές τις ἀλλεπάλληλες ἐπιθέσεις των ἐπιτιθεμένων. Ἡ ἀντίστασή τους υπεράνθρωπη... ξεφεύγει ἀπὸ τα ὅρια της πραγματικότητας... Οι ἀντίπαλοι, βλέποντας ὅτι δεν ἦταν δυνατό να καταλάβουν με τη δύναμη των ὀπλων το οχυρὸ, ἐπιστράτευσαν χημικὰ ἀέρια. Ἀπὸ τους δεκατρεῖς πυροβολητές που εἶχε ὁ γενναῖος Παῦλος Ζησάκης στις διαταγές του, ἐπέζησαν μόνο δύο και μαζί με αὐτὸν τρεῖς, ὅλοι τραυματισμένοι. Ὁ ἴδιος ἦταν σε ἀσχημὴ κατάσταση. Οι φωνητικὲς του χορδές θα ἔμεναν για πάντα κατεστραμμένες ἀπὸ τα δηλητηριώδη ἀέρια και ἓνα ... βλήμα στην καρδιά θα αποτελούσαν τα στίγματα που θα τον συντρόφευαν μια ζωή...

Περίπου ἐβδομήντα και πλέον χρόνια ἀπὸ τότε που τραυματίστηκε στο Ρούπελ και ὅλοι οι καρδιολόγοι της Ἑλλάδας ἀπορούσαν μπροστὰ στο θαυμαστὸ αὐτὸ γεγονός.

Θυμάμαι, σε κάποια ἀπο τις ἐπισκέψεις του στη Μονὴ των Ἁγίων Αναργύρων Πάρωνος πως -μεταξύ ἄλλων διακριτικῶν συμβουλῶν- ἔλεγε σε ὅλους μας, με τον μοναδικὸ χαριτωμένο τρόπο του το ἐξῆς περιστατικό. *«Ὅταν πῆγαινα να κάνω ἐξετάσεις υγείας πάντα ἔλεγα στους γιατροὺς ὅτι ἀπὸ τον πόλεμο ἔχει μείνει μέσα μου κάποιο βλήμα ἀπὸ σφαῖρα που κοιντεῦει να ἀγγίζει την καρδιά. Μια φορὰ μου εἶπε ἓνας γιατρός:*

1. Βλ. Ἰωάννου Δανδουλάκη ἀπὸ τον ιστότοπο <http://www.inagiounikolaoutouneou.gr/apps/gr/spag/31319484854.html> και ἡμερομηνία ἀνάκτησης 19.9.2014.

- Καλά βρε καλόγερε! Δε ντρέπεσαι να λες ψέματα; πώς είναι δυνατόν να ζεις τόσα χρόνια έχοντας βλήμα στην καρδιά;

Και ο Γέροντας με το γνωστό πράο και συνεσταλμένο ύφος απαντούσε:

- Έχει μείνει ακινητοποιημένο από τότε... γιατί έτσι το θέλησε ο Θεός, παιδί μου!». Και φυσικά αυτό επιβεβαιωνόταν αμέσως μετά από τις ακτινογραφίες που κατά καιρούς έκαναν οι γιατροί. Η επίγεια ζωή του Γέροντα πραγματικά ήταν ένα θαύμα...

Μετά τον πόλεμο, το 1951, προσέρχεται στη Μονή της Μεγίστης Λαύρας και συγκαταριθμείται στη Λαυριώτικη αδελφότητα. Από το 1970 και για πολλά χρόνια ασκήτευσε σε ένα ξηροκάλυβο στην βαθύτερη έρημο του Αγίου Όρους, στην περιοχή του αγίου Βασιλείου που ανήκει διοικητικά στην Μονή της Λαύρας. Τα μάτια, ο νους και όλο του το «είναι» «προσηλωμένα σ' ένα σημάδι που όσο κι αν θέλεις δεν το ξεχωρίζεις» είναι το σημείο που η ψυχή μάχεται να γίνει ψυχή σου...² Τι των αγαθών εύκολον; τις καθεύδων έσπασεν τρόπαιον; Πόνοι γεννώσιν δόξαν, κάματοι προξενούν στεφάνους»³. Όλα αυτά τα γνώριζε και προσωπικά τα επιβεβαίωνε ο σοφώτατος γέροντας και ηρωικός αγωνιστής. Αλήθεια, τους ασκητικούς αγώνες του ποιός μπορεί να τους γνωρίζει και ποιός μπορεί να τους διηγηθεί; ... παρά μόνον ο Κύριος «ο ετάζων νεφρούς και καρδιάς»⁴. Εκεί λοιπόν, στην αθόρυβη μάχη μέσα στην ακητική παλαιότητα του, στις 13-12-1984 (παλ. ημερ.) τον βρίσκει η απόφαση των πατέρων της Μονής Μεγίστης Λαύρας, και του

ανακοινώνουν ότι εξελέγη ηγούμενος αυτής. Δέχεται με εκκλησιαστική ταπεινώση και μαρτυρική συστολή το νέο διακόνημα που του επέτρεψε να έχει ο Θεός και προσπαθεί με όλη την δύναμη της ψυχής του να ανταποκριθεί στα ποικιλώνυμα καθήκοντα που το συνοδεύουν. Με την μοναστηριακή τάξη και μεγαλοπρέπεια ενθρονίζεται ηγούμενος στις 4-2-1985 (παλ. ημερ.). Οι πειρασμοί πολλοί και οι δοκιμασίες αμέτρητες... Η υπομονή μεγάλη και η ταπείνωση ατελείωτη... Τελικά, ύστερα από ωριμότερες συνειδησιακές αναθεωρήσεις που τις προκαλούσαν διοικητικά αδιέξοδα, αλλά και προβλήματα της εποχής... νοσταλγώντας και επιθυμώντας περισσότερο την κοπιαστική πάλη της ερήμου και τους πνευματικούς καρπούς της, επιλέγει να παραιτηθεί από την ηγουμενεία στις 20-5-1988 (παλ. ημερ.) και επιστρέφει στην αγαπημένη του αφάνεια και στην αθόρυβη ασκητική ενασχόλησή του.

Και χθές, 20 του μήνα Σεπτεμβρίου, ημέρα γιορτινή και ευφρόσυνη για την καθ' ημάς Ιερά Μητρόπολη καθότι ήγε τα σεπτά ονομαστήριά του ο Σεβασμιώτατος Ποιμενάρχης μας κ.κ. Ευστάθιος, ο γλυκύτατος και πραότατος Γέρων παπα-Παύλος μετέστη «εκ των προσκαίρων εις τα αιώνια και εκ των λυπηροτέρων επί τα χρηστότερα και θυμηδέστερα, όπου ανάπαισις και χαρά».

Πράγματι αδελφοί μου, αληθινά ορθόδοξος μοναχός είναι ο αναστημένος μοναχός. Είναι αυτός που γεύθηκε τον θάνατο πριν τη λύση από τα δεσμά του σώματος. «Ο πάντων χωρισθείς και πάσι συνηρμοσμένος», κατά το φιλοκαλικόν⁵. Με την μοναχική του αφιέρωση ο μο-

ναχός εγκαταλείπει το κοσμικό θέλημά του και παραδίδει ολόκληρο τον εαυτό του στον Θεό...

Θανατώνει τον παλαιόν άνθρωπον και ενδύεται τον νέον.... Τον άνθρωπον εκείνο που καθημερινά αγωνιστικά θνήσκει επ' ελπίδι αναστάσεως ζωής αιωνίου. Γνωρίζει ο μοναχός ότι και νεότητος και κάλλους του σώματος τω καιρώ του θανάτου μαραίνονται. Όπως αναφέρεται στην ακολουθία του μοναχικού σχήματος «η αποταγή ουδέν άλλο εστί ει μη σταυρού και θανάτου επαγγελία» και αλλού υπενθυμίζει στον μοναχό ότι «από της παρούσης ημέρας σταυρούσθαι και νεκρούσθαι τω κόσμω»⁶. Έχοντας, λοιπόν, αυτή την άλλη λογική κάθε στιγμή λειτουργείται μέσα του το μυστήριον του θανάτου αφού η μνήμη του γίνεται καθημερινότητά του, πνοή του. Η συνεχής μνήμη του θανάτου λεπτύνει τη συνείδηση του μοναχού φέρνοντάς την στο σημείο να ελέγχει τα πιο μικρά αμαρτήματα και τον ωθεί να τα τακτοποιεί, για να 'ναι εντάξει απέναντι του Θεού. Η μνήμη του θανάτου κυοφορεί μέσα της ζωή αιώνια, αφού είναι πρόγευση της αναστάσεώς μας. Με τον θάνατο του Χριστού, θανατώθηκε ο θάνατος. Με την αναστάσή Του, συντελείται η πανηγυρική κατάλυση του θανάτου. Τώρα πια δεν υπάρχουν σκιερές ρωγμές στην κτίση, σκοτεινά καταχθόνια. Όλα είναι ντυμένα στο ανέσπερο Τριαδικό φως.

Ο ιερομόναχος παπα-Παύλος Λαυριώτης είχε συναίσθηση και συνείδηση του γεγονότος της Αναστάσεως. Και με αυτά τα εφόδια πορεύθηκε «εις τα ενδότερα του καταπετάσμα-

τος, όπου πρόδρομος υπέρ ημών εισήλθε Χριστός. Κατέλιπε το της σαρκός περαπέτασμα. Ουκέτι υποδείγματι και σκιά των επουρανίων λατρεύει, αλλ' εις αυτήν βλέπει την των πραγμάτων εικόνα. Ουκέτι δι' εσόπτρου και δι' αινίγματος, αλλ' αυτοπροσώπως εντυγχάνει τω Θεώ εντυγχάνει δε υπέρ ημών και των του λαού αγνοημάτων»⁷. Η μελίχια παρουσία του... η φωτεινή μορφή του... το ταπεινό φρόνημά του...θα παραμείνουν ζωντανά και ενεργά στη μνήμη και στις καρδιές όλων όσοι είχαμε την θεϊκή ευλογία να τον γνωρίσουμε... να τον συναναστραφούμε ... να πάρουμε την ευχή του... τη συμβουλή του... τον καλό λόγο του, τις ευεργεσίες της αγάπης του...

Σεβασμιώτατε, σεβαστοί πατέρες, αγαπητή και σεβαστή Αγία Καθγουμένη Παρθενία μετά της χορείας των μοναχών, αγαπητοί αδελφοί μου, ως ελάχιστο αντίδωρο όλων αυτών των χαρισματικών δωρεών που μας πρόσφερε ο Γέροντας Παύλος ας μην πενήθσουμε κοσμικά.... αλλά ας προσευχηθούμε βαθειά για την ανάπαυση της ψυχής Του... ώστε τα ίχνη της αγιασμένης πολιτείας του να μείνουν και να γίνουν πηγή εμπνεύσεως και στήριγμού όλων μας. Η μνήμη του ας είναι αιωνία και η ευχή του να μας συνοδεύει πάσας τας ημέρας της ζωής μας ΑΜΗΝ.

ΑΡΧΙΜ. ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ
Καθγουμένος Ιεράς Μονής
Αγίων Αναργύρων Πάρωνος

2. Πρβλ. Γεωργίου Σεφέρη, «Μυκήνες», Άπαντα, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα 2000, σ. 78.

3. Μεγάλου Βασιλείου, Ομιλία ΙΓ': Προτρεπτική εις το Άγιον Βάπτισμα, PG 31, 440B.

4. Ψαλμ. 7:9.

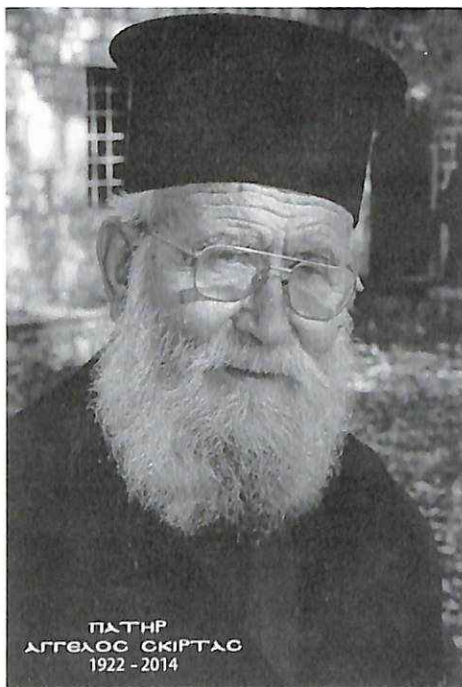
5. Βλ. Οσίου Νείλου του ασκητού, Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών..., τόμ. Α' Έκδ. Οίκος «Αστήρ», Αθήνα 1984, σ. 187.

6. «Ακολουθία του Μεγάλου Σχήματος», Ευχολόγιον το Μέγα, Εκδόσεις Παπαδημητρίου, Εν Αθήναις 2014, σ. 320.

7. Γρηγορίου Νύσσης, Επιτάφιος λόγος εις τον Μέγαν Μελέτιον Επίσκοπον Αντιοχείας, PG 46, 861B.

ΙΕΡΕΑΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΚΙΡΤΑΣ 1922- 2014

(Επικήδειος από τον Κοντογιάννη Νικόδημο πρόεδρο Συλλόγου Παδιωτών)

Σεβασμιώτατε,
Σεβαστοί πατέρες, κ. Δήμαρχε

Η τοπική μας Εκκλησία, βαρυπενθούσα και κλαίουσα, με κατώδυνη λύπη, ως άνθρωποι, αλλά και με την ελπίδα της Αναστάσεως, ως πιστοί Χριστιανοί προπέμπουμε σήμερα τον μακαριστό πλέον πατέρα ΑΓΓΕΛΟ.

Η ιεροσύνη είναι το μέγιστο στον κόσμο αξίωμα. Ένα αξίωμα, που ούτε στους αγγέλους δόθηκε ούτε στους αρχαγγέλους. Είναι σφραγίδα ανεξίτηλη! Ακολουθεί και μετά θάνατον τον Ιερέα. Γι' αυτό και στην ευχή που μόνο στους ιερείς διαβάζεται, ευχόμεθα στον Κύριο και Θεό μας, «όπως ανέδειξε εδώ στη γη

ιερέα Του τον μακαριστό μας πατέρα ΑΓΓΕΛΟ, έτσι να τον αναδείξει και ιερέα του ουρανίου Του θυσιαστηρίου». Γι' αυτό και ο Ιερέας κηδεύεται με άπασαν την ιερατικήν του στολή.

Ο μεταστάς γεννήθηκε το έτος 1922 από ευσεβείς γονείς, και έκτοτε διέμενε και εργάστηκε στις αγαπημένες του ΠΑΔΕΣ, ως χτίστης και επεξεργαστής της πέτρας περίφημος, ως ξυλουργός φανταστικός, ως Πολυτεχνικότατος και πολυδιάστατος. Ότι έκανε «μιλούσε», κατά την καθομιλουμένη. Κατασκευές του υπάρχουν μέχρι σήμερα στο χωριό μας αλλά και αλλού. Σε κοινόχρηστους χώρους και στα σπίτια μας.

Φοίτησε και τελείωσε σε ηλικία 14 ετών, το Δημοτικό Σχολείο στο ΑΡΡΕΝΑΓΩΓΕΙΟ Πάδων με δάσκαλο τον Ιωάννη Κουσίνα. Αμέσως ξενιτεύθηκε και εγκαταστάθηκε στην Κρηνίδα Σερρών όπου έμεινε εργαζόμενος για τρία χρόνια. Στη συνέχεια, ο πόθος του για περισσότερη μάθηση τον οδηγεί στην Καβάλα όπου εκεί τελειοποιεί την τέχνη του ξυλουργού, του οργανοποιού αλλά και του βαρελά.

Το 1939 η ξενειτιά δεν τον κράτησε και τον έστειλε πίσω στις ΠΑΔΕΣ και εδώ συνέχισε να εργάζεται τις τέχνες που είχε μάθει όλα αυτά τα χρόνια που έλειπε.

Νυμφεύθηκε το 1945 την ευσεβέστατη Σουλτάνα, με την οποία απέκτησε δύο παιδιά.

Το 1955 εκλέχθηκε Κοινοτάρχης των

ΠΑΔΩΝ και επί 16 χρόνια πρόσφερε στο χωριό μας τα μέγιστα.

Όμως η αγνή και ανόθευτη πίστη, που διακατείχε την ψυχή του από την παιδική ηλικία, τον οδήγησε στην απόφασή του να προσφέρει στο χωριό και από τη θέση του Ιερέα. Το 1971, σε ώριμη ηλικία, εισήλθε στις τάξεις του ιερού κλήρου και χειροτονήθηκε από τον Μακαριστό Μητροπολίτη μας Σεβασπιανό, ο οποίος διέκρινε την καθαρότητα της πίστης του αλλά και το ευγενές του χαρακτήρα του, καθώς τον έκρινε ΑΞΙΟ της ιερωσύνης και τον όρισε να υπηρετεί τον Ναό της «Κοιμήσεως της Θεοτόκου» των ΠΑΔΩΝ αλλά και τα γύρω χωριά στα οποία μετέβαινε με τα πόδια και αργότερα με τα ζώα... με οποιεσδήποτε καιρικές συνθήκες.

Ο μακαριστός π. ΑΓΓΕΛΟΣ υπηρέτησε επί 39 έτη τον Αμπελώνα του Κυρίου με ζήλο και ταπείνωση. Διακρινόταν για την απλότητα, την πίστη, την εργατικότητα του και την αγάπη του προς την αγία μας Ορθοδοξία. Είχε αυξημένη πίστη, ευσέβεια και διάθεση διακονίας του λαού του Θεού.

Κύρια εφόδια της ιερατικής του διακονίας δεν ήταν η μεγάλη μόρφωση και τα πτυχία, αλλά η πλούσια καρδιά του. Μια καρδιά πλημμυρισμένη από αγνά συναισθήματα και βιώματα χριστιανικά και θείες εμπειρίες. Προπάντων, μια καρδιά γεμάτη με τη Χάρη του Θεού, που «τα ασθενή θεραπεύει και τα ελλείποντα αναπληροί».

Σήμερα, το σκίνωμα του π. ΑΓΓΕΛΟΥ βρίσκεται την ώρα αυτή μπροστά

μας. Σε λίγο θα το οδηγήσουμε στην αγκαλιά της γενέτειράς του γης, στις ΠΑΔΕΣ, για να βρει εδώ «τόπον αναπαύσεως».

Μέχρι τη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού μας θα βρίσκεται εδώ, όταν άγγελος Κυρίου θα σαλπίσει και τότε «οι νεκροί θα εγερθούν άφθαρτοι, και ημείς όλοι θα αλλάξουμε». Ο π. ΑΓΓΕΛΟΣ επέστρεψε κοντά στον Θεό. Έφυγε ο σεμνός και ταπεινός λευίτης αφήνοντας σε μας, που τον γνωρίσαμε, ανάμνηση αγαθή. Ήδη δέεται για όλους μας. Ιδιαίτερα για τα πιστά και αφοσιωμένα παιδιά και εγγόνια του, τα οποία του συμπαραστάθηκαν υποδειγματικά, όλο το χρόνο της πολυβασάνου ασθενείας του.

Δέεται και για όλους τους φίλους και τους συγχωριανούς του.

Όλοι εμείς ευγνώμονες για ό,τι εκείνος προσέφερε, κλίνουμε το γόνο στη σεπτή σωρό του.

Και απευθύνουμε σ' εκείνον, τον ύστατο λόγο μας!

Πολυσέβαστέ μας πατέρα ΑΓΓΕΛΕ, Υπήρξες άκακος και αμνησίκακος. Ποτέ δεν κακολόγησες όποιον σε πίκρανε. Η εκδίκηση, ούτε ως λέξη δεν υπήρχε στο λεξιλόγιο της καρδιάς σου.

Υπήρξες αφιλοχρήματος. Ποτέ σου δε ζήτησες. Χέρι δεν άπλωσες. Γι' αυτό και γεύτηκες πλούσια την αγάπη των συγχωριανών σου. Έλεγες: «γι' αυτό που είμαι (δηλ. ιερέας) δεν πλήρωσα τίποτα. Πώς θέλετε να πληρωθώ γι' αυτό που κάνω;». Εξάλλου, πολλοί είναι κι εκείνοι που γεύτηκαν τη δική σου αγάπη. Έκανες το καλό και το ξενούσες. Σου έφτα-

νε που το γνώριζε ο Κύριος.

Ήσουν φιλότιμος. Είχες πνεύμα νοικοκυροσύνης. Τα ήθελες όλα καλά και ωραία. Και το Ναό σου, το προαύλιό του, τα ξωκλήσια της ενορίας σου... Όλα θα διαλαλούν την νοικοκυροσύνη και το ενδιαφέρον σου, στα 39 χρόνια της ιερωσύνης σου, στο χωριό μας.

Υπήρξες ακούραστος λειτουργός και φίλος των αγίων, τους οποίους κάθε τόσο τιμούσες λειτουργώντας αγόγγυστα, ακόμη και στα πιο δύσβατα εξωκλήσια τους.

Παναγία μας, Άγιο Αθανάσιε, Άγιο Δημήτριο, Αγία Παρασκευή, Άγιο Γεώργιο, Άγιο Νικόλαε, Προφήτα Ηλία, σας παραδίδουμε σήμερα τον σεβασμό μας πατέρα ΑΓΓΕΛΟ. Ενώστε τις πρεσβείες σας για την ανάπαυσή του.

Όλους αυτούς θα τους βρεις τώρα πρεσβευτές σου μπροστά στο θρόνο του Θεού.

Σεβασμιώτατε, πατέρες, αδελφοί και συλλειτουργοί του, προσευχηθείτε για το χωριό μας, που σήμερα πραγματικά ορφάνεψε. Φεύγει ο παπούλης μας και ο δικός μας ΑΓΓΕΛΟΣ.

Και συ αδελφέ μας, πολύκλαυστε και αλησμόνντε! Πρέσβευε για όλους εμάς, για τον Ποιμενάρχη, τον κλήρο και τον λαό, στο επουράνιο θυσιαστήριο!

Με δάκρυα φιλούμε τα χέρια σου, που τόσα χρόνια μας ευλογούσαν...

Με συντριβή φιλούμε τα πόδια σου, τα ακούραστα πόδια σου, που έτρεχαν

παντού και πάντοτε, με κάθε καιρό, σε κάθε πρόσταγμα του Μητροπολίτη μας και του ιερού καθήκοντός σου...

Με ευλάβεια φιλούμε το τίμιο πετραχήλι σου, που σκόρπισε τόσα χρόνια τη Χάρη και την ευλογία του Θεού στο ποίμνιο των χωριών μας...

Με δέος θα σηκώσουμε το πονεμένο σώμα σου ως τον τάφο, για να αντλήσουμε την τελευταία ευλογία σου.

Σε αποχαιρετούμε και περιμένουμε να σε συναντήσουμε και πάλι στην άνω πόλη, την άνω Ιερουσαλήμ, η οποία «ου χρείαν έχει του ηλίου ουδέ της σελήνης ίνα φαίνωσιν αυτή η γαρ δόξα του θεού εφώτισεν αυτήν, και ο λύχνος αυτής το Αρνίον» (Αποκ. 21, 23). Αναμένουμε την συνάντησή σου μαζί σου στο Υπερουράνιο Θυσιαστήριο, όπου ακαταπαύστως, μαζί με τους προκεκοιμημένους άλλους αδελφούς και πατέρες μας, συγγενείς και συγχωριανούς μας, θα τελείς την αναίμακτη μυσταγωγία, όχι μέσα σε χειροποίητο, αλλά σε αχειροποίητο Ναό, καθώς «ο γαρ Κύριος ο Θεός ο παντοκράτωρ, ναός αυτής εστι, και το Αρνίον» (Αποκ. 21, 22).

Μακαρία «η οδός η πορεύη σήμερον» σεβαστέ πατέρα ΑΓΓΕΛΕ.

Ο Κύριός μας ας σε συγχωρήσει για ό,τι ως άνθρωπος έσφαλες. Έχεις και τον δικό μας τελευταίο ασπασμό της συγγνώμης!

Ας είναι η μνήμη σου αιωνία! Η ψυχή σου ας έβρει καλόν Παράδεισο! Αμήν.

ΜΝΗΜΕΣ

† Χρήστος Λ. Κοκοβές

Στις 15/12 ο φίλος του περιοδικού μας Χρήστος Λ. Κοκοβές 84 ετών, στην Αθήνα.

Στη μνήμη του Παναγιώτης Δήσιος προσφέρει στο περιοδικό 20 ευρώ.

• Η οικογένεια Βασιλικής και Ιωάννη Κώστα, στη μνήμη του αδελφού τους Κωνσταντίνου και των γονέων τους Λάμπρου, Ελένης, Δημήτρη, Χρήστου και της γιαγιάς τους Ευαγγελίας, προσφέρουν στο ίδρυμα Γερόντων της Ι. Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως κ.λ.π. πενήντα (50) ευρώ, τα οποία και δόθηκαν στο ίδρυμα, για τον ιερό του σκοπό.

Ευχαριστούμε όλους όσους μας συμπαράσταντο στο πένθος μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Αυτοί που έφυγαν

† Στη μνήμη του Χαράλαμπος Λέτσιου

Ανήμερα της γιορτής του Αγίου Νικολάου κι ενώ οι Μολιστινοί γιόρταζαν στο χωριό τα 150 χρόνια, από την ανακαίνισή του Ιερού Ναού του προστάτη τους Αγίου ο Χαράλαμπος Λέτσιος του Μιλτιάδη έφευγε απ' τη ζωή, στα 92 χρόνια του και οδοιπορούσε το ουράνιο ταξίδι, ίσως για να συναντήσει και ιδίαν τον Αϊ Νικόλα, για να τα πουν από κοντά και να τα κουβεντιάσουν όλα.

Η κηδεία του, που έγινε την επομένη στη Μόλιστα, ήταν πάνδημη και την παρακολούθησαν ο Δήμαρχος της Κόνιτσας Ανδρέας Παπασπύρου, πολλοί φίλοι και γνωστοί της οικογένειάς του, από τα Γιάννενα, την Κόνιτσα και τα γειτονικά χωριά

Πουρνιά και Αγία Παρασκευή και σύσσωμοι οι κάτοικοι και των τριών χωριών της Μόλιστας.

Ο Χαράλαμπος Λέτσιος ήταν ένας απ' τους τελευταίους εναπομείναντες γνήσιους καθαρούς και αμόλυντους, απ' τις πρωτεύουσες και τα Σαλόνια, Μολιστινούς, αφού σ' όλη του τη ζωή, δεν απομακρύνθηκε από το χωριό, δεν πήγε παρακάτω από την Κόνιτσα άντε και νάφτασε και λίγο πιο κάτω μέχρι τα Γιάννενα.

Δεν άντεχε τη φασαρία και την πολυβόνη ζωή της πόλης. Ήταν μαθημένος στο λιτό και πατροπαράδοτο τρόπο διαβίωσης των ορεινών και μεθόριων.

Στα νιάτα του και μετέπειτα υπηρέτησε ως Αγροφύλακας στο χωριό, κάτι που του ταίριαζε γιατί ήταν ασταμάτητος περπατητής και ερευνητής της φύσης των, λόγων κι όλου του τόπου και της έκτασης της Μόλιστας κι ακόμα ευρύτερα.

Σπάνια ζύγωνε στο Καφενείο και δεν τα είχε και τόσο καλά με τις διάφορες κοινωνικές και τις άλλες εκδηλώσεις του χωριού.

Παρά ταύτα όμως, δεν υπήρχε περί-

πώση να ανακλύψει κάποια ανάγκη, ή κάποιο έκτακτο ή επείγον περιστατικό, στο χωριό και να μην πρωτοστατήσει να μην παραβρεθεί να μη συμπαρασταθεί.

Δεν είχε έχθρες, ούτε αντιδικίες στο χωριό γιατί ήταν έντιμος και σωστός.

Ακούραστος, άοκνος, δεινός κυνηγός και σκοπευτής και πραγματικό παλικάρι σ' όλες τις αντιξοότητες της ζωής.

Αφοσιωμένος στη δουλειά, την απασχόληση, την ενέργεια, την προσφορά και την προκοπή.

Και με τι δεν καταπιάστηκε στο βίο του, στο χωριό.

Απ' τα χωράφια και τ' αμπέλια απ' τα κτισίματα και τις πέτρες, απ' τα κρασιά και τα τσίπουρα απ' τα ορνίθια και τα μανάρια, μέχρι τα Μελίσια και τα ψάρια, τα σκυλιά και τα κυνήγια κι οτιδήποτε άλλο μπορεί κανείς να φανταστεί.

Κι όμως αυτόν τον ακαταπρόντο άνθρωπο, η μοίρα του τα κατάφερε και τα τελευταία του οκτώ χρόνια τον καθήλωσε στο κρεβάτι, ανήμπορο να κάνει οτιδήποτε ακόμα και τα στοιχειώδη.

Όλη αυτή τη δύσκολη περίοδο δίπλα του ήταν συνέχεια η γυναίκα του, η υπομονετική και καρτερική Πολυξένη, η πασίγνωστη σ' όλη τη Μόλιστα Τσένη και τα δύο τους παιδιά η Ανθούλα και ο Γιάννης που με τη περισσή φροντίδα τους, τον κράτησαν ζωντανό, όσο χρόνο έκρινε η υπέρτερη άνωθεν δύναμη.

Είναι δύσκολη δουλειά ο θάνατος σ' όποια ηλικία κι αν έρθει κι ο Χαράλαμπος Λέτσιος ήταν δουλεμπάρας.

Αιωνία του η Μνήμη

Δημήτρης Παπαλάμπρος

Η οικογένεια ευχαριστεί όλους όσους συμπαραστάθηκαν στο πένθος της και προσφέρει στο περιοδικό μας 30 ευρώ

† Αφιέρωμα εις μνήμην του Βουρμπιανίτη Μιχάλη Γιώση (του Ανδρέα)

Την Τρίτη 30 Δεκεμβρίου 2014 η Αττική γη δέχθηκε στις αγκάλες της ένα αξιόλογο τέκνο της Βούρμπιανης Μαστοροχωριών, τον Μιχάλη Γιώση. Ο Μιχάλης Γιώσης γεννήθηκε στα Ιωάννινα από μητέρα Ζαγορίσια και πατέρα Βουρμπιανίτη. Σπούδασε στην Ζωσιμαία Σχολή Ιωαννίνων και ήταν απόφοιτος της Φυσικομαθηματικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Δίδαξε με μεγάλη επιτυχία στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και έφθασε στον βαθμό του Λυκειάρχη, ιδιαίτερος αγαπητός και δημοφιλής ων μεταξύ των μαθητών του.

Προσέφερε, όμως, όχι μόνον στην εκπαίδευση αλλά και στην ιδιαίτερη πατρίδα του την Βούρμπιανη. Κατ' αρχάς, ως ενεργεία Λυκειάρχης, κατά τα έτη 1977, 1978 και 1980 συγκέντρωσε τρόφιμα και χρήματα για το Σχολαρχείο της Βούρμπιανης. Εν συνεχεία, το έτος 1983 και για τα 100 χρόνια του Συνδέσμου, ο Μιχάλης Γιώσης, κατόπιν ενός χρόνου έρευνάς του στα αρχεία του Συνδέσμου, εξέδωσε το ιστορικό βιβλίο «ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟ 1883 ΕΩΣ ΤΟ 1983». Ως αντιπρόεδρος του Συνδέσμου επί τετραετία παρέδωσε το βιβλίο αυτό στην Ακαδημία Αθηνών. Η Ακαδημία, μελε-

τώντας το, ετίμησε τον Σύνδεσμο στην ετήσια εορταστική εκδήλωσή της παρουσία του τότε προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλή. Πέραν τούτου, το 2004 στα 120 χρόνια του Συνδέσμου, επί προεδρίας Γ. Γκιώκα, εξέδωσε το πόνημα «Βούρμπιανη και Βουρμπιανίτες Μαστόροι».

Η προσφορά του Μιχάλη Γιώση ήταν και είναι ανεκτίμητη! Τόσο το έμπρακτο ενδιαφέρον του όσο και η συγγραφική του δράση ανέδειξαν τον Σύνδεσμο ακόμη και σε ολόκληρο το Πανελλήνιο. Τον Φεβρουάριο του 2014 κατά την διάρκεια της κοπής της Πρωτοχρονιάτικης πίτας ο Σύνδεσμος θέλοντας να εξάρει το σημαντικό έργο του, του απένειμε αναμνηστική πλακέτα. Δυστυχώς, λόγω προβλημάτων υγείας δεν κατάφερε να παρευρευθεί ο ίδιος στην απονομή, σε τηλεφωνική όμως επικοινωνία που είχαμε μαζί του εξέφρασε την χαρά του και τις ευχαριστίες του για το γεγονός.

Το Δ. Σ του Συνδέσμου Αθηνών εκφράζει τα θερμά του συλλυπητήρια στην οικογένειά του και προσφέρει αντί στεφάνου εις μνήμην του το ποσόν των 30 ευρώ στο περιοδικό «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Θα τον θυμόμαστε πάντοτε με αγάπη. Ας είναι ελαφρύ το χώμα της Αττικής που τον σκεπάζει.

ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥ Η ΜΝΗΜΗ!!!!

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΒΟΥΡΜΠΙΑΝΗΣ
ΑΘΗΝΩΝ

† Στην Αναστασία Μανείδου

Στις 26 Οκτώβρη 2014 έφυγε να συναντήσει τον για 72 χρόνια σύντροφό της Αγάπιο, η κυρά Τασία, υπερπλήρης ημερών (95 χρονών).

Αν και για έξι πε-

τάκοιτη και η αποδημία της ήταν λυτρωτική, στα παιδιά της, τους ευγενείς και γεύονες η απουσία της άφηνε κενό δυσαναπλήρωτο και αυτό γιατί υπήρξε σε όλη της τη ζωή σεμνή, αθόρυβη, γλυκιά, τρυφερή αλλά και αξιοπρεπής και σταθερή στις αρχές και ποιήσεις της.

Αξιομίμητη μάνα τεσσάρων κορπισιών, στοργική γιαγιά των ένδεκα εγγονών και έξι δισεγγόνων και ολοκληρωτικά αφοσιωμένη σύζυγος, δεν γνώριζε, όπως και εκείνος όχι να βρίζει αλλά ούτε καν να αντιδικεί. Πάντα με λόγο ανεκτικό, συμβιβαστικό, καλοσυνάτο και ποτέ μα ποτέ εριστικό. Πάντα με ένα αφοπλιστικό χαμόγελο.

Αγαπημένη γιαγιά Τασία έφυγες αθόρυβη όπως αθόρυβα πέρασες μεγάλο μέρος της ζωής σου, εκτός από τις δοκιμασίες των δύσκολων χρόνων -όπως των περισσότερων της γενιάς σου-. Μπορεί να μην είχαμε ν' αφήσεις υλικά πράγματα, όμως η παρακαταθήκη του ηθικού σου μεγαλείου είσαι βαριά κληρονομιά για όλους μας. Η Ιωάννα υπομονή σου στην πολύχρονη δοκιμασία σου χωρίς παράπονα και παρακλήσεις για κάποια ανακούφιση ξεπερνά τα συνήθιστα, όταν σε σχετικό ερώτημα έλεγες -και το εννοούσες- «μια χαρά είμαι».

Αιωνία σου η μνήμη

ΣΤΑΘΗΣ ΒΙΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 25ου ΤΟΜΟΥ (174-179 (2014))

ΑΘΑΣΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ Β. Επιμνημόσυνη Δέηση, σελ. 135
ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ ΧΡ. Τα Ιαματικά ύδατα Κόνιτσας, 438
ΑΝΔΡΕΟΥ Η. Αναφορικά με τη Μονή Στομίου, 25 - Η ενορία Παλαιοσελλίου τίμησε την αγίαν της, 235 - Μουσικές νوستαλγίες 395
ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΧΡ. Αυτή είναι η πατρίδα μου (ποίημα) 126
ΒΙΝΟΣ ΣΤΑΘΗΣ Υπενθύμιση προς τους Άρχοντες, 20 - Σκέψεις για μια έκθεση
ΒΛΕΤΣΗΣ ΕΛΕΥΘ. Σημασία Λακωνικών φράσεων, 330
ΓΚΟΤΖΟΣ ΣΠ. Παζαρόπουλο, 23
ΓΚΟΥΤΟΣ ΧΑΡ. Η επαρχία Κόνιτσας ως γενέτειρα Μαστόρων, 7 - Μολιστινοί που έγιναν Κονιτσιώτες, 75 - Κονιτσιώτες οπλοφόροι επί Τουρκοκρατίας, 159 - Εντυπώσεις από την Κόνιτσα του 1934, 223 Βιογραφίες τριών Γανναδιωτών, 311 - Παλιές Γέφυρες 419
ΔΑΦΝΗΣ ΙΩΑΝ. Το αντάμωμα των Φιλοθεατών και Μολιβδοσκεπαστινών, 47 - Η εορτή της Παναγίας στην Ι. Μονή Μολυβδοσκεπάστης, 247 - Ημέρα Ενόπλων Δυνάμεων 439.
ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Δελτίο Τύπου, 201 -369
ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ Δελτίο Τύπου 2-3-6-74-102-120-150-178-392
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ Γ. Η Αετόπετρα Κόνιτσας.
ΔΕΡΜΙΤΖΑΚΗΣ Γ. Μια αξιέπαινη προσπάθεια, 261
ΖΑΝΗΣ ΧΡ. Οι τριπλές εκλογές, 73 - Από το ΟΧΙ του 1940, 336 - Η αξιοπιστία των Πολιτικών, 448
ΖΙΩΓΑΣ ΑΝΤ. Ο Γράμμος και τα γύρω χωριά 263 - Η διατροφή στο Πληκάτι 443.
ΖΙΩΓΑΣ ΘΩΜΑΣ Δρομολόγιο επαρχίας Κόνιτσας 1851/153 - Ουρανία Γκάσιου, 189 - Δρομολόγιο, 219-307-387
ΙΝΤΖΕΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤ. Βιβλιοπαρουσίαση, 357
ΚΑΝΑΤΣΗΣ Τ. Στην άχνη του χρόνου 386
ΚΥΡΤΖΟΓΛΟΥ ΒΙΤΑΛΙΝΑ Εικαστικό Εργαστήριο, 413
ΚΑΡΓΑΣ Γ. Για τα Εξάρχεια, 242
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΣΕΒ. Του Μάη και του Απρίλη (ποίημα) 199
ΚΙΤΣΙΟΣ ΚΩΝ. Καποδίστριας και Καλλικράτης, 133 - Αναμνήσεις, Νوستαλγίες, 272
ΚΟΥΚΕΣΗΣ ΒΑΣ. Ιερομόναχος Εφραίμ, 319
ΚΑΡΒΕΛΗ ΔΕΣΠΩ Αναμνήσεις, 343-195-435
π. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΟΣ ΙΩΗΛ Απελευθέρωση Κονίτσας, 81 - Ωδή εις Αριστείδην (ποίημα) 192 - Πόνος κι ελπίδα (ποίημα) 271 - Ακρίτες (ποίημα) 346.
ΚΩΣΤΑΣ ΓΡΗΓ. Η Θεολογία στη ζωή μας, 87
ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Π. Η προίκα ως θεσμός και φαινόμενο, 263 - Η εφημερίδα και ο Τύπος, 402
ΛΕΤΣΙΟΣ ΙΩΑΝ. Νέα από τη Μόλιστα του 2013/43 - Από λάθος ενημέρωση, 200
ΛΑΤΙΦΗ ΚΑΤΙΝΑ Θανάσης Οικονόμου, 348
ΜΑΛΑΜΑΣ ΛΑΜΠΡΟΣ Σμόλικας και Δρακόλιμνη, 27
ΜΑΡΡΑΙΗ Γ. Για την εκτροπή του Αώου, 437 - Να σώσουμε ό,τι απόμεινε 498.

ΜΕΣΣΗΣ ΙΩΑΝ. Επιστροφή στις Πάδες, 129
ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ. Βαδιστική άθληση, 123 - Ελεύθερος χρόνος 363
ΜΠΟΥΝΑΣ ΠΕΤΡΟΣ περιήγηση στην παλιά αγορά Κόνιτσας, 33 - Τα θέλω και τα παθαίνω, 115 - Με αφορμή κάποιους στίχους, 183 - Κάποια από το παρελθόν, 249 - Ιστορίες θλιμμένες και φαιδρές 361 - Στο Λυκόμυρο 441
ΝΑΤΣΗΣ ΠΑΝ. Αδ/τα Λαγκαδιωτών, 51 - Νέα από τη Λαγκάδα, 207 - Απαξίωση Συλλόγων - Αδ/τήτων, 260
ΝΟΥΤΣΗΣ ΣΤΕΦ. Το γλωσσάρι, 137 - Επιστολές, 208 - Συνέλευση Επιστημόνων, 288
ΞΕΙΝΟΣ ΣΠΥΡΟΣ Στο μύλο πήγαμε, Ιταλό βρήκαμε, 366
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΣΩΚ. "Ολβιος όστις της Ιστορίας έσχε μάθησιν" 55 Ψείρες και ψύλλοι, 121 - Πασχα-λιάτικες ιστορίες, 185 - Ζούν ακόμη, 335
ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΚΩΝ. Η μεγάλη μάχη της Μπριάδας, 93 - Η γυναίκα της Πίνδου, 265.
ΠΑΓΟΥΝΗΣ ΜΙΧ. Το πρώτο ΟΧΙ (ποίημα) 360.
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Γ. Κοπή πίτας Αδ/τας Μοναστηριωτών, 46 - Τα του Καίσαρος το Καίσαρι, 132 - Πανηγύρι στο Μοναστήρι, 246 - Εισόδια της Θεοτόκου, 446
ΠΑΠΠΑ ΕΛΕΝΗ Το τυρί που παράγεται στην Αετομηλίτσα, 173
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ Β. Ποιός έχτισε το Γεφύρι της Κόνιτσας, 424
ΠΑΠΑΖΗΣΗ Η. Η Δοξασμένη Κοιλιά Αώου, 127 -197 -257-339
ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΙΩΑΝ. Από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων, 15 - Σκέψεις για την οικονομική κρίση, 238 - All Carrel, 333
ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜ. Μόλιστα-Καφενείο-Μάσας, 117-179-253 - Η τραγική μάνα, 350 - Καθημερινά αδιόρθωτα 417
ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ ΑΡΕΤΗ Ο κόσμος μας, 53 - Εαρινή Οδύσσεια, 182 - Μ' ένα γράμμα, 415
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ ΣΤ. Ο δρόμος του μέτρου, 114 - Κοσμάς ο Αιτωλός 230
ΠΑΣΧΑΛΗ ΑΓΝΗ Οι οπαδοί (ποίημα) 199 - Σε μια στιγμή (ποίημα) 346 - "Νόστιμον ήμαρ" 447
ΠΕΤΡΩΝΩΤΗΣ ΑΡΓ. Ποιός έχτισε το Γεφύρι της Κόνιτσας, 424
ΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓΑΘ. Η Δημοκρατία του Περικλή και του Σόλωνα, 169
ΠΥΡΡΟΣ ΚΩΝ. Περιήγηση σε αλλότρια, 111 - Το περιβάλλον και οι περιβάλλοντες, 243 - Να σώσουμε ό,τι απόμεινε 398
ΡΑΠΑΚΟΥΣΙΟΣ ΑΠ. Το Μουσείο οίνου, 13 - Το Μουσείο Ηπειρ. Μαστόρων, 147
ΡΑΠΤΗΣ ΑΛΕΚΟΣ Η Ορεινή Μεραρχία Εντελβαίς, 239
ΡΟΥΒΑΛΗΣ ΧΡ. Ένας αξιοπρεπής θάνατος 405
ΣΠΑΝΟΣ ΒΑΣ. Μικρές ιστορίες, 193
ΣΥΝΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ 30 χρόνια μαζί σας, 1 - Μετεκλογικά 145 -343 - Αγγελικό Μήνυμα, 385
ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΕΡΣΗ Η πίτα του Συνδέσμου Βούρμπιανης, 205
ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΛΗΔΑ Ιστορικό Συνδέσμου Βούρμπιανης, 103
ΤΑΣΙΟΥ ΒΙΒΗ Οδοιπορικό στο Κεφαλοχώρι, 267
ΤΖΙΟΥΜΑΚΑΣ ΑΠ. Κρυφτό, 42 - Επίδαυρος, 445
ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΠΑΝ. Μετεωρολογικός Σταθμός στην Κόνιτσα, 162
ΤΟΥΦΙΔΗΣ ΣΩΤ. Εκδήλωση για τα 100 χρόνια, 10 - Βιβλιοπαρουσίαση, 41 - Η πέρδικα, 80 - Παρατηρήσεις, 92 - Ο Λαός μας αντιστέκεται 217 - Οι θερμομεταλλικές πηγές Καβασιλών, 226 - Εκδήλωση μνήμης, 239 - Το ΟΧΙ τότε και τώρα 305 - Συμπατριώτες που διαπρέπουν, 347 - Βι-

βλιοπαρουσίαση, 369 - Εκδήλωση στη Σουσνίτσα, 372 - Εκδήλωση στη Βίγλα 449 - Σχολία, 450
ΤΣΑΓΚΑ ΒΙΚΤ. Κρίνα της καρδιάς (ποίηση) 59
ΤΣΙΑΓΚΗΣ ΙΚΑΡΟΣ Βιβλιοπαρουσίαση 355
ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ Β. Ευφροσύνη Γεωργιάδη και Κ. Γεωργιάδης, 37 - Ελάχιστες σοφές ρήσεις των 3 ιεραρχών, 39 - Δημόσιες ασχήμιες 58 - Έκθεση ζωγραφικής Ζήκου Δέδου, 97 - Οι Δημ. εκλογές στην Κόνιτσα, 151 - Ελένη Αντωνιάδου, 187 - Στο Αναγν. Γεωργ. Σχολείο Κόνιτσας 227 - Η τουριστική μονάδα "Lotos Farm" 269 - Νόμπελ Ειρήνης, 322 - Μια συγκέντρωση, 335 - Θλιβερές διαπιστώσεις 338 - Ένας υποδειγματικός κήπος, 342 - Εθελοντική δράση 383 - Κ. Πάκος, 393 - Απάντηση ενός πολίτη, 399
ΤΣΟΥΒΑΛΗ ΚΑΤ. Επανατοποθέτηση γλυπτών στην Κόνιτσα, 30
ΦΑΣΟΥΛΗ ΚΩΝ. Στον Αϊ Ταξιάρχη Λυκόρραχης, 49
ΦΑΣΟΥΛΗΣ Ν. Η Θεατρική Ομάδα της Ε.Π.Ο.Ν., 407
ΧΑΤΖΗΣ ΚΩΝ. π. Παύλος Ζησάκης, 316
ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΑΣ. Η τρανή Βούρμπιανη (ποίηση), 110

ΑΘΛΗΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΩΝ ΑΛΙΕΩΝ ΚΟΝΙΤΣΑΣ-Α.Σ.Ε.Α.Κ.

Ο Σύλλογός μας, πληροφορεί τα μέλη και τους φίλους του ότι τη χρονιά που πέρασε υλοποίησε συναντήσεις με τους φορείς και τις αρχές, καθώς και με τα Δ.Σ. των αντίστοιχων Συλλόγων της ευρύτερης περιοχής, ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη συνεργασία σε ό,τι αφορά τους στόχους μας, σύμφωνα με το καταστατικό.

Συγκεκριμένα, συναντηθήκαμε με μέλη του Δ.Σ. του Αθλητικού Συλλόγου Ερασιτεχνών Αλιέων Ιωαννίνων «Η Παμβώτις» καθώς και του Πανελλήνιου Συλλόγου Προστασίας Αγρίας Πέστροφας "Αστράιος" και αποφασίσαμε την κοινή μας πορεία και συνεργασία στο ευαίσθητο αυτό κομμάτι της προστασίας- διαχείρισης των ποταμών μας. Τέθηκαν οι βάσεις και το χρονοδιάγραμμα συνεργασίας και κοινής δράσης.

Στα πλαίσια προγραμματισμένων επαφών, επισκεφθήκαμε:

- τον Δασάρχη και τον Αστυνομικό Διευθυντή Κόνιτσας, από τους οποίους λάβαμε τη διαβεβαίωση ότι θα συνεισφέρουν με ό,τι είναι δυνατό, στην προστασία των ποταμών οικοσυστημάτων μας.
- τους υπεύθυνους του Τμήματος Αγροτικών Εκμ/σεων και Αλιείας της Δ/σης Αγροτικών θεμάτων της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου -Δυτικής Μακεδονίας και συζητήσαμε θέματα σχετιζόμενα με τις μονάδες υδατοκαλλιέργειών και τους ιχθυογεννητικούς σταθμούς.
- Τη Γενική Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου -Δυτικής Μακεδονίας και συζητήσαμε τα θέματα γραπτών υπομνήματος που κατατέθηκε με τα βασικά προβλήματα που ταλανίζουν την Ερασιτεχνική Αλιεία στην περιοχή. Εκτός των άλλων, συζητήθηκε και σχετικά με τη διοργάνωση ημερίδας στην Κόνιτσα με θέμα τους ποταμούς μας και την ερασιτεχνική αλιεία.
- Τον κ. Λεονάρδο Ιωάννη, Καθηγητή, Βιολογίας Ζώων με έμφαση στην Ιχθυολογία του Τμήματος Βιολογικών Εφαρμογών και Τεχνολογιών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και συζητήσαν θέματα κοινού ενδιαφέροντος σχετιζόμενα με τα υδάτινα συστήματα της περιοχής μας και τους ιχθυοπληθυσμούς τους.
- Τα γραφεία και τις εγκαταστάσεις του Ιχθυογεννητικού Σταθμού Λούρου. Στην συνάντησή μας με τα στελέχη του σταθμού διαπιστώθηκε η διάθεση κοινής συνεργασίας για την ανάληψη πρωτοβουλιών και δράσεων με σκοπό την προστασία των ποταμών από κάθε είδους παραβατικών ενεργειών και παρεμβάσεων καθώς και τη διαφύλαξη και βελτίωση των ενδημικών ειδών των ιχθυοπληθυσμών των ποταμών της περιοχής μας.

Παρακαλούμε τα μέλη και τους φίλους να συνδράμουν στην προσπάθεια του Συλλόγου, ώστε τα ποτάμια μας πέρα από πόλο έλξης φυσιολατρών, ν' αποτελέσουν και μοχλό ανάπτυξης της περιοχής μας και ευχόμαστε σε όλους μια καλή και δημιουργική χρονιά.

Το ΔΣ

Συνδρομές

€	Ντασταμάνης Γιάννης Γιάννινα	15
100	Λιούσκας Αλιβ. Λάρισα	15
100	Καραγιάννη Αλεξάνδρα Καλαμάτα	15
30	Κολώκα Σοφία Λάρισα	15
30	Κολώκα Χρύσα Κομοτηνή	15
30	Χατζηθεοδώρου Νίνα Σέρρες	45
20	Μπέτζιος Περικλής Βέροια	15
20	Κεφάλας Κων/νος Πρέβεζα	30
15	Μήτσικα Ελένη Κέρκυρα	20
20	Κατσιώτας Κων. Αγρίνιο	40
50	Παπαλάμπρος Δημ. Λιβαδειά	25
30	Αγόρου Κώστας Κόνιτσα	20
15	Χρηστάς Βασ. Κόνιτσα	20
50	Γκιόζαρη Δήμητρα Κόνιτσα	15
15	Κυρίτσης Ιωαν. Κόνιτσα	20
15	Σπανός Π. Γεωργ. Κόνιτσα	15
15	Μπούσμπουλας Βασ. Κόνιτσα	30
30	Ευαγγέλου Ουρανία Κόνιτσα	15
20	Καραφέρη Ελισάβετ Κόνιτσα	15
45	Τσιαλιμάνης Βασ. Κόνιτσα	50
20	Ζαχαρόπουλος Φωτ. Κόνιτσα	60
20	Κολώκας Παν. Κόνιτσα	20
20	Γαϊτανίδης Ι. Μάκης Κόνιτσα	60
20	Τζιάλλα Ιωάννα Κόνιτσα	15
20	Καράγιαννης Βασ. Γιάννινα	15
15	Λαζογιάννης Ιωαν. Κόνιτσα	15
15	Κρυστάλλης Γεωργ. Κόνιτσα	15
15	Πάντος Χαρίσης Κόνιτσα	15
20	Μήτσικας Αθαν. Κόνιτσα	20
20	Δεμερτζίδης Ευαγ. Κόνιτσα	20
60	Γαζώνας Κώστας Κόνιτσα	30
20	Κολώκας Δωρόθεος Κόνιτσα	15
15	Κέντρου Ελένη Κλειδωνιά	15
45	Ιερ. Δόνος Ευάγγελος Πηγή	20
15	Σταυρίδης Βασ. Γιάννινα	15
15	Κωστάκης Νικ. Γιάννινα	15
30	Παπαζήσης Ζήσης Γιάννινα	15
15	Ντασταμάνη Μαρία Γιάννινα	20

"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ 4
454 44 ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Νεμέρτσικα.

ΥΠΟΔ.1031 ΚΑΥ.25.90.09.0010
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ / RETOUR

Άγνωστος	☐ Inconnu
Διεύθυνση ανεπαρκής	☐ Adresse insuffisante
Απαράδεκτο	☐ Refusé
Απεβίωσε	☐ Décédé
Συνωνυμία	☐ Synonymie
Δ/ση δυσ- νόηστη	☐ Adresse illisible
Αζήτητο	☐ Non réclamé
Έφυγε χωρίς να αφήσει διεύθυνση	☐ Parti sans laisser d' adresse

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
Κόνιτσα 441 00
Τηλ. 26550 22-464
22.212

ΠΑΡΑΡΤΗΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τοχ. Γραφείο
ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Αρ. Δελτίου
2573

